

aage hauken

DEN TRETTENDE APOSTEL

til meg selv

FORORD

**Alle personer i denne beretningen er fiktive
og bærer ingen likhet med virkeligheten.
Stedsnavnene er ekte nok.**

**Sannheten kommer til hver og en,
snart finner den deg,
snart finner den meg ...**

(Waldemar Humboldt: Ode til livet)

INNHOLD

PROLOG

FØRSTE DEL

- 1. Bergen**
- 2. Sande**
- 3. Bergen**
- 4. Kildegranskning**

ANNEN DEL

- 5. Roma**
- 6. Nikosia**
- 7. Sande**
- 8. Roma**

TREDJE DEL

- 9. Galata**
- 10. Aya Sofya**
- 11. Fanar**
- 12. Universitetet**

FJERDE DEL

- 13. Blakernai**
- 14. Pantokrator**
- 15. Sisterner**
- 16. Det gamle palasset**

FEMTE DEL

- 17. Patriarkatet**
- 18. The Golden Gate**
- 19. Avskjed**
- 20. Hjemkomst**

EFTERORD

PROLOG

Problemene oppsto i Visdommens kirke, Hagia Sofia, som tyrkerne kaller Aya Sofya. Her oppdaget jeg noe ubehagelig, noe som fortalte meg at oppholdet i Konstantinopel ikke kom til å gå etter planen.

Jeg befant meg på galleriets vestlige side, der keiserinnens tronstol hadde stått. Herfra er utsikten storslått.

I apsis møtte øyet Madonna med Kristusbarnet, mosaikken fra 900-tallet. Levninger av fresker fra noen kjeruber var å se i penditivene, men disse var bare skygger av fordums herlighet, malt over og senere forsøkt restaurert. Skjoldene med skriftord fra Koranen hang fortsatt i hjørnene og virket mer dominerende enn når man sto nede på kirkegulvet. Like under lå korpartiet, som var blitt omdannet da kirken ble moské like etter at Byen falt 29. mai 1453. Og på hver side var sultanens og hans families forskjellige losjer, skjermet av tregitter.

Men et felt i gulvet pekte seg ut, for det var sperret av med kjetting. Det dreide seg om et kvadratisk felt til høyre for det gamle koret, nærmere midtskipets sentrum.

Her sto en gruppe mennesker, og de hadde stått der en stund, for jeg var blitt oppmerksom på dem da jeg var nede. De var ikke tyrkere, heller ikke vanlige turister. De sto der og speidet mot inngangen.

Så kom han de hadde ventet på. For de vek plassen for ham, bukket dypt og samlet seg rundt ham i det han steg over avsperringen og stilte seg midt i feltet. Han sto der bare et øyeblikk, ikke lenger enn at de andre rakk å bøye seg for ham, dypere denne gangen. Dernest forsvant de alle sammen.

Hele optrinnet varte bare noen øyeblikk, men var ikke til å ta feil av - her foregikk en slags seremoni. Derfor var det jeg reagerte. Han som hadde stått der, utgjorde et bindeledd med kirkens fortid - ikke tiden før den ble museum, men før

den ble moské. Det var jeg ikke i tvil om.

Jeg hadde bøyet meg frem over gallerikanten for å se bedre, men det var lommekikkerten som ga meg svaret.

Han kunne være rundt de seksti, med mustasje og tynt grått hår, liten av vekst og rak i ryggen. Han bar et rødt silkeskjerf om halsen. Det som pekte ham ut fra de andre, var imidlertid ikke skjerfet, men en kunstig hånd skjult i en sort skinnhanske. Alt dette fikk jeg med meg fordi han sto vendt mot meg de sekundene denne lille seremonien fant sted. Det virket som om han stirret opp mot meg.

Jeg skyndte meg ned fra galleriet for å se nærmere på disse menneskene, men de var som sunket i jorden. Det eneste jeg fant var turister, og så vaktene, de var på plass igjen.

Jeg gikk frem til stedet der opptrinnet hadde funnet sted.

Her var gulvet prydet av kostelig marmor, i mange fraver og formet i et elegant mønster.

Hva markerte dette feltet?

Jo, nå husket jeg det - her hadde keiserens trone stått!

Jeg likte ikke det jeg hadde sett, ikke i det hele tatt. Men noe kunne jeg i hvert fall gjøre for å gjenopprette orden her inne. Jeg skyndte meg derfor å trå over sperringen og sette foten på dette hellige stedet.

Ingen bøyd seg for meg - og ingen jaget meg bort. Det var ikke annet enn turister her inne, vaktene hadde vel tatt pause.

Men i det jeg hevet blikket og så mot mosaikkene der oppe, var det som om de fikk nytt liv, som om de nikket anerkjennede og ga meg mot.

Mot til hva?

Til å fullføre det jeg var kommet hit ned for å gjøre.

Kapitlene som følger har jeg skrevet for meg selv, før jeg glemmer hvordan det skjedde alt sammen. Jeg har bare tatt med det aller nødvendigste, for ikke å miste tråden i det hele, og jeg tror jeg kan si at resultatet er blitt virkelighetstro. Min

beretning har så mange sider at jeg har måttet holde meg til selve hendelsesforløpet, selv om jeg har tillatt meg noen avstikkere inn i psykologiens verden.

Men min historie begynner lenge før opptrinnet i Aya Sofya, ja, før jeg kom til Konstantinopel.

Den begynner den dagen da fortiden innhentet meg, skjønt det tok meg litt tid å innse at det var dette som skjedde.

FØRSTE DEL

**hvor jeg forteller om min familie
- og om hvordan jeg oppdager noe nytt
om meg selv**

1.

BERGEN

Brevet fra lensmannen i Sundfjord fortalte at onkel Pitter var død.

Dette kom ikke helt uventet, likevel rev det meg ut av dagens vanlige gjenge. Tankene var ikke lenger hos mine mange gjøremål i Bergen, de vendte mot fjordenes verden, der vi stammer fra.

Jeg la brevet fra meg og så på meg selv i speilet.

Trekkene fra far var lett gjenkjennelige: den høye pannen, den rette og spisse nesen, de smale leppene, det svarte håret, de mørkebrune øynene, den slanke kroppsbygningen med det vevre og lave skulderpartiet. Vi så lite norske ut på farssiden. Det hadde skjedd at en høy, blond og blåøyd ble født i vår slekt. Men disse var sykelige og døde unge. Dessuten var det slutt på slike forekomster, all den tid jeg selv var den siste tilbake av en lang ætt som jevnt og sikkert var blitt redusert, like til å dø ut.

Vi er da heller ikke norske av opprinnelse, det hadde ingen trodd så lenge jeg kunne huske. Men at vi på Vestlandet er oppblandet alle sammen, det vet jo enhver. Tar vi sogningene, er de faktisk enda mer sydlandske å se til. Men vi er ikke fra Sogn, vi er fra Sundfjord. Farfar var plassgutt på et sted som bar navnet Hellehåjen, og etter at han flyttet til Bergen hadde han beholdt dette illelydende navnet. Ole Johan Hellehåjen het han. Plassen var oppkalt etter gården Helle, som ligger på Sande i Sundfjord. Hans avkom forenklet navnet til Helle, av forståelige grunner.

Nå står jeg tilbake som den siste. For med meg tar slektshistorien slutt, fordi onkel Pitter er død. Mors familie er en helt annen historie. Jeg ligner ikke på dem i det hele tatt, og de viser ingen tegn til å ville dø ut.

Jeg leste brevet på ny. Det opplyste om to ting - dødsfallet og tidspunktet for begravelsen, den var allerede i overmorgen.

Derfor sto jeg og så meg selv i speilet. Jeg tenkte på familietrekkene og på alle spekulasjonene rundt disse. Jeg måtte til Sande for å delta i begravelsen av min siste gjenlevende onkel, som var barnløs han også. Barnløshet er den direkte årsak til at vi dør ut. Hvorfor det er gått slik, er det ingen som vet. Men flere hadde visst at det kom til å ende på denne måten, uten at de selv hadde gjort stort for å forhindre det.

Jeg heter altså Mikkel Johan Helle, er lektor på Katedralskolen i Bergen hvor jeg underviser i latin, gresk og historie, og har nettopp fylt 52 år. Jeg bor i mine foreldres villa i Forskjønnelsen, hvor jeg vokste opp som enebarn. Villaen er for stor for ett enkelt menneske, så jeg leier ut underetasjen til et par studenter. De får gratis losji mot å gjøre meg praktiske tjenester.

Mens jeg pakket, gikk jeg gjentatte ganger bort til bildene på veggen og grunnet over familiens skjebne.

Jeg hadde ingen problemer med å akseptere det uunngåelige, som jo delvis var min egen skyld - jeg foretrakk studier, reiser og frihet fremfor familieliv. Dette var noe jeg hadde innsett som ung, og alle årene som er gått makter ikke å rokke ved denne orienteringen. Vi dør ut med meg. Måtte Gud og mine gode foreldre tilgi meg - de var innforstått med fakta da de døde.

Nå da jeg sto alene tilbake, så jeg familietrekkene i et annet lys. Hvem var det egentlig vi skulle begrave i Sundfjord? Hvem var jeg når alt kom til alt?

Dette hadde jeg alltid vært opptatt av.

Far hadde tildlig fortalt meg at det var onkel Pitter som i sin tid hadde forsøkt seg med litt slektsgranskning. Men resultatet var magert. For han kom ikke lenger tilbake i tiden enn cirka 170 år. Da brant kirken der inne og kirkebøkene med. Likevel hadde han klart å oppspore noe, fra gamle sundfjordinger som hadde lang hukommelse.

Vår slekt var opprinnelig blond og blå å se til, nordisk og høyvokst. Det som hadde forandret oss og gjort oss små og mørke, var en kvinne som kom ute fra kysten og som hadde giftet seg inn i slekten. Hun var mørk og liten og utrolig sterk. Etter henne har vi alle sett ut noenlunde som på bildet på veggen - og i speilet. Hun hadde simpelthen endret genene, like til det ugjenkjennelige. Det beviste også de få nordiske typene som dukket opp inn imellom, hver gang naturen fikk et av sine tilbakefall. Men de var kortlivet. Onkel Pitter var derimot blitt 95 år og hadde ikke vært

syk en dag i sitt liv. Begge deler skyldtes at han var ungkar, het det seg i Sundfjord. Onkel Pitter hadde de samme trekkene som far, skjønt han var høyere. Far ble hele 90 år gammel, men mors slekt var ikke så seig. Dessuten maktet den ikke å endre den karakteristiske fysiognomien fra Hellehåjen.

Hva hun het denne kvinnen, og hvor hun kom fra, visste ingen.

Slik hadde det seg at vi ble dem vi ble, og slik forsvinner vi like tilfeldig ut av historien. I norsk sammenheng er vi for en parentes å regne.

Det er vel dette som har ført meg til historiske studier og til en utvidet familieforståelse. Dessuten hadde jeg under mine mange opphold i middelhavsverdenen fått bekreftet at vi tilhørte denne. Ofte hadde jeg stanset på gaten i Madrid, Roma eller Athen og sett en eller annen fra familiens anegalleri. Hvor jeg enn befant meg kunne det skje at tante Alice eller Thea, onkel Ludvig eller Sigvart dukket opp.

Bildet av far og hans søsken talte til meg på ny.

Selv hadde jeg aldri fått snakket med onkel Pitter om alt dette. Han var blitt mannevond med årene og skjøt på alt som nærmet seg. Men slik var han ikke da jeg var liten. For mine første minner i livet er fra Sundfjord, hvor jeg ligger på låven og sover middag i høyet sammen med far, mens en katt kryper omkring og forstyrrer. Jeg husker også at jeg sitter på stentrappen sammen med tante Thea, Pitters søster, hun som stelte for ham. Hun var også ugift, lik tante Alice.

Men Pitter ble eldst, og nå var det hans tur til å senkes i jorden, der hvor alle

de andre hvilte.

Jeg kom visst ikke til å pakke mer denne kvelden, jeg fikk heller stå tidlig opp.

Solen var for lengst gått ned. Den var krøpet under horisonten et sted i Fana, noenlunde midt mellom Natlandsfjellet og Løvstakken. Det myke, bølgende landskapet minnet ikke så lite om en varm og lun dyne.

Søvnen lot vente på seg. Jeg prøvde av alle krefter å rekonstruere det jeg visste om slektens gang, en slekt som ikke lenger ville leve i Norge.

Det kunne ikke ha gått mange generasjonene før viljen til liv tok slutt. Skyldtes det menneskene eller klimaet?

Nå dukket assosiasjonene opp.

Hvorfor ble jeg alltid tiltalt på italiensk, gresk eller spansk når jeg var i syden, og aldri engelsk? Det begynte på Kreta da jeg var ung. Men nygresk har jeg ikke lært meg, så jeg ble bare stående og gape. Først når dette gjentok seg rundt om ved Middelhavet, begynte jeg å undres. Det skjer aldri i Tyrkia eller i araberland, men det gjentar seg hver gang jeg er i Italia, Hellas eller Spania.

En dag, i katedralen i Athen, så jeg en prest som kunne ha vært far eller en av brødrene hans. Det var den samme nesen, den samme pannen, de samme sammenvokste øyenbrynene - håret, øynene, skuldrene. Men all skjeggveksten forhindret meg i å se nøyere på haken og munnen. Dette varte bare et øyeblikk, for jeg grep meg selv i å stirre.

Var det likevel for sent å gjøre noe med alt dette? Jeg lå lenge og tenkte på hva de døde ville at jeg skulle foreta meg.

Nei - de dømte meg ikke. Hva hadde de selv gjort for å videreføre slekten? Ingen ting, så vidt jeg kunne skjønne. Far og en søster var de eneste av hele flokken som hadde giftet seg. Men hun var barnløs, lik de fleste av oss andre.

Jeg var unntaket, kom jeg til - ikke regelen. Kanskje skulle jeg aldri vært

født?

Onkel Pitter og søstrene hans hadde kort sagt vunnet, ikke far og mor.

Jeg slo på lyset og gikk bort til bildene igjen.

Ved nattetider virket de så levende, alle sammen. Smilte de til meg - eller lo de av meg?

Pitter så majestetisk ut der han sto, på grunn av høyden. Slank, elegant og forfengelig, med bart og midtskill. Thea og Alice så ikke forventningsfulle og livsbejaende ut der de sto, heller resignerte og viljesterke. Far skilte seg ut, han var varm og myk i blikket. Det var de som så på meg, bevegelsen fra veggen var ikke til å ta feil av. Der jeg sto i nattserken ble jeg målt og veid av de gamle.

Bebreidet vi egentlig hverandre? Var det ikke heller tale om et dypt fellesskap oss imellom, et fellesskap som gikk på tvers av gjengse normer og familiefølelse? For det var ikke vekst og ekspansjon som ga bildet kjennetegn. Noe sa meg at det heller handlet om identitet - en som var gått tapt dengang kirken brant. Hva gjorde det så at vi ikke ville leve lenger? Er langt liv det samme som udødelighet? Kan avkom gi oss evig liv? De som så på meg fra veggen hadde ikke tenkt i slike baner, det var tydelig nok.

"Vi venter på deg", kom det fra et lydløst kor.

Forhåpentlig ville begravelsen sette sluttstrek for slike spekulasjoner.

Jeg trakk fra de lange og tunge gardinene. Lyset fra byen minnet meg om en annen og større verden enn den inne i Sundfjord.

Her var jeg lektor Helle, hverken mer eller mindre. Ingen i Bergen brød seg om familielikheter, for her var vi sammenrasket fra alle tenkelige og utenkelige kroker av Vestlandet, Norge og Europakartet - navnene vitner om det. På skolen så hver og en ut som om han eller hun kom fra en verden for seg.

Jeg lot gardinene være fratrukket. Synet av byen virket beroligende.

Nå følte jeg meg ikke alene lenger.

Dessuten hadde jeg Tristan og Marke. De lå på sine vante plasser ved sengen og vaktet over meg, gjorde sin naturlige plikt som hunder.

Jeg vendte tilbake til sengen. Omsider falt søvnen på.

2.

SANDE I SUNDFJORD

"Deilig er jorden", sang de mens de senket onkel Pitter i graven. Jeg måtte snu meg bort for at ingen skulle se at jeg smilte.

Men så tok jeg meg i det: Jorden er jo deilig, den er vårt felles morsliv når alt kommer til alt. Alt liv kommer fra jorden. Nå omfavnet og kjærtegnet den onkelen min, til evig tid. Her var plass nok, og ingen ville finne på å forstyrre ham i hans hvile. Dessuten avtok befolkningen sikkert og jevnt, her som alle steder på landet.

Deilig er jorden ... han hadde valgt salmen selv. Jeg fikk tro at han visste hva han ville, i døden som i livet. Jeg hadde fått se ham ved ankomsten. Barten var like stram som på bildet, men øynene var halvåpne. Det var munnen óg. Han så både fredelig og tilfreds ut der han lå. Nå skjøt han ikke på noen lenger.

Det begynte å blåse og regne da vi tok fatt på tredje verset, så presten gjorde seg raskt ferdig med ritualet.

Jeg kastet en håndfull jord på kisten og mumlet et requiescat in pace - hvil i fred - som hilsen fra det aller siste skudd på stammen.

Gravølet ble feiret på gjestgiveriet, hvor jeg hadde tatt inn. Vi var ikke mer enn et snes mennesker i tallet, og det var naboer og venner som haddde arrangert mottagelsen.

Av dem tilstede var det ingen jeg var i slekt med, men alle hadde kjent familien min, og det vanket mange historier om Pitter, Ludvig, Sigvart og søstrene deres. Var jeg virkelig den siste gjenlevende av denne gamle stammen, den siste

som het Hellehåjen, dette illelydende og illevarslende navnet som virket forutbestemt til å dø ut?

Det var jeg. Men jeg unnlot å nevne at far hadde forkortet navnet til Helle.

Hva med slekthistorien hos de andre - hvor langt kunne de følge sine aner tilbake i tiden, tro?

Like til kirkebrannen ved århundreskiftet, fikk jeg vite. Da bøkene brant, senket det seg et mørke over Sandes fortid. Men ingen bekymret seg større over dette. Alle var jo i slekt med alle bare vi gikk langt nok bakover i generasjonene. Og jeg måtte si meg enig i deres visdom.

Ingen bar noen familielikhet med oss. Her var både blonde og mørke typer, men ikke vår fysiognomi. Alle var bredere og hadde runde hoder. Munnen var gjennomgående større og leppene tykkere. Skjeggveksten var kraftigere.

Hva ville skje med min onkels jordiske habengut?

Her visste de ikke mer enn jeg, ingen av dem kjente til testamentet, men jeg måtte regne med å arve ham.

Skolemesteren, gjestgiveren og klokkeren hadde alle ett eller annet å fortelle om Pitters særegenheter. Jo, han hadde et gammelt gevær, og en pakke med skudd. Han hadde bare spist poteter de siste tre år, det var vel derfor han var blitt så gammel. Men fordi han ikke så seg råd til å kjøpe nye klær på sine gamle dager, hadde han holdt sengen i mangfoldige år - han hadde ikke bukse, påstod han. Det var en nabokone som hadde sett til ham den siste tiden - hun satt ved den ene bordenden - også klokkeren, naturligvis.

Pitter hadde sluppet å komme på sykehjemmet, noe som ikke bare var en lettelse for ham selv, men for alle andre på Sande. Han døde hjemme, mens nabokonen var der for å se til ham. Hun hadde lest over ham og lukket øynene hans. De la ham i kiste dagen etter, og den sto i stuen hvor jeg selv hadde sett ham like før vi skulle i kirken.

Onkel Pitter var åpenbart litt av et mysterium for alle tilstede, også for meg. Men det kunne med rette sies om alle mine slektninger. Den største gåten for

sundfjordingene rundt bordet var hvorfor vi aldri giftet oss. Vi ga dem inntrykk av at vi ikke ønsket at slekten skulle fortsette. - Var jeg selv gift?

Nei, jeg var ikke det.

Da gravølet var over, var det begynt å skumre. Jeg hadde bestemt meg for å ta en tur bort til huset hvor onkel hadde bodd. Det lå mørkt og forlatt nå, omgitt av et lavt tregjærde. Men eiendommen var fullstendig overgrodd, og trærne vanskjøttet, for ikke å snakke om

alle bærbuskene. Noe som måtte ha vært en kjøkkenhave, var blitt forvandlet til jungel.

Jeg kjente på døren. Den var låst. Men i halvmørket kunne jeg se at et vindu i stuen ikke hadde hempene skikkelig festet. Det var dette vinduet som sto åpent så lenge han lå på likstrå.

En innskytelse ble til handling - jeg lirket vinduet opp og kløv inn.

Lysetaken var lett å få øye på, den hadde stått ved kistens hode. Jeg tok frem fyrstikker fra lommen, og straks ble rommet ganske trivelig. Onkel Pitter hadde aldri brydd seg med å få lagt inn elektrisitet, og den gamle kakkelovnen hadde nok reddet livet hans mang en vinter.

På soverommet var det helt nakent. Et gammeldags Kristusbilde over sengen var den eneste form for utsmykning, Kristus med tornekronen, med et blikk som fortalte Faderen alt. Ved siden av sengen sto selvsagt et nattbord, hvor det befant seg nok en lysestake. Filleryer lå på gulvet, likevel trakk det gjennom plankene. Han måtte ha vært sterk, onkel Pitter. Det ble man vel av bare å spise poteter.

Like ved sengen følte jeg at gulvet ga etter, ikke mye, men nok til at jeg stusset. Under filleryen så jeg tydelig at en av gulvplankene var skjøttet. Det vil si, det lå en mindre planke mellom to plankeender. Men hvorfor skulle den skape en fordypning i gulvet?

Jeg bøyd meg ned og kjente på den. Den lå faktisk løs og lot seg lett løfte

ut. Jeg gikk inn i stuen og hentet lysestaken.

Ja - under plankestumpen lå noe innpakket i gammelt tøy.

Hyssingen var lett å få av, og jeg foldet ut tøystykket. Der lå en gammel bok, innbundet i skinn og med metallslag.

Jeg la trestykket tilbake på plass, dekket over med filleryen, lukket døren etter meg og gikk inn i stuen. Der satte jeg meg i stolen ved kakkelovnen og begynte å bla på måfå i boken. Den var sikkert hundre år gammel.

Eftersom jeg leste gikk det opp for meg at jeg satt med farfars dagbok i hendene, ikke onkel Pitters. Dagbok var neppe uttrykket, for her var ingen datoer, bare årstall. Likevel var dette hans nedtegnelser og betroelser, det så jeg raskt. De begynte da han var ung og fulgte ham da han flyttet til Bergen. Onkel Pitter måtte ha arvet boken eller fått den av farfar. Norsken var intet problem, for han hadde skrevet alt på stiveste riksmål, slik han hadde lært det på skolen. Skjønnskriften var upåklagelig.

Jeg ville ta boken med meg hjem til Bergen og studere den der, ingen andre kunne vite om den.

Før jeg forlot stuen, så jeg meg rundt for siste gang. Noen av gjenstandene så riktig gamle ut, de hadde sikkert verdi som antikviteter. På kjøkkenet var det mer av samme slaget.

Hva var dette? Noe lå oppå en av takbjelkene.

Jeg hentet en stol fra kjøkkenet for å se etter.

Ganske riktig - det var onkels hagle.

Den var ladd viste det seg, pusset og stelt med, våpenet var derfor godt som nytt.

Jeg la det forsiktig tilbake og satte stolen på plass. Så blåste jeg ut lyset og forsvant samme vei som jeg var kommet. Jeg bør vel føye til at jeg halter litt på høyre fot, på grunn av en vond ankel, og trenger hjelp av en stokk. Den sto under vinduet og ventet på meg, som en god venn.

Ute var det mørkt nå, det hadde sluttet å regne og kvelden var vindstille. Himmelen var klar, men stjernene klarte ikke å fordrive mørket på jorden.

Med boken i venstre hånd og stokken i høyre kom jeg meg tilbake til gjestgiveriet. Der spiste jeg rømmegrøt og la meg tidlig, neste morgen skulle jeg med buss og båt hjem til Bergen.

Med pipen i munnen og flere puter i ryggen lå jeg og bladde i boken før jeg fikk sove. Jeg ble ikke kvitt atmosfæren fra det gamle huset så lett - kanskje var det den mugne lukten fra klenodiet som stadig førte meg tilbake dit?

Jeg ble fort nysgjerrig.

Det aller meste handlet om personer jeg ikke kjente, og om fars generasjon: Pitter, Ludvig, Sigvart, Thea og Alice. Oldefar het visst Ole han óg, lik farfar. Nei, det var Olav det sto. Nedtegnelsene angikk lokale begivenheter som fødlser og dødsfall, ulykker, familiebesøk og annet. Livet på Sande må ha artet seg temmelig monotont på farfars tid, og tilsvarende trygt.

Men de hadde lært skjønnskrift den gangen.

Pennen var likevel i tynneste laget. Her og der hadde den revet opp det tykke papiret - håndlavet papir - og efterlatt seg en liten innsjø av blekk. Det var arbeidshender som hadde ført pennen, ingen tvil om det. Forhåpentlig ødela ikke dette for sammenhengen.

Jeg lette etter året da farfar hadde flyttet fra Hellehåjen og reist til Bergen. Jeg lette og lette, men øynene var for trette til å tolke skriften.

Det siste jeg fant, var året da kirken brant - 1875.

3.

BERGEN

Himmelen lå som en grå kuppel over byen. Den hvilte på fjelltoppene som på syv pillarer og reflekterte lyset nedenfra. Dette gjorde kvelden lun heller enn trist, for det grå kan virke beskyttende. Selv om vi bare var kommet til slutten av mars, hadde jeg åpnet et av vinduene i biblioteket og sluppet inn luft som varslet en tidlig vår.

Her var jeg omgitt av bøker, kart og antikviteter. Dette var min lærde paulun, et paradys, hvor jeg når som helst kunne konsentrere meg om det som var viktig for meg - historie, sprog og litteratur. Her inne var menneskehetens liv samlet til ett, nedfelt i dokumenter og gjenstander fra tusener av år. Og jeg var ikke villig til å gi slipp på denne livsformen. For her fant jeg min egen kontekst, atomets plass i den store organismen, min egen families sammenheng. Jeg trengte ikke annen familie enn bøkene - også hundene, naturligvis. Dessuten hadde jeg selskap i studentene som bodde nedenunder. I tillegg kjente jeg halve Bergen.

Veggene var bekledd av bokhyller, hvor også mange gamle gjenstander befant seg, ubeskyttet og lett bytte for eventuelle tyver. Men de sto trygt. Et utrenet øye så bare gammel terrakotta, rare lamper, ubrukelige våpen, mynter som hverken var leselige eller andvendbare, noen vker som heller ikke dugde, blykuler til slynger, fiskekroker som ingen moderne fisk ville bite på, ringer som var for små for dagens fingre, pilegrimstegn, segl, og så videre. Mend et var bøkene som var bibliotekets stolthet, ikke antikvitetene.

Under hvert av vinduene sto et skrivebord, og midt på den ytre langveggen var det et sett franske vinduer som førte ut til terrassen. Her inne hang også en del moderne ikoner, kjøpt under opphold i Hellas. For jeg føler meg mer hjemme i den greske enn i den latinske del av kristenheten, selv om jeg er katolikk. Dette skaper

ikke problemer, for katolsk betyr ikke latinsk. Få vet om denne forkjærligheten for alt gresk, og hadde de visst det, ville de sikkert ha opplevd det som en eksentrisitet, enda en, i tillegg til boksamlingen, antikvitetene og de svære hundene. Folk opplever meg sikkert som professorisk, sær enstøing og lignende, et inntrykk de finner bekreftelse på i det faktum at jeg begynner å stamme dersom jeg blir for ivrig.

Denne kvelden satt jeg ved det store skrivebordet midt på gulvet, fordypet i farfars notater, ikke i greske eller latinske klassikere.

Det ble en kveld jeg aldri vil glemme.

Det var gått over en uke siden jeg var kommet tilbake fra Sundfjord, og skolearbeidet hadde tatt all min oppmerksomhet. Sant å si hadde jeg ikke fått lese lenger enn til år 1875 og kirkebrannen. Men denne kvelden skulle jeg gi meg god tid.

Det som fulgte etter brannen, var mest av lokalhistorisk interesse, men jeg ville få med meg alt.

Jeg bladde og bladde, gransket den pirkete skjønnskriften, forsøkte å rekonstruere ord og setninger der en innsjø av blekk hadde smurt alt til. Det var ingen ende på navn. Farfar hadde skrevet dette for seg selv, ikke for andre, lot det til - akkurat som jeg sitter her og skriver denne boken til meg selv.

Jeg leste og myste, mens pipen gjorde arbeidet lettere.

Nedenfor tutet et tog, det måtte være aftenekspresen fra Oslo.

Alt var stille i hele huset. Hundene sov, studentene var ikke kommet hjem ennå, og jeg var fri til å gjøre helt som jeg ville. Jeg levde i mitt livs gullalder.

Dagboken passet godt inn i samlingen min, det slo meg med en gang. Det utgjorde nok et vindu inn til fortiden - kontekst, som jeg velger å kalle det. Forskjellen fra de andre bøkene var at denne handler om min egen fortid.

Jeg befant meg fortsatt i begynnelsen av farfars historie og ga meg god tid.

Her var det ordet Olga som gikk igjen. - Det var nytt.

Olga var fars oldemor, kom jeg til, oldefars mor. Hun var derfor min

tipoldemor. Så langt rakk ikke hukommelsen hos far eller tanter og onkler, for jeg hadde aldri hørt om henne før. Tante Olga døde før kirken brant - der lå forklaringen.

Far het Olav, farfar het Ole, oldefar het Olav, og denne Olavs mor var altså Olga. Slik så familetreet ut.

Farfar hadde vært hos henne - farmoren - like før hun døde. Og slik ble han den siste som fikk kontakt med henne. Han var ikke mer en noen og tyve år den gangen. Olga hadde betrodd ham en grusom sannhet, sto det: hun ville lette sitt hjerte før livet tok slutt, og siden han var den yngste, var vel det enklest å si det til ham.

Dette skjedde i 1853, skjønt nedtegnelsen fulgte senere.

Hun hadde drept sin mann, sto det - en innsjø av blekk klarte ikke å endre meningen på det punktet. Det skjedde da de satt i livbåten etter å ha forlist utenfor norskekysten. De to drev omkring med altfor lite vann til å klare seg begge. Hun hadde gjort det fordi hun var gravid, og tenkte at det var bedre å la to leve og en dø. Dessuten var hun atskillig yngre enn han. Han hadde sovnet ved årene og hun dyttet ham overbord. Like etter så hun lys - det måtte være land i sikte. Men da var det for sent å redde ham. Synet av land og liv trøstet henne, det måtte være et tegn på at hun ikke hadde gjort en stor synd. Likevel fikk hun aldri fred i sjelen.

Slik kom hun til Vestlandet.

For å bli kvitt havet og alle minnene det bragte med seg, dro hun så langt inn i landet hun bare kunne komme - til Sande i Sundfjord. Der fødte hun en gutt, som ble min oldefar. Hun giftet seg aldri igjen, skjønt hun var meget vakker, etter det hun hadde betrodd farfar, men liten og mørk, ikke blond og høy som de andre der inne.

Hvor var vi havnet?

Dagboken hadde ført meg tre generasjoner tilbake i tiden. Men vi kunne bevege oss enda lenger.

Olga døde før kirken brant, tilbake i 1853. Da var hun gammel. Altså måtte hun være født i siste halvdel av 1700-tallet, hennes mann noen tiår tidligere.

Nedtegnelsene fra farfar hadde ført meg flere hundre år tilbake i tiden - på noen få generasjoner!

Dette bekreftet til overmål min teori om at historien ikke er så lang når alt kommer til alt. Romerriket, det klassiske Hellas, Egypt og Mesopotamia - alt sammen skjedde det i går. Når vi opplever fortiden som fjern, er dette en illusjon. Den oppstår fordi vi lever galt, fordi vi ikke tar oss tid til å heve blikket fra tusen trivielle gjøremål. Generasjonene står på hverandres skuldre, de fører oss raskt tilbake til en tid vi kaller fortid, men som alltid lever i oss og blant oss. Vi har bare ikke tid til å tenke så langt.

Tid er en abstraksjon, en illusjon, pleide jeg å si på skolen.

Jeg tok en liten pause mens jeg så ut over byen.

Det var altså denne Olga som var inngiftet. Det passet helt med ryktene som far hadde referert til: hun var liten og mørk og hadde endret genene i familien og gjort oss unorske. Farfar var sønn av hennes sønn, som var undfanget et sted i utlandet, og som hadde fått navnet Olav.

Endelig begynte brikkene å falle på plass.

Et sted i utlandet - hvilket sted?

Farfar hadde spurt etter dette, viste det seg. Men nok en plekkpøl kom i veien. Jo - her ble skriften tydeligere, jeg måtte bare ta frem et forstørrelsesglass. Siprå, sto det, og var visst navnet på en øy.

De hadde seilt fra Siprå, på vei mot England, og var kommet ut for uvær. De hadde drevet omkring på havet i flerfoldige døgn da Olga tok sin beslutning - og nesten samtidig så land.

Nå satt jeg fast.

Hva i all verden skulle Siprå bety? Skjønnskriften var ikke til å ta feil av.

Ah! - de hadde seilt gjennom Gibraltar, hadde farfar fått vite.

Vi befant oss i Middelhavet, kjente farvann.

Siprå ...Siprå ...

Jeg lot øynene streife byen igjen. Det hjalp.

Cipro - italiensk ...!!!

De kom fra Kypros - så enkelt var det.

Jeg lente meg tilbake i stolen og pustet lettet ut.

Her satt jeg med svaret på det spørsmålet som vi alle hadde gått og undret oss over og som vi alltid hadde antatt var gått i glemmeboken da kirken på Sande brant.

Olga - gresk navn, fyrstelig sådant.

Vi var kyprioter ... i hvert fall den delen av oss som jeg identifiserte meg med på grunn av den sydlandske fysiognomien som var blitt meg rikelig til del. Og jeg hadde mer av disse genene enn far hva det ytre angår, det beviste bildet. Dessuten hadde jeg jo levd med denne undringen lenge - anelse var et bedre ord, for jeg trodde på disse spekulasjonene rundt vårt gåtefulle opphav. Jeg visste at det var sant det folk sa at noen var kommet inn i fjorden og hadde endret genmaterialet vårt. Jeg så det klart i speilet og på familieportrettene. Jeg merker det også på temperamentet, det samme som fikk onkel Pitter til å skyte. Jeg merket det ekstra godt når jeg var i andre landsdeler, særlig på Østlandet. Der følte jeg intet fellesskap.

Middelhavsansikter flimret for mitt indre øye. Kypros kjente jeg bare fra ferier, men menneskene der nede var små og runde, litt firkantete, de lignet ikke oss så svært. Men vi taler om gamle dager, 1700-tallet. Dessuten har Kypros rom for mange slags mennesker.

Jeg var svært fornøyd med mitt detektivarbeide, men var langt fra ferdig for dagen. Neste spørsmål sa seg selv:

Efternavn ...efternavn ... bare jeg kunne komme over et efternavn.

Beretningen om Olga sto å lese på noen få sider. Jeg måtte gå gjennom alt fra starten av.

Farfar måtte ha skrevet dette under opphisselse, eller så var han trett etter dagens arbeid, for blekkfattene var skremmende hyppige her. Gad vite hva onkel Pitter hadde fått ut av det hele ...

Efternavnet - hvorfor spurte han henne aldri om hva det var!? Det måtte jeg

vite for å komme videre med familiemysteriet. Hadde jeg bare et etternavn, kunne jeg lett dra til Kypros og få oppsporet hvem våre aner var.

Blikket hevet seg igjen fra boken og festet seg på Løvestakken. Fjellet er det vakreste av de syv. Mest av alt ligner det en litt korpulent mann som ligger og hviler seg med hendene foldet på maven, som når far hvilte middag på sofaen. Det får meg alltid til å tenke på Christian Mikkelsen.

Nå gikk tankene i en bestemt retning: Bergen ruger på mange hemmeligheter, og den største av dem alle er hemmeligheten om bergenserne - hvor kommer vi alle fra?

Var det dette Mikkelsen lå og tenkte på mens han tok sin ettermiddagshvil?

Olgas siste ord til oldefar var skrevet tydelig og klart nok - hun måtte ha stammet dem frem, for de var skrevet med bindestrek imellom: pa ... le ... å ... lå ... gås ...

Det sto flere ganger. Hun hadde sikkert gjentatt stavelsene for at han skulle huske dem, og slik skrev han dem ned. Farfar hadde ikke forstått noe av disse ordene, som han kalte dem, men transkriberte dem trofast, skjønt bare på dette ene stedet i boken.

Hva var det hun hadde forsøkt å si på dødsleiet?

Jeg fisket frem en lupe og gikk over disse stavelsene på ny. Hennes siste ord var sikkert greske: pa ... le ... å .. lå ... gås ...

Nei, her var noe som ikke stemte. Farfar hadde ikke skjønt at det skulle være ett ord og ikke flere, derfor skrev han stavelsene som separate ord! At det var gresk hersket det ingen tvil om, men det ante jo ikke farfar. Jeg myste mot skriften inntil jeg følte meg sikker. Håndskriften var ikke til å ta feil av, det sto pa...le...å ...lå ...gås.

Palaios ... logos: "gammelt ord" betyr det ... sannsynligvis betød logos "navn" i denne sammenhengen - "gammelt navn"?

Hva mente hun nå med det ...!? Dette var en underlig avskjedhilsen til et ungt barnebarn. Hadde hun bare sagt at navnet var gammelt, uten å si hva etternavnet var? En følelse av frustrasjon begynte å melde seg.

Tristan - den yngste av hundene - gjespet høyt fra sin plass under skrivebordet. Og det var denne kommentaren fra min beste venn som fikk meg til å se klart.

Så kom øyeblikket da jeg ble het i hodet, blodet føk gjennom årene i hele kroppen, øyeblikket da Christian Mikkelsen våknet og reiste seg opp fra middagshvilen. Løvestakken danset for mine øyne, og himmelen brast åpen.

Olga hadde fortalt oldefar hva hun het - rettere sagt: hvem hun var.

Efternavnet var Palaiologos! - Så enkelt var det.

Hodet mitt var ved å briste.

For dette var intet alminnelig gresk efternavn. Det var navn på den greske keiserfamilien som hersket i Konstantinopel da tyrkerne tok byen 29. mai 1453. Den siste bysantinske keiser var Konstantinos XI Palaiologos. Han døde under angrepet, men broren holdt ut nede på Peloponnes i noen år. Så gikk de i landflyktighet, og den vanlige antagelsen var at slekten døde ut en gang mellom 1500 og 1700 - grunnet barnløshet. De kom til makten i Nikea på 1200-tallet.

Jeg gikk bort til reolen med oppslagsverker. Tristan var våken nå og fulgte meg. Den siste forekomsten av navnet er på en gravsten i Landulph i Cornwall, England. Her ligger en Theodore Palaiologos, sto det. Og siden har ingen hørt fra dem. - Han var også barnløs.

Hjernen spant som aldri før: Olga, min tipoldemor, hadde sammen med sin eldre mann reist til England og var havnet her hos oss - vi nedstammet alle fra henne, rettere sagt fra ham! Hun var den siste Palaiologos - nei, tipoldefar var den siste Palaiologos, ham hun hadde druknet ute i havgapet.

Hva het han forresten til fornavn? Det fant jeg aldri frem til, for i det samme begynte rommet å gå rundt for mine øyne. Vinduer, bokreoler, gobeliner, bord og stoler - alt beveget seg på samme tid.

Olga og tipoldefar var ikke de siste Palaiologer, for fanken.

JEG var den siste Palaiologos - den eneste tilbake etter at onkel Pitter var død. Jeg var arving til den bysantinske tronen ...

Jeg trengte frisk luft.

Ute fra terrassen så Bergen ut som et Konstantinopel i miniatyr. Vågen var det Gylden Horn og Puddefjorden var Bosporos - Askøy var Lilleasia.

Et par fuktige og varme snuter søkte kontakt, de følte at noe var i gjære. Dessuten var det tiden da Tristan og Marke pleide å få aftensmaten sin.

Derefter så vi nyhetene sammen og gikk innover Fjellveien. Denne kvelden ble det en lang tur, til hundenes fryd. Gjennom hele Fjellveien bar det, helt ut til Mon Plaisir og tilbake igjen.

Jeg var ikke meg selv lenger, så mye var sikkert. Eller var jeg nettopp i ferd med å bli det?

Ved tilbakekomsten en time senere så jeg lys i studentenes værelser, men jeg ville ikke forstyrre dem. Det var altfor tidlig å si noe om dette til andre.

PÅ BIBLIOTEKET

Mens elevene forberedte seg til eksamen, drev jeg og samlet de opplysninger som fantes om de siste Palaiologene. Dette førte meg til Universitetsbiblioteket etter skoletid, flere ganger i uken. Fra Katedralskolen og opp til Nygårdshøyden er veien kort, og jeg fikk gjort litt før jeg vendte hjem til mine firbente gutter.

Vi var kommet ut i mai. Våren var i anmarsj, med all den spenning i luften som bare Vestlandet kan oppby. Intet sted på jorden er dette naturens mirakel så dramatisk som her. Plutselig står den der, en forvandlet verden, en ny verden, en vakrere verden, en bedre verden.

Jeg hadde latt skjegg og bart vokse de siste ukene. Det falt så naturlig etter å ha lest farfars dagbok. Jeg grep meg i å stå oftere foran speilet eller familieportrettene. Forvandlingen skjedde langsomt, men sikkert. Elevenes bemerkninger ble også favorable etterhvert, skjønt de i begynnelsen hadde vært litt skeptiske. Jeg hadde også kjøpt meg en elegantere stakk.

Men det var den indre forandring som var den viktigste.

Fra å være en litt anonym og diskret forskertype, hvor bøkene og hundene alltid kom først, ble jeg mer utadvendt og selvsikker, både på skolen og i byen. Det

var i forholdet til andre at jeg merket forandringen best selv. Noblesse oblige, vel og bra, men dette dreide seg om noe annet, noe langt større.

Palaiologenes slekt var ikke dødd ut, slik bøkene hevdet. Den levde i beste velgående - i meg. Jeg var den siste direkte etterkommer av den bysantinske keiser. Jeg følte de aller største forpliktelser overfor navnet og alt det sto for. Det greske ble langt helligere for meg. I kirken var jeg begynt å korse meg på gresk

vis, slik jeg alltid gjorde i Hellas. Tyrkerne forekom meg avskyelige, og islam så jeg som Guds fremste fiende. Fiender ble også navn som Laskaris, Dukas og Komnenos - særlig navnet Kantacuzenos. Disse var mine rivaler.

Forresten hadde jeg endret fornavnene mine fra Mikkel Johan til Johannes Mikael. Navnekontoret hadde jeg senere anmodet om å tilføye etternavnet Palaiologos før Helle. Noen dager senere skrev jeg og ba dem stryke Helle.

Nå het jeg bare Johannes Mikael Palaiologos.

Nei - jeg var Johannes Mikael Palaiologos. Jeg var en ny Konstantin - neos Konstantinos, som hver ny keiser ble kalt. Tristan og Marke hadde fått nye skjerf til erstatning for halsbåndet, farverike og keiserens livvakt verdig. Jeg uttalte aldri mer ordet Istanbul, men sa i stedet Konstantinopel, helst Konstantinopolis. Jeg var den siste romerske keiser ... basileus romaion.

Studentene i første etasje tok vel forandringene som en følge av våren.

Hva sa så Universitetets bøker om familien min?

Konstantin XI Palaiologos falt da Konstantinopel ble inntatt - han døde barnløs. Disse opplysningene var noe som alle visste.

Så fulgte andre sider ved saken.

For han ble stående som en udødelig keiser, og hans grav er stadig i Konstantinopel et sted, i grotter under den Gyldne Port ifølge gamle kilder, hvor englene svøpte hans lik og omgjorde det til marmor. Og der hviler han - sover, er ordet - for så en dag å våkne av søvnen for å innta byen, den som er hans gudgitte kongedømme - noe tyrkerne vet, og som er årsak til at de murte porten igjen. Han skal på den store Dagen slå tyrkerne for fote, han skal heise flagget med dobbeltørnen, han skal på ny gå til messe i Aya Sofya. Der venter en prest på ham, også sovende, for da liturgien ble avbrutt av tyrkerne, forsvant han inn i marmorveggen, for derfra å skulle komme tilbake og fullføre den hellige handling straks keiseren blir vekket tilbake til livet. Keiseren er altså udødelig. Hans slekt skal evig velsignes, for en ny Konstantin skal overta hver gang en gammel dør.

Det nye Roma skal aldri forgå.

Dette var for så vidt kjent stoff. Men så lærte jeg noe nytt, noe som interesserte meg på en spesiell måte.

For keiseren som engelen vil vekke til live, skulle hete Johannes, og det var uenighet i gamle kilder om det var Døperen Johannes eller Evangelisten man siktet til. Men kunne det ikke være tale om en annen Johannes

- en ny palaiolog som het Johannes? Her gikk historien over i legender, slik den gjør når kunnskapen tørker opp.

Men hvordan gikk det med slekten etter byens fall?

Det var her jeg måtte anstrenge meg litt.

Den døde langsomt ut - i eksil, sto det overalt hvor jeg lette. Nå visste jeg at dette ikke var sant. De hadde derimot overlevd i eksil, som konger uten land.

Sultanen hadde sørget for å utrydde så mange mannlige medlemmer av slekten som mulig, likeledes av Kantakuzenerne. Men flere klarte å unnsnippe den dagen tyrkerne stormet Byen. Et skip fra Genova kom seg bort med fire palaiologer ombord, to kantakuzener, to laskarider, to komnenere, to fra Notarasfamilien samt andre betydelige personer. De landet på forskjellige steder - som Kios og Kreta - før de kom til Italia. Konstantins brødre, despotene Demetrios og Thomas, holdt ut på det sydlige Peloponnesos, men ikke lenge. Thomas flyktet til paven i Roma, hvor han døde. Demetrios ble fanget, gikk i kloster og døde som munk. Begge brødrene hadde avkom, men slekten døde langsomt og sikkert ut - på grunn av barnløshet - og omkring år 1500 var det hele over.

Dette var den offisielle versjonen. De lærde strides ikke på dette punkt - og det var det som gjorde meg mistenksom.

Selv noterte jeg meg en kveld på Universitetsbiblioteket at Thomas' to sønner - Andreas og Manuel - hadde en litt mer komplisert historie enn antatt. Og det var dette som ga meg en snev av håp. Detaljene som følger, er derfor av største viktighet, og eventuelle lesere av dette manuskriptet må ikke gjøre den dumhet å

lese for raskt gjennom de neste paragrafene.

Manuels to sønner var Johannes, som døde ung, og Andreas, som ble muslim. Men Thomas' eldste sønn, Andreas Palaiologos - altså Konstantin XI's eldste nevø - ble ansett for å være den rettmessige tronarvingen, hvilket han jo var, ikke bare til Konstantinopolis, men også til Peloponnes. Hans liv artet seg som litt av et sirkus og endte i misère, først i Roma, så i Frankrike. Men han hadde en sønn med en hore han hadde giftet seg med i Roma. Og denne sønnen het Konstantinos. Han ble sjef for den pavelige livgarde i 1508. Og med ham dør denne direkte keiserlige arvelinjen ut - ifølge ekspertene.

Jeg søkte alle mulige kilder for informasjon om denne Konstantinos.

Han døde nemlig ikke i Roma, det oppdaget jeg fort. Han er heller ikke rapportert død og begravet i Europa, som alltid lot seg fascinere av palaiologiske tronpretendenter og tok dem med i sine krøniker. Han ble vel lei av å tjene pavene - de hadde jo ikke hjulpet da byen falt - og dro tilbake til det østlige hjørnet av middelhavsverdenen. Så meget turde jeg å konkludere, siden han ikke døde i sin stilling og ikke finnes blant de mange palaiolognavn i Italia og Frankrike.

Den enkleste forklaringen var at han dro hjemover, kanskje i håp om å reise en arme for å befri byen.

Men for å komme videre på dette punktet, måtte jeg til Roma og lete i arkivene der. Det lot seg først gjøre når den lange sommerferien satte inn, den som gjorde at så mange søkte arbeide i skolen.

I Bergen konsentrerte jeg meg derfor om nyere sider ved saken, og nå blir jeg nødt til å gå i litt mer i detalj. Igjen advarer jeg dem som måtte ha hastverk med historiske fakta.

Palaiologene dukket opp i England, noe jeg hadde oppdaget tidligere, og som hadde direkte forbindelse med min tipoldemor Olga Palaiologina, som hun ville ha hett på gresk. Jeg søkte derfor en forbindelse mellom Sundfjord, England og Kypros. Den gravide Olga Palaiologina var på vei fra Kypros til England. Og

der ville hun trolig søke etter slektninger.

Det var palaiogene i England som interesserte meg mest. Om de var ekte eller ikke, var av rent historisk interesse siden de var dødd ut, likevel ville jeg til bunns i dette.

Hvem var så disse?

Her er det jeg fant:

Først og fremst fant jeg ut at det dreide seg om et navn på en marmorplakett i sognekirken i Landulph nær Plymouth i Cornwall, en plakett prydet med dobbeltørnen. Den nevner en Theodor Palaiologos som døde i 1636, men ble begravd i Landulph. Theodor var sikker på at han var direkte nedstammet fra Thomas Palaiologos, den siste keiserens bror. Men kildene nevner aldri at Thomas hadde en sønn ved navn Johannes, det ledd som denne Thomas hevdet han nedstammet fra, de nevner bare Manuel og Andreas. Denne Teodor stammet sannsynligvis fra palaiogene i Norditalia, nærmere bestemt Pesaro, og disse var ikke gamle palaiologer. Men mirakuløse omstendigheter omga hans jordiske levninger, omstendigheter som fikk folk til å stusse. For da de åpnet eketreskisten hvor han lå, ble liket funnet i god behold, helt intakt faktisk. Han hadde åpenbart vært en høyreist mann med en markant og tynn nese, og med langt skjegg.

Dette fikk hjertet til å dunke i brystet på meg - igjen var familielikheter der.

Hadde Olga likevel slektninger i England? Hadde jeg rivaler på de britiske øyer?

Theodors eldste datter, Dorothy, fortsatte å reise opp arvinger, og denne historien viste seg å være like lang som den var komplisert. En av disse døde i 1912, en annen i 1934. Det siste navn fra den engelske gren på stammen var den kjente Archie White-Palaeologus, postmann av yrke, som hevdet at slekten levde i beste velgående i England, at de på visse dager bar keiserlige drakter og hilste hverandre med gamle titler. Men Archie ble den siste som fikk nyte slike æresbevisninger.

Jeg ble sittende og tygge på dette en stille ettermiddag i lesesalen på

biblioteket. For meg var det avgjørende at alle disse var bløffmakere, hvilket jo historikerne lot til å enes om. Deres oppførsel antydde det samme - jeg aktet sannelig ikke å dra til

England for å lete etter eksentrikere.

Her kom forresten en til, en som døde i 1988. Han hadde bodd på Isle of White og kalte seg selv prins Petros Palaiologos. I virkeligheten het han Peter Francis Mills of Newport.

Jeg skjøv bøkene fra meg.

De hadde bekreftet min overbevisning om at jeg sto alene tilbake - helt alene. Dersom Olga virkelig var på vei til slektninger i England, da er disse forlenget døde. De nevnte pretendenter utgjør til nød en parentes i historien, knapt nok det.

For det annet: alle andre palaiologer - de i Europa - var uten forbindelse til de gamle.

Hjemme i Forskjønnelsen ventet det post fra Sundfjord - fra lensmannen.

Han meddelte meg at arveoppgjøret etter onkel Pitter var blitt forsinket fordi det var oppstått uklarheter omkring fordelingen av arven. Hvilke uklarheter nevnte han ikke.

Dette fant jeg litt underlig. Jeg var jo den eneste tilbake av hele familien, og andre tiltenkte personer levde jo der inne alle sammen. Det dreide seg nok om trivialiteter, kanskje en typisk bygdekrangel om småting. Lensmannen hadde det kanskje ikke alltid så lett, undret jeg. Men Pitter sto helt fritt til å gjøre som han selv ville, barnløs som han var.

Hektor og Nikolai - studentene i første etasje - hadde jeg invitert til aftens. Jeg kom til å bli borte en ukes tid og hadde en del praktiske forordninger å snakke med dem om. Hektor hadde jeg hatt som elev på Katedralskolen, og foreldrene bodde ikke så langt unna. Nikolai var et ukjent navn da han dukket opp og ba om losji, det var Hektor som kom med ham en eftermiddag. Den ene var

blond, den andre mørk. Jeg kalte dem for Bianco og Nero.

Lektor Helle kalte de meg vanligvis, men denne kvelden ga jeg dem lov til å bruke fornavn, såfremt de brukte mine nye - Johannes Mikael.

- Hvorfor har du skiftet navn?

Det var Hektor som hadde tatt mot til seg og spurte, noe som sikkert var avtalt spill siden Nikolai så spent på ham da han uttalte ordene.

- Det skyldes et familieanliggende ... noe jeg oppdaget i forbindelse med besøket i Sundfjord.

- Men det er gresk for Mikkel Johan, forsøkte Nikolai.

Jeg så bort et øyeblikk.

Det var fristende å innvie dem i hemmeligheten, vi var tross alt noe nær en familie. Ikke slik å forstå at vi levde sammen i det daglige, men studentene var regelmessige gjester til aftens, om søndagen også middagsgjester, selv om det kom andre venner og bekjente.

Mens jeg tenkte meg om, forsøkte de et nytt fremstøt - ved å komplimentere skjegget. Var noe skjedd med meg der inne i Sundfjord? Alt var jo begynt etter at jeg kom tilbake fra denne begravelsen. Nå så på meg samtidig.

Jeg visste sant å si ikke hva jeg skulle svare. Tiden var ikke moden for å betro dem noe - jeg var ikke moden, for å si det slik.

- Litt forandring fryder ...

- Men du er blitt en annen i det siste, forsøkte Hektor seg på ny.

- Bare litt, skyndte Nikolai seg å tilføye mens han stappet en drue i munnen på Hektor.

- Hvordan da, ville jeg vite?

- Du kaller oss oftere Nero og Bianco ... som om vi var dine tjenere ...

Jeg kjente varmen stige opp i hodet og grep til vinglasset.

- Det har ikke vært tilsiktet, forsikret jeg. Og de virket heller ikke ydmyket, når sant skulle sies.

Bianco - det vil si Hektor - blunket til Nero - det vil si Nikolai.

For fanken! Vi hadde jo felles postkasse ... de måtte ha sett mitt nye etternavn. I det samme slo det meg at jeg kanskje ville komme til å trenge disse to. De burde derfor ikke gå rundt og tro at det dreide seg om ren affektasjon. Vi forflyttet oss derfor til biblioteket.

De hadde plassert seg i den store sofaen under alle familieportrettene. Jeg skjenket en kopp kaffe, noe som ga meg enda et par øyeblikk til å reflektere.

- Noe er skjedd med deg, begynte Bianco på ny, du kan si det til oss ...

Nero nikket samtidig som han smakte på kaffen, noe som nesten førte til søl.

- Det er for tidlig ennå ...

- Men noe kan du vel si oss?

- Jeg skal ut og reise igjen!

- Ikke til Sundfjord?

- Nei ... til Roma.

- Hva skal du der?

- Foreta en del undersøkelser ...

- Hvor da?

- I bibliotekene.

De så litt forbløffet ut der de satt.

- Er du på sporet av noe viktig ... kommer du med en bok?

- Snu dere og se på veggen!

De gransket familien min, så vekselvis på meg og på bildene. Ingen sa noe på en stund.

- Mener du at du har oppdaget noe du ikke visste?

Bianco var avvæpnende uskyldig når han spurte, Nero var mer tilbakeholden. - Jeg holder på med undersøkelser av familiens historie, ja.

- Men du har skiftet etternavn ... ikke bare fornavn.

- Jeg har tilføyd et gammelt slektsnavn, det er riktig.

Motstridende følelser raste inne i meg.

Disse to var det nærmeste jeg kom til det som kalles avkom. Vi var ikke av samme kjøtt og blod, likevel sto vi hverandre nær. De hadde nettopp bevist at de brydde seg om meg, ikke bare av nysgjerrighet, men av vennskap. Og jeg på min side brød meg om dem, ikke for meget og ikke for lite. Jeg tror jeg sant å si var blitt en far nummer to for dem begge.

Skulle jeg - eller skulle jeg ikke?

- Du kan si det til oss ... vi er jo dine nærmeste.

Gud skal vite at jeg ønsket å si dem det lille jeg visste. Men det var for tidlig. Og som den siste Palaiologos måtte jeg beherske kunsten å tie, selv overfor disse to.

- Jeg vet mer når jeg kommer tilbake om en ukes tid ... dere får smøre dere med tålmodighet!

Det var ikke bare studentene som viet meg ekstra oppmerksomhet disse dagene. Hundene var hadde vært mer omsorgsfulle enn vanlig, helt siden jeg kom hjem fra begravelsen. Tristan insisterte på å sove i min seng, til tross for den enorme pelsen han bærer på, og Marke vokter ekstra våkent ved fotenden. Jeg pleide å la soveromsdøren stå åpen slik at de kunne gå ut på kjøkkenet og drikke dersom det ble for varmt. Men i det siste hadde de ikke veket fra min seng. De var Newfoundlandshunder, trygge og solide.

Akkurat nå lå de ved føttene til studentene og kappedes om å bli kjærtegnet.

Vi ble sittende og snakke om løst og fast utover kvelden.

Så betrodde jeg Tristan og Marke i deres varetekt - eller var det omvendt? - og tok flyet til Roma neste morgen.

4.pluss

Denne natten var første gangen jeg hørte ham - litt etterpå så jeg ham.

Det begynte forsiktig, slik allting gjør.

Det var som om luften begynte å dirre, jeg kan ikke forklare det bedre.

Så var det jorden som tok til å vibrere, på en helt spesiell måte.

Dernest blåste det, kraftig og med stormkast.

Nå fikk luften konturer, den tok menneskelig form, en form jeg kjente fra kristen kunst og som ikke var til å ta feil av. - Det var erkeengelen Mikael som materialiserte seg for mine øyne.

Først kom sverdet til syne, blendende hvitt mot den mørke nattehimmelen - glødende som ild gjorde det bakgrunnen lysere. Dernest så jeg kappen hans, den skinnende rustningen, strålekransen om hodet, de forgylte sporene, og endelig hesten selv. Ansiktet utstrålte slik kraft at det i seg selv ble usynlig.

Sengen hvor jeg lå ristet og skalv.

Han før frem og tilbake over Byen, som ikke lenger var Bergen men Konstantinopel.

Jeg forsøkte å komme meg på benene, men de lystret ikke. Avmakt fylte hvert lem. Jeg ville bort til vinduene og se ham på nært hold, han som er det bysantinske rikets høyeste beskytter.

Endelig klarte jeg det. Jeg åpnet vinduene.

Nå strøk han forbi. Hesten bremsset brått, den steilte da den så meg. Mikael festet blikket på meg der jeg sto i åpningen. Da gikk jeg ut på terrassen for å møte ham. Hesten sto stille i løse luften, her gjalt ikke tyngdekraften. Så gjorde han korsets tegn over hodet mitt, hingsten vrinsket og de gallopperte videre gjennom natten.

Sverdet funklet som et fyrtårn i mørket.

Jeg følte ikke noe til kulden.

Det var for mye varme i mitt indre.

ANNEN DEL

**hvor jeg forteller om hvordan denne oppdagelsen
fører meg til utlandet
- og om hva jeg opplever der**

5.

ROMA

Archivio Segreto - Hemmelig Arkiv - sto det skrevet over inngangen til venstre for Bibliotheca Apostolica i Vatikanet. Her finner vi en unik samling dokumenter fra pavestolens diplomatiske aktiviteter gjennom flere hundre år. Så veldig hemmelig er ikke arkivet lenger, og det var ikke vanskelig å få adgang hit. Passkontroll, oppholdstillatelse i Vatikanstaten for en dag, adgangstegn og så videre ble alle ordnet like innenfor Porta Sant' Anna. Det var en herlig maimorgen, luften var mild og fuktig. Jeg tror jeg må ha vært den første besøkende, for ingen andre var å se.

Det var med atskillig forventning jeg henvendte meg i resepsjonen og viste frem identifikasjonspapirene. Ingen reagerte på navn eller titler, de bare pekte mot den store trappen som fører opp til arkivet.

Var det mulig å finne svar på den gamle historiske gåten her nede? Ville arkivet kunne bekrefte min egen identitet? I fall dette var tilfelle - hvordan i all verden skulle jeg klare å peile meg inn på nettopp den informasjonen som angikk meg? Det var intet mindre enn et manglende ledd jeg var på jakt etter - forbindelsen mellom Olga Palaiologina og de siste etterkommerne av despoten Thomas. Men det var ikke noe annet sted å begynne letingen, for kildene syntes å enes om at familien min døde ut her - de siste navnene har med Roma å gjøre.

Å lete etter en nål i en høystakk var uttrykket jeg tenkte på da jeg skyndte meg opp marmortrappene.

Arkivet er enormt, og det har lenge ryktes i den lærde verden at ingen riktig

vet hva det inneholder, eller hva som mangler. Jeg var korrekt antrukket, hadde vært hos barberen dagen i forveien, hadde kjøpt håndlagete sko og spandert meg en sommerlig Borsalino, med bred brem til vern mot solen. Stokken var av det eleganteste slaget. Før jeg reiste, hadde jeg akkurat rukket å få laget de nye visittkortene, med fullt navn, titler og dobbeltørnen.

Jeg trengte hjelp, det så jeg raskt, og henvendte meg til betjeningen.

Efter en del frem og tilbake, samt mye venting, fikk jeg hjelp fra en rund liten Monsignore som kjente arkivet ut og inn. Men min forespørsel var vanskelig, viste det seg. For kildene omkring den pavelige livvakt på 1500-tallet passet ikke inn i noen av de klassifiseringene som ble brukt. Derfor gikk flere dager med til leting, rett og slett. Det var salen med alle katalogene som ble mitt første arbeidssted.

Morgen etter morgen henvendte jeg meg til de samme personene, til samme tid og sted. De nikket gjenkjennende etterhvert - buon giorno, professore! - og det tok litt kortere tid å slippe inn hver gang. Desto lengre tid tok det å orientere seg i arkivet.

Hver gang jeg klarte å peile meg inn på noe som kunne angå mine spørsmål, så sviktet arkivet meg - manca, sto det: bindet mangler!

Dette gjentok seg til en irriterende grad: du er på sporet av en kilde fra riktig århundre eller om riktig tema - og så er den vekk! Ikke slik å forstå at noen systematisk har fjernet alle spor av min familie, selvfølgelig ikke. Men noe langt værre har vært på ferde: uhellet, historiens luner, skjebnen, såkalte tilfeldigheter, tingenes iboende fandenivoldskhet - kall det hva du vil. Det var ydmykende å finne at familiens gamle gåte skjulte seg på så naturlig vis.

Mens dette pågikk, begynte jeg å oppleve Roma på en annerledes måte.

Før hadde byen vært verdens navle i enhver forstand. Nå fortonet den seg mer og mer som innfallspurt til den østlige delen av riket, der hvor romerriket hadde overlevd. Det gamle Roma pekte mot det nye.

Jeg oppdaget at store greske teologer lå begravet i den vatikanske basilika: Johannes Krysostomos og Gregor av Nazians, i tillegg hadde de apostelen Andreas' hode. Grekerne hadde tatt helgenbenene med seg hit sammen med mange gamle ikoner som fantes i kirkene rundt om kring. Dette skjedde da truselen fra islam dukket opp og billedstormen raste som verst i Konstantinopel. Dessuten var det flere greske klostre i Roma og omegn, klostre som var i full enhet med paven.

Konstantinopel syntes skrevet i store bokstaver hvor jeg enn beveget meg. For keiser Konstantin hadde skjøvet tyngepunktet østover da han grunnla en ny rikshovedstad. Dessuten likte han ikke Roma, og romerne likte ikke ham.

Som dagene gikk, begynte jeg langsomt å føle som Konstantin.

Roma ville ikke gi slipp på sine hemmeligheter - og jeg var snart ferdig med byen, jeg òg.

Først etter en hel uke begynte det å løsne, akkurat da jeg hadde bestemt meg for å reise hjem igjen.

Jeg ankom ved 08-tiden, som vanlig, passerte automatisk, hilste buon giorno til alle, og begynte en siste innsats. Jeg må medgi at synet av alle katalogene nesten tok arbeidslysten fra meg. Dette var verre enn ti høystakker, for å si det på norsk. Jeg ga meg derfor tid til å prate litt med andre som var kommet tidlig denne morgenen. Her var folk fra alle verdenshjørner, kvinner og menn som trengte opplysninger til et eller annet - bare jeg lette etter opplysninger om meg selv.

Ved en ren tilfeldighet kom jeg over en titel som het De viris illustribus urbis Romae - Om berømte personligheter i byen Roma - som skrev seg fra det Nådens år 1513. Bindet var feilkatalogisert og hadde havnet blant lister over pavelige kammerherrer fra 1800-tallet, det var årstallet som hindret meg fra å fortsette letingen. Det dreide seg om et forholdsvis tynt bind, 120 sider var det hele. En innholdsfortegnelse nevnte mange kjente romerske navn: Colonna, Chigi og andre. Like før jeg ville returnere boken til magasinet, så jeg nederst på listen navnet Andreas Palaiologos.

Hjertet slo raskere i brystet da jeg jeg begynte å lese. Og nå må jeg gå litt i detalj igjen, helt nødvendig detalj.

Andreas Palaeologus - som han het på latin - var sønn av despoten Thomas, som var bror til Konstantin XI, som nevnt tidligere. Thomas hadde tatt seg frem til Roma, medbringende hodet av apostelen Andreas, bror til Peter; det hadde hvilt i Patras inntil tyrkerne rykket nærmere. Han tok også med seg kone og barn, sto det. I Roma ble han katolikk. Han døde i 1465.

Andreas ble i Roma og fikk titelen despot av paven, som på denne måten anerkjente hans opphav - det var jo uproblematisk all den tid det bysantinske riket var gått inn i historien femti år tidligere. Selv tok Andreas titelen Deo gratia fidelis imperator Constantinopolitanus - Trofast keiser av Konstantinopel ved Guds nåde. For det eneste som opptok ham, var å gjenvinne sitt kongerike. Hans liv blir stadig mer utsvevende, og han ekter en gatepike ved navn Catharina. Så drar han til Moskva hvor en av hans søstre er giftet inn i tsarfamilien. Der nekter de å hjelpe ham med å gjenerobre riket, og i 1490 finner vi ham tilbake i Roma. Paven lar seg overtale til å reise en hær for å ta deler av Hellas, og penger tilveiebringes. Men Andreas bruker dem opp uten resultat. Så mister Hans Hellighet troen på ham, og Andreas drar til kongen i Frankrike og prøver lykken der. Kongen holder sin hånd over ham, men straks denne dør, går det dårligere for Andreas. Han dør som tigger i 1502 i Frankrike.

Så langt beveget jeg meg på kjente stier.

Min kilde - De viris illustribus urbis Romae - bekreftet i tillegg at Andreas hadde en sønn - Konstantin, noe som andre kilder visste om, skjønt de ikke kunne si hvordan han døde og hvor han lå begravet. Det som gjør ham viktig i dette regnestykket, er ganske enkelt at han er gått inn i historien som den siste palaiologos. Det var derfor med største interesse at jeg kastet meg over det denne kilden måtte ha å fortelle om Andreas' sønn Konstantin, han som var mitt eneste håp.

Og så fulgte de opplysningene som gjorde det vanskelig for meg å sitte stille

mens jeg leste.

Hatten hadde jeg lagt på pulten foran meg, og jeg grep meg i å ville sette den på hodet under lesingen av de neste paragrafene. Håndskriften var krystallklar og stammet sikkert fra en meget profesjonell hånd, så ulik farfars. Stokken hadde jeg støttet mot lesepulten og jeg må ha kommet bort i den, for nå falt den på gulvet med et brak, noe som forårsaket at alle i lesesalen så på meg.

Dette er hva jeg fant:

Konstantin var meget vakker - husk, dette ble skrevet mens han ennå levde. Han ble sjef for den pavelige livvakt og ble i Roma så lenge moren, denne Catharina, levde. Derpå fortsatte han i farens fotspor, det vil si, han gjorde noe for å gjenerobre

sitt tapte paradisi, det bysantinske riket. Derfor dro han til Kypros for der å etablere et mini-rike. Latinen var meget klar, og den avgjørende passasjen lød slik: Matre defuncta Constantinus ad Cyprum migravit ad regnum suum restituendum et civitatem sacram Constantinopolem de infidelibus liberandum - "da moren var død, dro Konstantin til Kypros for derfra å gjenreise sitt rike og befri den hellige by Konstantinopolis fra de vantro".

Kypros - jeg var på sporet!

Teksten omtalte ham gjentatte ganger som en fremragende mann på alle måter, i åpenbar kontrast til faren. Han kaltes vir illustris, vir fortis, vir pulcherrimus, vir capax, vir fidelis - distingvert, sterk, vakker, dyktig, trofast. Så forsvinner han fra historien, det vi si: fra de vatikanske arkiver. For teksten slutter med disse komplimentene.

Jeg utsatte hjemreisen og fortsatte å lete i arkivene, men flere dagers søk førte meg ikke videre.

Ett var sikkert: denne Konstantin, sønn av Andreas, var ikke bare den siste tronarving vi hadde opplysninger om - han var også en som gjorde noe for å gjenreise riket. Hva mer var: han dro fra Roma til Kypros! Og det var nettopp der jeg ønsket at han skulle havne.

Jeg bestemte meg for å dra etter.

En telefon til studentene i Forskjønnelsen forklarte kort at oppholdet ville vare et par dager lenger enn forutsett.

Hvordan sto det til hjemme?

Jo takk, de hadde det bra, alle fire.

Det var Nikolai som hadde tatt telefonen.

Nå overtok Hektor, han fortalte at det var kommet brev fra Sundfjord.

Fra lensmannen?

Nei, fra privat hold.

Dette slo meg som underlig. - Kunne han være så snill å se hvem avsenderen var?

Det sto ikke annet enn Ingolf V, og han hadde ikke oppgitt postnummer.

Jeg takket for opplysningen, ba dem hilse hundene og la på.

Under flyturen til Nikosia ble jeg sittende og tenke på hvem denne Ingolf kunne være.

Navnet var helt ukjent for meg.

Det måtte vel dreie seg om en av dem jeg traff under begravelsen, og som hadde noe med arveoppgjøret å bestille. Skjønt, jeg kunne ikke huske at det var noen med det navnet tilstede under mottagelsen på gjestgiveriet. - Hva sto V for? Tiden ville vise, og jeg fordypet meg på ny i notatene fra arkivet.

Dette var blitt mer enn en lærd oppdagelsesferd.

Opplysninger som i og for seg kunne virke fjerne og lite aktuelle, fikk svært personlige kjennetegn. De handlet om meg selv, nærmere bestemt: om mitt forhold til meg selv.

Og dette var noe helt nytt, akkurat som studentene hadde observert.

6.

KYPROS

På flyet til Larnaca hadde jeg nok å tenke på.

Jeg var på spor av en Konstantin, som var forsvunnet fra Roma i sin beste alder, etter å ha tjent paven og fått verdens beste skussmål. Han skulle ha havnet på Kypros ifølge en kilde som jeg tilfeldigvis hadde kommet over i Vatikanet, og som virket ekte nok. Olga kom herfra, men det var mer enn to hundre år som skilte de to. Var det en forbindelse mellom dem? Lot den seg i så fall oppspore? Først måtte jeg altså vite om det fantes spor etter mine forfedre, så fikk eventuelle historiske linjer komme i sin tur.

Jeg hadde hatt hellet med meg i Vatikanet, men slikt skjer ikke to ganger.

I drosjen fra Larnaca til Nikosia prøvde jeg heller å forberede meg på at denne Konstantin ikke hadde avkom og at tipoldemor hadde vært gift med en av disse moderne palaiologene, grekere som tok navnet en gang etter at den gamle slekten definitivt var utdødd. Det mest sannsynlige var at det ikke fantes spor av noen med det gamle navnet.

Bilen hastet oppover mot fjellene. Selv satt jeg i baksetet og følte at egentlig var jeg ikke klar til å møte fakta riktig ennå, det hele var skjedd for fort.

Men da jeg var fremme i hovedstaden, vendte motet tilbake.

For det synlige båndet til gresk middelalder møtte meg overalt. Dette hadde ikke bare med det tyrkiske nærværet på Kypros å gjøre, men med grekernes egen selvdefinisjon. Flagget med dobbeltørnen var å se langt hyppigere enn jeg var vant til fra Hellas. Bildet av erkebiskopen hang i mange lokaler og viser ham med keiserlige insignier. Her kunne man med god rett hevde at det bysantinske riket hadde overlevd, til tross for det tyrkiske nærværet.

Tegn som disse styrket meg og ble veivisere på min vandring.

Katedralen bar også bud om at det bysantinske riket levde i beste velgående. Her inne mistet historien sitt ubønhørlige grep på alt og alle. Her var ikke Konstantinopel falt. Her hadde tyrkerne ingen makt. Hit kunne ikke pavens bannstråler nå inn. Her befant jeg meg i et paradisi som ikke var naturens men historiens - med bysantinske kjennetegn. Her var ingen trone for keiseren, ikke i øyeblikket, bare bispesetet, som altså hadde en dobbelt funksjon og derfor var prydet med dobbeltørnen.

Jeg gikk opp til den og gjorde korsets tegn på gresk vis - fra høyre til venstre - og ble stående og vente.

Vente på hva?

Det vet jeg ikke, men ventingen brukte jeg til å se meg rundt.

Overalt var det ansikter som iakttok meg - erkeenglene, helgener, figurer fra bibelhistorien, fra kirkehistorien. De var møtt frem alle sammen, for å hilse meg velkommen. Fra vegger og tak, fra kupler og ikoner så de forventningsfulle ned på meg og ba meg om å gjøre min plikt som kristen. Vi har ventet på deg i flere hundre år, lot de til å si. Nå talte de til hverandre, med hverandre: hva slags keiser ville jeg kunne bli? Nå så de på meg igjen, bydende og befalende, men også anerkjennende og medlidende.

Mikael - rikets høye beskytter - så hengiven heller enn majestetisk ut. Guds mor - Maria - hadde varme øyne, et blick som lengtet etter rikets gjenopprettelse. Kristus - Allherskeren i apsis - ventet en ny regent på jorden. Alle de andre - Georgios, Dimitrios, Kyrillos, Methodios, Basilios, Krysostomos - alle så de forventningsfulle på meg.

De hadde akseptert meg alle sammen.

Jeg ble stående og se på erkepiskopens trone en god stund før jeg gikk opp til den - og satte meg på den.

Det var ikke mennesker å se i kirken, og hadde de vært der, ville det ikke gjort større forskjell. For dette var øyeblikket da jeg jagde tvilen på flukt. Det var

forresten ikke jeg som gjorde det. De gjorde det, alle de som så på meg her inne og gav meg sitt bifall.

Hvor lenge jeg ble sittende slik, er umulig å si.

Så reiste jeg meg langsomt fra tronstolen og gikk nedover kirkeskipet.

Med ett var kirken var full av mennesker. Jeg så dem ikke, men jeg følte dem og hørte dem. Jeg vinket til dem. Egentlig vinket jeg ikke, jeg hevet bare hånden til hilsen, en gest som på samme tid var talende og velsignende.

De sto til høyre og til venstre. Foran gikk presteskapet, selv kom jeg sist i prosesjonen. - Jeg var blitt salvet og kronet.

Ute ventet store folkemengder som ville se meg, se keiseren de så lenge hadde ventet på. En ny Konstantin! - Velkommen tilbake!! Lev lenge!!! - Vinn pavens øre! - Vær en god hersker! - Erkeengelen vil kjempe på din side! - Riket er ditt!

Jeg ble stående på trappen utenfor katedralen.

Alle var der, hele folket. De var kledd til fest. De bar med seg relikvier og ikoner for at jeg skulle kysse dem og få styrke til min oppgave. Utallige kors, små og store, raget opp over de tusen hoder som fylte plassen. Noen sang, andre danset, igjen var det dem som gråt eller bad.

En ny Konstantin!!

Røkelsesduften hang tung over hele byen.

Så inntraff et sceneskifte.

Jeg befant meg ikke lenger i Nikosia, men i Konstantinopel, utenfor Visdommens katedral, Aya Sofya. Nå kom folk de strømmende fra alle kanter, hver gate var fylt til trengsel. Alle ville se sin keiser, gi ham sin hilsen, bevise sin kjærlighet.

Konstantin er kommet tilbake! - En ny Konstantin er blant oss!!

Patriarken bøyde seg for meg, han kysset min hånd. Så ledet han med ned trappene for å møte alle fyrster og stormenn.

Munker og nonner hadde forlatt sine klostre for å få et gløtt av meg.

Nå førte folk frem barn for at jeg skulle røre ved dem.

Jeg hadde to livvakter ved min side - Dimitrios og Georgios. Den ene var blond, den andre mørk. Begge var unge og sterke. Jeg hadde kjent dem fra unge år og visste at de ville gi sitt liv for meg. De var de første som hadde trodd meg, nå frydet de seg mer enn andre. Dagen var deres like meget som min. Fremfor alt var den folkets - og Byens.

Istanbul er ikke lenger - Konstantinopel er gjenoppstått!

Over hustakene funklet kupler og spir i solen. Røken fra alle ildstedene var blitt til røkelse som steg opp til himmelen med bønn om velsignelse for dette Guds rike på jorden, og for dets regent.

Og himmelen over Bosporos var så lys og blå denne morgenen. Den gled i ett med kappen som Guds mor hyller seg i - Panagia, den Allhellige. Englene og helgenene har også trukket i blått. Deres sang makter likevel ikke å overdøve jubelen fra folket foran meg på plassen. Lyden fra de to sfærene blander seg til vakker hamoni, hele universet synger til Guds og keiserens ære. De to glir sammen og blir til ett - himmel og jord, Gud og keiseren.

Jeg var nær ved å miste balansen på veien ned alle trinnene, så grepet var jeg. Straks rakte Dimitrios meg en sterk arm, Georgios fulgte like bak.

Da så jeg ham - og fikk styrken tilbake.

For fremst i toget gikk Mikael, erkeengelen, den fryktelige og uovervinnelige, rikets høye beskytter, han som gir oss alle del i sin store styrke. Rustningen var av sølv, glinsende som solen på Marmarasjøen. Kappen var rød som blod. Sverdet var gjort av herdet og iskoldt stål.

Synet måtte ha vart lenge. Da jeg endelig kom til meg selv, så jeg meg om etter Hektor og Nikolai.

De var vel gått for å feire sammen med alle de andre ...

Det første jeg gjorde morgenen etter, var å oppsøke universitetsbiblioteket og be om hjelp. Jeg skrev meg inn i leserkatalogen under fullt navn - Johannes Mikael

Palaiologos - som det sto i passet mitt, men uten titelen "romernes keiser".

Ingen reagerte av den grunn, noe jeg fant litt skuffende.

Grunnen til dette fikk vite jeg av bibliotekaren som hjalp meg i arkivet. Det var mange nok som bar et av de gamle navnene her nede, og han mente å vite at disse var kommet til Kypros fra Italia og Frankrike i nyere tid, uten direkte ledd med de gamle familiene. Spørsmålet virket kjent nok for ham, og han forsikret at det dukket jevnlig opp personer som søkte etter sitt familieregister fra forskjellige deler av Kypros - folk som kalte seg Dukas, Komnenos, Laskaris, Dragas, Kantakuzenos, og alle de andre.

Jeg likte ikke lyden av disse navnene, de minnet meg om keisere fra andre familier enn min egen.

- Men hvilke familier har de lengste røttene? Jeg sto og tegnet sirkler på gulvet med stokken av ren utålmodighet.

Bibliotekaren dro litt på det før han svarte:

- Dra til erkebiskopens residens, der har de mange gamle arkiver. Vi har nesten bare materiale fra nyere tid, det er kirken som har tatt vare på de eldste dokumentene.

I stedet for å kaste bort mer tid på universitetet dro jeg sporenstreks til det kirkelige hovedsetet. Også her meldte jeg meg under fullt navn, men uten titler.

Siden jeg var kommet like før stengetid, ble jeg i all hast ført til den del av arkivet som angikk mitt ærende, som hadde med kypriotiske slekters historie å gjøre. En gammel prest ble stilt til min disposisjon. Han snakket plettfritt engelsk og var mer enn villig til å hjelpe. Mens jeg var mer utålmodig enn vanlig, ga han seg god tid med å forklare, lykkelig uvitende om hvor mye som sto på spill for mitt vedkommende.

Han hadde et langt og hvitt skjegg som han kjærtegnnet mens han gikk mot kartoteket. Dobbeltørnen - ørnen med to hoder: Roma og Konstantinopel - prydet den ene veggen i dette arkivet, og jeg følte meg mer hjemme her enn på universitetet. Dessuten hang det bilder av patriarker og erkebiskoper i en lang rekke langs veggene.

Jo, her hadde levd mange palaiologer gjennom tidene, forsikret han mens han bladde i en gammel katalog. Jeg mistet stokken på gulvet i ren utålmodighet.

- Når kom palaiologene hit etter Byens fall? - Dette var kjernes spørsmålet.

Han svarte litt avvergende:

- De har alltid vært her ... helt fra det latinske kongedømmets tid, før vi tok Byen tilbake fra de latinske ...

Hva i all verden mente han med det - alltid vært her ...?

Jeg sa ikke rett ut at jeg var på jakt etter avkom av Andreas, sønn av despoten Thomas. Jeg nevnte heller ikke navnet Konstantin.

- Vent litt, her har vi noe som burde interessere Dem! Han pekte på et kartotek kort som jeg ikke kunne tyde.

- Johannes Palaiologos av Pafos - leste han høyt for meg. Kortet henviste til en familiekatalog fra 1610.

- Pafos?! - Det lå vest på Kypros, en av verdens eldste byer.

- Var det der de slo seg ned?

Presten nikket og strøk det lange hvite skjegget.

- De gamle palaiologene ... de som var tilbake og som tyrkerne ikke klarte å fange ... lokale tradisjoner hevder at de kom til Pafos!

Han bladde videre i den gamle katalogen.

- Dette er ikke moderne palaiologer ... disse er gamle ...

Han kjælte med skjegget på ny. Jeg ventet utålmodig med neste spørsmål mens fingrene fumlet med stokken:

- Men hvor kom de fra?!

Dette var avgjørende, for ingen av min familie lot til å ha unnsloppet hit direkte. Jeg hadde nettopp oppdaget at de kom hit fra Roma.

- Det sies det ikke noe om: Johannes Palaiologos kom til Pafos og levde resten av livet der - ikke et ord om herkomst eller avkom!

Han smilte bredt og så meg inn i ansiktet.

- Ikke et ord om hvor han kom til Pafos fra ... det kan ha vært fra hvor som helst!

Han bladde videre - ikke et ord om Konstantin, sønn av Andreas.

De minuttene som var tilbake før stengetid brukte han til å vise meg familieregisteret fra 1610, boken som inneholdt alle opplysningene de hadde om Johannes Palaiologos.

- Hvem hevdet han å være nedstammet fra? Jeg kunne ikke lese håndskriften og var helt avhengig av den gamle prestens hjelp.

Han bladde litt frem og tilbake mens han mumlet for seg selv:

- Det står det ikke noe om ... Vent - her kommer flere opplysninger. Konstantin nedstammet fra Andreas, han som døde i Frankrike og som hadde vært ansatt hos paven i Roma ... Johannes nedstammet fra denne Konstantin ... det står ikke noe om hvilket ledd denne Johannes var - barn, barnebarn, oldebarn ...

Nå vendte han seg fra boken til meg og sa med sitt bredeste smil:

- Andreas' sønn Konstantin kom hit fra Roma og fikk seg familie. De slo seg ned på Pafos og ligger begravet der. Johannes av Pafos er den siste av disse, for hans avkom dro til England hvor de døde ut ...

Hjertet slo raskere i brystet, jeg klarte ikke å stå stille.

Konstantin - sønn av Andreas Palaiologos, sønn av Thomas, bror til den siste keiseren, den udødelige, den evige, kom hit fra Roma og giftet seg!

Her var leddet jeg lette etter, det jeg hadde oppdaget i arkivet i Vatikanet, og som den moderne forskningen ikke lot til å vite noe om. For et øyeblikk måtte jeg støtte meg til kanten av bordet der boken lå.

Johannes av Pafos var den siste av Palaiologene - hans avkom dro til England ...

Jeg så på den gamle skjønnskriften mens presten pekte og forklarte.

Han ristet på hodet mens han mumlet for seg selv:

- Dro til England ... døde ut ... ville ikke leve i eksil ... fikk ikke barn ... så sies det.

Han så meg inn i øynene da han sa dette siste.

- Og alle dagens palaiologer ...?

- De kom hit senere - fra Italia og Frankrike.

En tanke slo meg i det samme:

- Har disse noen som helst status i dagens sivile eller kirkelige liv?

- Overhodet ingen, svarte han og lo med seg selv - de er ikke etterkommere av vår siste keiser, den evige, den udødelige

- Men det var derimot de på Pafos?

Han nikket på ny, og jeg merket at jeg begynte å bli varm i kinnene da han fortsatte:

- Det er der de ligger begravet - reis og se selv! Dette siste sa han mens han slo ut med armene.

Jeg takket for hjelpen og den elskelige gamle mannen fulgte meg ut.

- Goodbye, Johannes Mikael Palaiologos!

Så stusset han et sekund mens han strøk skjegget på ny:

- Hvordan kom palaiologene til Norge?

- Fra Kypros - på vei til England!

Jeg satte hatten på hodet og skyndte meg ned trappen, uten å se hvordan han reagerte på opplysningen.

Vinden fra havet var heftig denne ettermiddagen. Den feide opp mot kirken som lå omgitt av gamle graver og var skjermet av cypresser. Trærne beveget seg i takt med vindkastene og ga kirkegården preg av å være alt annet enn dødt. Gravstenene var gamle, men mange var forsvunnet. Dersom jeg skulle få visshet i min sak, måtte jeg i hvert felle komme over noen kjente navn.

Her var ingen synlige spor av mine slektninger, det konstaterte jeg skuffet etter å ha gått gjennom alle gravskriftene - jeg fant ikke navnet Palaiologos en eneste gang. Dessuten var det nesten umulig å se årstallene som var innhugget, stenene hadde sunket gjennom tidene.

For sikkerhets skyld gikk jeg over det hele på ny, med like magert resultat.

Vent litt - jeg gikk for utålmodig til verks.

Dette at vårt navn ikke var å finne på gravstøttene, kunne like gjerne tyde på

det motsatte - at vi hadde ligget her lenge. Jeg så meg omkring med nytt blikk. Jo, det var hauger å se uten støtter, i det ene hjørnet av kirkegården. Forresten, der borte sto et jernkors av den greske typen, haugen var litt større enn de andre.

Vinden tiltok i styrke, den var salt og samtidig søt. Fuktigheten fikk meg til å svette, skjønt det ikke var mer enn et par og tyve grader.

Jeg gikk inn i kirken. Den var liten og mørk, og det tok tid før jeg kunne se.

Noen av ikonene så gamle ut, men ikonostasen var av nyere dato.

Jeg syntes jeg hørte lyder et steds fra - ikke langt unna var det noe som beveget seg. Men jeg så ingen.

Så ble jeg vår noe som hang på den ene langveggen, og som øynene først ikke kunne skjelve. Det var en plakett. Og den hadde en lengre innskrift på gresk, med bysantinske skrifttyper, ikke lett å lese for et utrenet øye. Jeg gikk bort til lysestaken foran ikonostasen og tok med meg et par kjerter for å se bedre.

Da gjorde hjertet et hopp. For det første jeg så var navnet Palaiologos, men resten var ikke så lett å lese. Århundrer med røkelse og voksllys hadde gjort innskriften utydelig, og bortsett fra navnet var jeg helt i det uvisse om hva som sto der.

Der hørte jeg lyden igjen - ingen tvil om at noen beveget seg et sted i nærheten. I det samme gikk den venstre av dørene i ikonostasen opp og en prest kom ut. Han var yngre enn jeg, skjegget og håret var svart som kull. Han så at jeg ble overrasket, og kom bort til meg med en gang.

Vi stirret på plaketten.

- Can you read the inscription?

- Nei, svarte jeg, den er for utydelig. Det var en halvsannhet, for jeg kjente ikke denne formen for gresk.

- Jeg skal hjelpe Dem, svarte han vennlig og hentet en kjerter fra lysestaken.

Så begynte det mest spennende minutt i mitt femtiårige liv.

For med lav røst og sikker engelsk leste han gjennom det hele, uten å stanse opp en eneste gang:

Her hviler Johannes Palaiologos, sønn av Mikael, sønn av Konstantin, sønn

av Andreas, sønn av Thomas, despot av Morea, rettmessig keiser over romerne, av Guds Nåde. Her hviler hans hustru Olga og deres avkom. Måtte deres ben hvile i fred, til den store dag opprinner da erkeenkongen Mikael skal fordrive de vantro fra den hellige By og Guds Rike skal gjenoppstå.

Jeg er sikker på at presten så hvordan jeg skalv på hånden da han uttalte ordene, for lysene mine begynte å flakke, slik at sorte skygger danset på den gamle marmorplaten.

Her hadde jeg endelig funnet beviset jeg lette etter, løsningen på gåten. Olga Palaiologina - tipoldemors navn hugget i marmor på en plakett i en av kirkene på Pafos. Hun må ha vært min tip- tip- tip-oldemor, eller noe slikt.

- Vet du hvor gravstedet er? Jeg hadde fortsatt blikket festet på marmoret foran oss.

- Kom, jeg skal vise Dem!

Vi satte lysene tilbake i staken og gikk mot døren. Ute blåste det enda kraftigere.

Han førte meg rett til haugen med jernkorset, den som var litt større enn de andre.

Der ble vi stående uten å si noe.

- Kjenner De navnet Palaiologos? Han så uskyldig på meg.

- Ja ... Jeg dro litt på svaret, så spurte jeg:

- Hvor ble de av - døde de ut her - bor de her fortsatt?

- Nei, de siste dro til England ... og kom aldri tilbake.

Som takk for hjelpen rakte jeg ham et av de nye visittkortene jeg hadde fått laget før avreisen. Han ble stående og blunke i den skarpe solen mens han halvhøyt leste navnet Johannes Mikael Palaiologos. Så rettet han ryggen, så meg inn i øynene og spurte:

- Er De fra England?

- Nei, fra Norge ...

Sammen bøyde vi oss og ba for de døde som hvilte under jernkorset. Vinden gjorde det umulig å høre

ordene som presten sa.

Fra hotellet i Nikosia ringte jeg hjem, ikke for å fortelle nyheten, men for å høre at alt sto bra til med folk og fe. Sannheten var at jeg måtte snakke med noen etter det som var hendt på Pafos.

Det var Hektor som tok telefonen.

- Dimitrios!

Han svarte ikke med en gang, gjenkjente vel ikke stemmen min på denne avstanden - nei, det var navnet han ikke kjente.

- Det er meg, fortsatte jeg på norsk.

Da hørte jeg latter i fra bakgrunnen. Det måtte være Georgios, altså Nikolai.

Jeg sa at jeg ville komme hjem dagen etter. Joda, jeg hadde det bare bra og turen ned hit hadde ikke vært forgjeves, like lite som den til Roma. Jeg lovet å forklare alt nærmere straks jeg var på plass hjemme.

Så kom noe jeg ikke skjønnte, og heller ikke likte.

En mann fra Sundfjord hadde meldt seg tidligere på dagen. Han sa han var et ærende i byen og gjerne ville treffe meg.

- Hva kalte han seg?

- Ingolf ...

Det var det samme navnet som på brevene - Ingolf V.

- Sa han hva han ville?

- Nei, han virket ikke særlig ordrik ...

Nei, hvilken tilreisende til Bergen gjør vel det?

- Hvor lenge blir han?

- Han er allerede reist!

- Godt ...

Jeg visste ikke hvorfor jeg sa dette, men jeg likte ikke denne Ingolf, hvem han enn var.

- Pass godt på residensen, hørte jeg meg selv si til avskjed. - Hils Dimitrios!

Jeg gikk bort til vinduet. Lyset fra byen virket beroligende, de siste uker og

dager hadde tatt på, det kjente jeg nå. En tanke slo ned i meg med stor tyngde. Hva med paven? Kanskje gjorde jeg klokest i å presentere meg for Den Hellige Far? Han måtte være den rette å innvie i mitt livs mysterium.

Men først måtte jeg til Bergen og avslutte eksamensarbeidet på skolen.

Jeg sovnet raskt, men ikke uten å ha sett for meg et medlem av Laskarisfamilien som gjorde krav på tronen. Han var fra Sundfjord, sa han, og het Ingolf.

Den natten viste han seg for meg på ny.

Først hørte jeg ham.

Det begynte med at jorden skalv. Så var det som om en storm brøt løs. Elementene forsøkte formelig å knuse jorden. Mennesker skrek av redsel.

Da gjenkjente jeg ham.

Han så ut som på alle ikonene og freskene jeg kjente - et fryktelig syn for alle ugudelige og en seiersikker trøst for alle som ventet på Konstantinopels frelse. Han var til hest. Han strøk forbi alle middelhavets strender, så dro han inn i landet, gjennom byene i Thrakia og Lilleasia.

Alle visste hva synet innevarslet.

Jeg visste det bedre enn noen - han kom for å berede veien for meg, den trettende apostel.

7.

SANDE I SUNDFJORD

På gjestgiveriet ventet en beskjed på meg. Den var signert Ingolf Vatne, navnet som ikke sa meg noe, og som hadde fått meg til å ta en avstikker fra Bergen.

Jeg hadde aldri trodd jeg skulle se onkel Pitters hus igjen, men når jeg nå gjorde det, var det fordi det var her denne Ingolf bodde. Og det likte jeg ikke. Hvordan kunne det ha seg at en vilt fremmed fikk bo her? Huset var stengt av lensmannen og skulle snart skifte hender. Kanskje gikk det til meg - noe jeg hadde nevnt for studentene og som de syntes hørtes spennende ut.

Jeg mente at gjerdet rundt eiendommen så reparert ut. Likedan hadde noen slått gresset, i hvert fall foran huset. Porten hadde fått nytt rep.

Jeg gikk opp til hoveddøren og banket på.

Jeg hørte skritt innenfra, og like etter sto en mann i døråpningen.

Jeg skvatt da jeg så ham - det var som å se meg selv en gang i fremtiden. Han hadde samme kroppsbygning, samme kranieform, samme smale og rette nesen. Øynene var også mørke, nesten sorte. Han var eldre enn jeg, men ellers var vi like.

Jeg ble stående og iaktta ham, helt målløs.

Han gjorde det samme med meg.

Så presenterte han seg:

- Ingolf Vatne.

Jeg svarte:

- Lektor Helle.

Ingolf var sønn av onkel Pitter, viste det seg - det verste er alltid sant.

Han hadde fått nyheten om farens død for sent til å rekke begravelsen. Ingen her inne kjente til ham, og de begravet onkel Pitter i den tro at jeg selv var eneste medlem av slekten som var i live. Det var jungeltelegrafene fjordene imellom som omsider varslet ham. Han rakk først frem dagen etter. Men da var jeg reist.

Ingolf fortalte at han hadde vokst opp hos sin mor i Sogn, hvor altså ingen visste hvem faren var. Der hadde han arbeidet som håndverker, men nå hadde han nådd pensjonsalderen. Pitter var 97 da han døde. Ingolf var nettopp fylt 67. Altså var dette resultatet av et eventyr da Pitter var 30 år gammel, et eventyr ingen i familien visste noe om. Ingolf ville ikke si hvem moren var, bare at hun ikke var fra Sundfjord og var død for lenge siden. Men hun hadde fortalt hvem faren var før hun døde.

Så fulgte det verste av alt.

Onkel Pitter hadde legitimert denne sønnen, uten at noen visste om det. De to hadde ikke møttes ofte, men jeg forsto det slik at Ingolf hadde besøkt Pitter for ikke så svært lenge siden. Og det var dette siste besøket han ville fortelle om.

Jeg var altfor overrumplet til å kunne fordøye alt på en gang.

Jeg hadde levd hele mitt voksne liv i den tro at jeg var siste skudd på stammen. Og i tiden etter Pitters død hadde denne antagelsen fått dramatiske dimensjoner. Så sittet jeg i onkels gamle stue med en fetter - eldre enn meg selv.

Ingolf må ha sett min bestyrtelse.

- Du ser, Helle, huset er mitt. Jeg har vært hos lensmannen med det testamentet som far undertegnet i nærvær av tante Thea og tante Alice. Jeg har hatt det hos meg i flere år.

Han gikk bort til skapet på veggen og tok frem en konvolutt. Det var ingen tvil om dets ekthet. Begge vitnene var døde - derfor kjente ingen lenger til denne Ingolf.

Jeg forklarte at dette var så uproblematisk som mulig. Jeg hadde ikke behov for eiendommer inne i fjordene, jeg var bymenneske og foretrakk å reise utenlands fremfor å feriere på bygden. Så gikk jeg over til å fortelle litt om familien i Bergen

og det som var tilbake av den, altså meg selv.

Mens vi snakket hadde jeg sittet og iakttatt ham nøyere. Det var absolutt ingen tvil om riktigheten av det han fortalte. Familielikheten talte sitt tydelige sprog - hele mitt liv var satt i revers. Nå var jeg bare den yngste av to gjenlevende palaiologer. Ingolf var sønn av fars eldre bror. Ingolf var tronarving - han var den bysantinske keiser. Jeg ble først keiser den dagen Ingolf døde.

Atmosfæren i stuen begynte å bli klemmende. Jeg følte at han hadde mer på hjertet, noe han ventet med å fortelle meg. Tanken gjorde meg urolig.

Omsider brøt Ingolf tausheten.

Han gjorde det ved å reise seg fra stolen og gå mot soveværelset.

Han ville at jeg skulle følge etter.

Der inne var alt som sist jeg var her. Vinduet sto åpent og solen strømmet inn, Kristusbildet over sengen så ikke så trist ut i dagslys.

Så skjedde det jeg mest av alt hadde fryktet.

Ingolf fjernet filleryen på gulvet foran sengen og pekte på den løse trestumpen som markerte gjemmestedet for oldefars dagbok.

- Her lå en bok som tilhører meg ... far har vist meg den og vi har bladd i den sammen. - Jeg kjenner innholdet ...

Jeg sto fjetret til golvplankene.

Omsider fikk jeg meg til å hviske:

- Var det dette du ville fortelle? Var det derfor du sendte bud på meg?

Han snudde seg og så meg rett inn i ansiktet.

- Noen så at du tok deg inn her etter gravferden!

Jeg var fullstendig målløs. Det føltes som en hel evighet før jeg fikk meg til å spørre:

- Hvem da ...?

Hun som stelte for far - Stine - mente hun hadde glemt å låse døren etter at alle var gått til kirken. For sikkerhets skyld stakk hun bort hit utpå kvelden. Men da hun så lysbluss innenfra, gikk hun ikke inn, men ventet ute for å se hvem det

kunne være. Lyset ble slukket - og ingen kom ut døren, den viste seg å være låst. I stedet hørte hun noen bevege seg på andre siden av huset. Da hun gikk rundt hjørnet for å se hvem det kunne være, så hun en mann forsvinne rundt det andre hushjørnet og så ut porten. Han kan umulig ha sett henne - og mannen det var deg! Hun gjenkjente deg straks fra begravelsen. Stokken er dessuten bevis nok.

Jeg fikk ikke frem et ord.

Ingolf fortsatte.

Stine mente at du var kommet for å se på det som ville tilfalle deg, at du ikke ante hvem som hadde nøkkelen, at det ikke var mulig å nå lensmannen så sent på kvelden, og så videre. Altså gjorde hun seg ikke flere tanker om det hele, men ristet i dørhåndtaket for å forsikre seg om at huset var låst, og gikk hjem til sitt. Hun fortalte meg om dette da jeg oppsøkte henne dagen etter. Da satt du på båten tilbake til Bergen.

- Hva slags bok er det du snakker om? fikk jeg omsider stammet frem.

- Den som lå her i gulvet - farfars dagbok! Han lød bestemt nå.

Vi gikk inn i stuen igjen og ble stående og se på hverandre.

Ingolf brøt tausheten:

- Jeg interesserer meg for slektsgranskning, Helle, jeg har tenkt å vie resten av mitt liv til å finne ut av flokene som boken forteller om.

Jeg merket at et heftig sinne begynte å velle opp i meg.

Hva visste vel denne Ingolf om slektsgranskning, eller om forskning i det hele tatt? Hva kunne vel en håndverker finne ut om familien vår? Hva forbant han vel med Siprå og Paleålagås?

Sinnet gikk over i raseri. Her hadde jeg endelig klart å etablere sannheten om våre aner, og så kommer en ukjent fetter og vil frarøve meg det hele, huset først og keiserverdigheten etterpå. Nei, det siste klarte han aldri, for han kom ikke til å innse sammenhengen, han hadde for lite kunnskaper til det. Hva visste vel han om Bysants? Han ante knapt hvordan middelhavsverdenen så ut.

- Jeg vet at det er du som har den - jeg ser det på deg.

Det han så på meg, var helt andre ting, skulle jeg tro.

Blodet fosset og strømmet i årene, hjertet pumpet alt det maktet - gresk bold, bysantinsk blod! Hadde ikke keiser etter keiser hatt problemer med familien sin? Ville ikke noen alltid forstøte den som hersket? Var det ikke derfor keiserens brødre ble satt i kloster ute på Marmarasjøen? Hadde ikke sultanen fortsatt denne tradisjonen, på sin egen måte, og henrettet sine brødre straks han var innsatt?

- Boken er min - du vet det!

Jeg var altfor sint til å diskutere med mannen. I stedet for å svare prøvde jeg en annen utvei:

- Var det derfor onkel Pitter skjøt på alt som nærmet seg - på grunn av denne boken?

Han nikket til svar.

Jeg kastet et blick opp på takbjelken hvor geværet hadde ligget. Der lå det fortsatt. - Visste han at det var ladd?

På båten hjemover hadde jeg tid til å fordøye fakta.

Jeg hadde ant uråd helt fra denne Ingolf dukket opp, jeg mener: helt fra brevet med hans navn var ankommet Forskjønnelsen. Nå var vi ferdige med saken, for å si det slik. Vi hadde truffet hverandre, snakket ut, forsonet oss med den nye situasjonen. Vi hadde ikke mer uoppgjort.

Vi kom ikke til å treffes igjen.

Tankene gikk derfor mot studentene hjemme. Skulle jeg endelig innlemme dem i hemmeligheten? De hadde nok gjettet et og annet på egen hånd. Jeg ville trenge dem i tiden fremover, mine livvakter Dimitrios og Georgios, dem jeg litt freidig hadde kalt Nero og Bianco. Nå skulle de bli mine allierte og fortrolige.

Hvor jeg gledet meg til å se dem igjen, og til å møte hundene. Sannelig skulle vi feire i kveld. Jeg ville fortelle fra Kypros og innlemme dem i planene for fremtiden.

Sammen skulle vi dra til Bosporos og befri Byen for tyrkerne.

Men først av alt ville jeg søke pavens velsignelse, den trengte jeg.

8.

ROMA

Privataudiensen med Hans Hellighet Hadrian VII var blitt ordnet gjennom nunsiatoret i København. Biskopen i Oslo - dr. Fromm - hadde velvillig formidlet kontakt og anbefalt mitt anliggende. Dette kjente han selvfølgelig ikke, men han hadde vært forståelsesfull da jeg forklarte på telefonen at det var helt avgjørende at jeg fikk tale med paven under fire øyne. Saken gjaldt noe som var av største viktighet for hele kristenheten.

Det var blitt sommer i Roma. Eksamener var avviklet hjemme, og jeg hadde uksvis på meg til å grave videre i min egen fortid. Men det skulle skje på en annen måte enn tidligere, for jeg var nå sikker i min sak. Audiensen fant sted tidlig om morgenen, og jeg måtte møte en time før.

Da jeg leverte mitt nye visittkort med dobbeltørnen til vaktene i Vatikanet, reagerte de ikke. De kontrollerte bare at samme navn sto på listen over dagens visitter, og ba om å få se identifikasjonspapirene. Jeg hadde skaffet meg nytt pass, på grunn av mitt nye navn.

Så bar det gjennom korridorer og inn i en heis, i følge med et par gardister.

Hvor jeg ønsket at jeg hade tatt med meg Dimitrios og Georgios! Jeg hadde fortalt at jeg ville få bruk for dem denne sommeren, i et oppdrag jeg skulle forklare senere. Jeg kunne bare ringe, og de ville følge efter, sa de. Hundene fikk vi heller sette på et pensjonat for firbente. Hensikten var å reise hjem til Bergen fra Roma og så dra i samlet tropp til Konstantinopel.

Først paven.

Audiensene fant sted i hans privatbibliotek, og jeg ventet i korridoren

utenfor sammen med noen andre til vi ble ropt opp og ført inn til Hans Hellighet.

- Johannes Mikael Palaiologos, romernes keiser!

Kammerherren leste fra protokollen som om det var en dagligdags avisnotis. Han hevet ikke så meget som et øyenbryn da jeg gikk frem til ham med en lys Borsalino i den ene hånden og min peneste stakk i den andre. Men de andre til stede reiste seg samtidig med meg, sikkert som reaksjon på ordene de hadde hørt.

Der sto han - Hadrian VII - den engelske paven. Han var gammel, men høyreist. En stor og sølvhvit hårmanke falt ned på skuldrene hans, så den hvite kalotten ble nesten borte i all hårprakten. Han hadde lyseblå, gjennomtrengende øyne. De gransket meg på en åpen og vennlig måte da jeg nærmet meg fra døren, hvor kammerherren ble stående.

Jeg knelte og kysset pavens ring.

Vi hadde møttes midt på gulvet. Nå viste han meg bort til et par stoler på den ene langveggen, under et enormt maleri. Midt imot - gjennom de store renessansevindueene - flommet romersk solskinn mot oss.

Kaskader av lys strømmet inn i rommet og gjorde pavens drakt til en lyskilde i seg selv. Jeg visste ikke om jeg var i himmelen eller på jorden. Tiden var ikke mer, heller ikke den form for rom som Roma utgjør, med sin larm og sitt bråk. Mitt liv stanset fullstendig opp her inne, det følte jeg allerede før han begynte å tale.

- Johannes Mikael Palaiologos - hva ønsker De å si Oss? Han smilte bredt, uten antydning til ironi i stemmen eller ansiktsuttrykket.

Jeg visste fra det øyeblikket jeg så ham, at her var jeg endelig sammen med en jeg kunne betro meg til. Og som den første fikk han høre hele historien, fra onkel Pitters død og til dagen i dag. Jeg utelot selvsagt dette med Ingolf - han var jo en parentes i det hele.

Paven lyttet oppmerksomt. Historien må ha vakt interesse, for han gjenkjente noen av navnene fra England, der familien min hadde dødd ut, og hvor så mange falske pretendenter hadde stått frem i nyere tid. Han avbrøt meg ikke en

eneste gang. Da jeg var ferdig, tok han hånden min i sin, en gammel og skrukket hånd som hadde hilst på alle vår tids berømteter, alle som ble regnet for å være noe i vår tid - og selvsagt mange ikke berømte. Jeg var fortsatt en av dem.

- Min sønn, jeg tror hvert ord du har sagt. Derfor hviler et stort ansvar på deg. Du vet, Konstantin XI døde som katolikk og ortodoks. I sin person forente han våre søsterkirker, noe som ikke fikk slå ut i full blomst. Vil du fortsette hans gjerning?

Dette hadde jeg ikke tenkt på, at den siste keiseren var i full enhet med paven. Det var han selvsagt for at paven skulle komme ham til unnsetning, noe som aldri skjedde - men likevel.

Spørsmålet var retorisk, og paven fortsatte.

- Min sønn, jeg pålegger deg dette: Du skal vie resten av ditt liv til å skape forsoning og enhet mellom Øst og Vest. Du skal fortelle dine undersåtter at de godt kan være ortodokse og katolikker. Kristus ville ikke at vi ble atskilt fra hverandre, det svekker Hans sak på jorden.

- Dersom grekerne godtar deg som sin keiser, da skal du fortsette der Konstantin slapp.

- Først må jeg innta Byen, Hellige Far! Jeg avbrøt ham i ren opphisselse.

- Du skal innta den på samme måte som Frelseren inntok Jerusalem - ydmykt, ridende på et esel, ikke med vold. Den som griper til sverd, faller for sverd, vet du.

Jeg svelget et par ganger - dette forløp litt annerledes enn jeg hadde tenkt.

- Hvordan skal jeg da vise dem at jeg er deres keiser?

- Ved din ydmykhet, Johannes Mikael, ved din kløkt og din omsorg - fremfor alt ved din kjærlighet.

- Men hvordan skal jeg ta fatt? Hellige Far, si meg hvor jeg skal begynne min gjerning!

Paven reiste seg og jeg gjorde det samme. Han holdt fortsatt hånden min i sin da han fulgte meg mot døren.

- Min sønn! De trenger deg i Konstantinopel så snart som mulig. Reis dit straks og begynn din gjerning.

Jeg så spørrende inn i de himmelblå øynene hans, gamle og kloke øyne.

- Hvordan da, hellige far? Jeg merket at jeg var redd for at han skulle slippe taket i hånden min, og søkte å forlenge oppholdet så langt mulig. Han ga meg en styrke jeg aldri har kjent før eller siden. Men jeg visste at tiden var ute og at andre ventet.

- Patriarken døde i morges, de skal velge ny - du skal godkjenne valget!

Jeg stanset midt på gulvet der vi sto, men han ledet meg bare videre mot kammerherren ved døren. Paven fortsatte med lav røst:

- Det er fortsatt tradisjon at keiseren må gi sitt samtykke. Finn et godt emne, en som overgår de andre i ydmykhet. Vær først ute, Johannes Mikael, ikke la noen komme deg i forkjøpet!

- Men det er jo ingen annen keiser enn jeg?!

- Det er alltid nok av dem som tror de er det, min sønn - eller som gjerne vil være det. Slik er verden ...

Vi sto ved døren. Det hele hadde ikke vart mer enn noen få minutter, skjønt de følte som en reise inn i evigheten.

- Bli en ny Konstantin! Vær en hellig keiser! Og måtte erkeengelen Mikael beskytte deg - husk du er den trettende apostel!

Han ga meg sin velsignelse, og jeg kysset hans hånd til avskjed.

Med ett sto jeg i korridoren utenfor. Folk så på meg med spørrende blikk, de gransket meg, slik følte jeg det i hvert fall. Hva de så, vet jeg ikke, men jeg var blitt en annen, nei - jeg var blitt meg selv inne hos paven. For første gang hadde jeg røpet min hemmelighet for et annet menneske - og var blitt trodd.

Resten var helt nytt for meg.

Roma så forvandlet ut etter dette.

En ny Konstantin - en ny patriark - en gammel pave - et annerledes oppdrag.

Jeg kjøpte en avis på veien fra Petersplassen og satte meg ved et bord utenfor en av de mange kaféene.

Jo, der sto der - Patriark dør.

"Hans Salighet Kristodul IV hadde en hjertekrise tidlig i morgentimene, og den skulle viste seg å bli fatal. Helt uventet døde han kl. 05.20, og hele den greske verden er i sorg. Paven har sendt kondolansetelegram til patriarkatet i Fanar. Den katolske biskopen på stedet har innfunnet seg og overbragt sine kondolanser."

De talte om Istanbul gjennom hele artikkelen, men det var ikke det som irriterte meg mest. Jeg fikk vite at det organ som måtte godkjenne valget, var alt annet enn romernes keiser, men den tyrkiske regjering. Og patriarken måtte være tyrkisk statsborger, det slapp heldigvis jeg. På tyrkerne kom det hele uventet, og de forberedte seg til den tradisjonelle tautrekkingen som fulgte hver gang en patriark døde.

Jeg raste gjennom artikkelen - ikke et ord om keiseremner.

Det var enda godt. Jeg hadde ikke rivaler lenger, lot det til, uansett hva paven måtte ha ment med sine ord.

For sikkerhets skyld kjøpte jeg noen aviser til. De sa mye det samme som den første. Ingen lot til å være klar over det som paven hadde betrodd meg, dette med nødvendigheten av en godkjennelse fra gresk hold - den greske nobiliteten - og ikke bare fra tyrkerne. Jeg likte dette - og likte det ikke. Dersom dette gjentok seg hver gang en patriark døde, hvem var det da som godkjente valget i keiserens sted, i mitt sted? De trodde jo at vi var dødd ut! - Dette lovet ikke godt.

Jeg la avisene på bordet og drakk langsomt kaffen. Herfra kunne jeg se rett opp mot vinduene i den del av pavepalasset hvor jeg nettopp hadde befunnet meg.

Efter at paven hadde sluppet hånden min, var det som om den kraften jeg følte langsomt hadde ebbet ut. Der jeg satt, var det de siste ordene Hans Hellighet hadde uttalt, som gjenglød for mitt indre øre. Han hadde sagt noe om moderne greske keiseremner - om de som tror de er det, og de som bare vil være det.

Jeg følte meg liten og forvirret der jeg satt.

Jeg snudde meg mot vinduet i ryggen for å se på speilbildet av meg selv.

De fine trekkene, den smale nesen, det litt avlange kraniet, det korte og magre skjegget, det glatte håret som var greidd mot venstre, og som var litt lengre enn det jeg pleide ha. Dersom det fantes andre keiseremner: hvordan så de ut - hvem lignet de på - hvem var de?

Jeg så opp mot vinduene i pavepalasset. På ny var den der, tryggheten som jeg hadde følt i pavens nærvær. Frykt ikke - Mikael skal gå foran deg og verne deg!

Så kom denne skurrende følelsen igjen. Den vokste seg sterkere for hvert sekund og tok overhånd for en liten stund. Det var bare palaiologer som hadde rett til tronen - ikke komnener, laskarider, kantakuzener og andre gamle familienavn. Måtte jeg forsvare mine rettigheter i tillegg til å finne en patriark som ville godkjenne paven?

Nå meldte en annen tanke seg, og med den fulgte andre følelser.

Paven hadde kalt meg den trettende apostel, og det var en av mine rettmessige titler. Keiseren var alltid den siste, den trettende, i apostelkollegiet. Han hadde myndighet over kirken, derfor måtte jeg godkjenne valget av ny patriark. For patriarken var alltid i min varetekt, slik hadde det vært gjennom all bysantinsk historie. Min oppgave var å føre patriarken til Roma - nei, jeg skulle føre de to sammen, Roma og Konstantinopel, slik det hadde vært i kristendommens første tusen år.

Jeg hadde sant å si ikke vært så opptatt av dette med den trettende apostelen. Faktisk hadde jeg lært noe nytt om meg selv hos paven.

Ingen av dem som satt ved bordene rundt meg, kunne vite hva som beveget seg i mitt indre. Ingen av dem visste at de var vitner til et historisk øyeblikk.

Jeg sendte et nytt blick mot vinduene der oppe. - Straks følte jeg meg roligere.

Fra hotellet ringte jeg hjem til livvaktene mine. Jeg måtte dra sporenstreks til

Konstantinopel, forklarte jeg.

- Hvorfor det, ville Hektor - nei, Bianco - nei, Dimitrios vite.

- Fordi patriarken er død!. Leser dere ikke aviser der oppe?!

Det ble taust i telefonen. Så fortsatte han:

- Men hvorfor må du være med på det ...?

| - Fordi det er jeg som skal godkjenne valget - vet du ingen ting?!!

Så ble det stille igjen og Nikolai - nei, Nero, det vil si: Georgios - fortsatte:

- Har du det bra i Roma, lektor Helle?

- Våger du å kalle meg Helle en gang til, så kaster jeg deg ut, hører du?!!

Nå ble det helt stille i Forskjønnelsen.

- Vil du at vi skal komme ned til deg med det samme? Det var Dimitrios som spurte denne gangen.

- Nei, for Guds skyld - bli hvor dere er og vent på ordre - hører dere?

Det gjorde de helt sikkert, for jeg var blitt høyrøstet.

Så la de på.

Da jeg kom tilbake til hotellet etter et kveldsmåltid i Trastevere, lå en beskjed og ventet på meg. Den var

stemplet personlig og konfidensielt, og bar Vatikanets våpen.

Jeg gikk inn i baren og åpnet konvolutten.

Det var en Monsignore Balustrini fra statssekretariatet som ønsket å fortelle at de hadde skaffet meg losji i Konstantinopel - forsyne meg skrev han ikke Istanbul! - i San Antonio, hos fransiskanerne. De var italienske og holdt til i Galata, svært sentralt. Der kunne jeg bli hvor lenge jeg ville, brødrene ville være meg behjelpelig med de kontakter jeg måtte trenge.

Dette var hyggelig av dem - jeg ble virkelig tatt på alvor. Dette skulle studentene ha sett, kanskje de da ville passe seg litt?

Hva var dette?

"De vil også treffe landsmenn der - to karmelitter fra Norge som er på besøk

i byen (uten stor B!). Dere vil sikkert trives sammen".

Jeg la brevet fra meg, gikk bort til bardisken og bestilte en konjakk. Så leste jeg brevet på ny.

De lå ikke på latsiden i Vatikanet ...

Vel, jeg var ikke kommet for å hygge meg med nordmenn. Tvert imot hadde jeg alvorlige ting fore.

Jeg drømte underlig den natten.

8. plus

Vi var kommet til Konstantinopel alle sammen - Dimitrios, Georgios, paven og jeg, samt to norske karmelitter.

Jeg hadde nettopp introdusert dem for den nye patriarken da paven fortalte at han hadde sendt et korstog mot Byen, for å fri den fra tyrkerne. De ville seile opp Marmarasjøen om få dager. Landmurene var umulig sterke nok til å holde dem på avstand. Så skulle grekere fra hele verden slå seg ned her, og de to skulle feire liturgien sammen i Ayia Sofya.

Samme natt kom korsfarerne. En stor og sterk armada fylte horisonten. Den nærmet seg for hvert øyeblikk - korstegnet ble synlig på seilene. De som sto inne på land kunne høre hymner ute fra havet.

Dimitrios og Georgios ledet korsridderne.

De landet, de erobret kvartal for kvartal, og snart var Byen i kristne hender. Tyrkerne flyktet. De som ikke gjorde det, ble drept. Ingen tyrker var tilbake etter tre dager.

Sveitsergardister ble satt til å vokte De tolv apostlers kirke, som Fatihmoskéen nå var blitt omgjort til. Den Blå moské var keiserlig privatkapell, med to norske karmelitter som hoffkapellaner.

Da alt var satt i stand, dro paven hjem.

Først hadde han kronet meg - den trettende apostel - i Ayia Sofya, sammen med patriarken.

TREDJE DEL

hvor jeg forteller om mitt møte
med en ukjent verden
- og om hvordan det oppstår hindringer
på min vei

9.

GALATA

San Antonio kalles fransiskanernes kloster i Galata, som er den europeiske delen av Byen og som ligger på høydedraget mellom det Gyldne Horn og Bosporos.

Her har latinerne holdt til i uminnelige tider, og her ligger fortsatt deres kirker og klostre. Her ble de også værende etter Byens fall. Denne bydelen skiller seg derfor fra den gamle. I Galata er vi ikke i Fororienten, her er ikke basarer og moskéer, minareter og kupler. Her er konsulater og kirker, europeisk arkitektur og dyre butikker. Her er ikke tyrkerbad, men kinoer. Her er ikke islamske sentra, men moderne bokhandlere og musikkentra. Her er sogar en opera, en tunnellbane og en trikk. Som tegn på denne fristaten ruver Galatatårnet over bydelen, et tårn italienerne bygget. Her er fortsatt venezianske og genovesiske hus å se, men murene ble revet av de tyrkiske makthaverne etter at Byen falt.

De grekere som er tilbake i Byen, bor stort sett i Galata, som latinerne fortsatt gjør det. Disse er flere i tallet, som også deres kirker og klostre er det, men det er ikke knyttet den samme spenningen til deres nærvær. Tyrkiske myndigheter er ikke på vakt mot

katolikkene, det er grekerne de frykter. Jødene og armenerne er borte, de som var salt og pepper i det ottomanske riket. Slik er Tyrkia etter Atatyrk blitt sløvet; de med oppdrift og tiltak er flyttet. Til gjengjeld er ikke Tyrkia lenger en muslimsk stat, Atatyrk moderniserte det hele etter europeiske modeller, og på ett døgn rev han hele nasjonen ut av en lang arabisk natt.

Prioren i San Antonio, padre Damiano, fortalte meg alt dette mens vi spiste aftens i klosterets store refektoium. Jeg ble plassert ved hans side, ved tverrbordet øverst. Brødrene satt ved langbordene til høyre og venstre i det store og høyloftede rommet. Prioren introduserte meg som professore Elle, slik jeg selv hadde gjort det. Mitt egentlige navn sto i passet, men det hadde ikke brødrene spurt etter.

- Hva bringer Dem til Tyrkia, ville prioren gjerne vite.

- Studier, historisk interesse, nysgjerrighet ... Jeg var blitt enig med meg selv om å si det slik.

- Er De historiker?

- Ja - og klassisk filolog.

- Da er De kommet i riktig øyeblikk.

- Hvordan da?

- Fordi vi kommer til å oppleve mye historie i dagene som følger, professore Ille.

- Helle, rettet jeg. - De mener dette med patriarken?

- Ja. Det er litt av et sirkus som bryter løs hver gang!

Jeg snudde meg mot min italienske vert og så på ansiktstrekkene hans. De var svært forskjellige fra mine egne, men øynene våre hadde noe noe felles. Hodet var rundere, trekkene mindre markerte, nesen var hverken spiss eller rett og leppene var i fyldigste laget. Han minnet ikke så lite om et kjent portrett av Thomas Aquinas, det av Botticelli. Brødrene i refektoriet var også italienere. De spiste, lo og diskuterte livlig mens mat og drikke forsvant.

- Hvorfor blir det sirkus hver gang?

- Fordi det er mange som har et ord med i saken. De vet, den økumeniske patriarken er selvskreven leder i den ortodokse verden, så på mange måter er dette en slags parallell til et pavevalg. Han er ikke leder i juridisk forstand - lik paven - men som patriark er han den fremste av likemenn, hans prestisje veier tungt.

- Hvem er disse som har et ord med i laget?

Padre Damiano fylte litt vin i glasset mitt fra en mugge som sto foran oss på

bordet. Vinen var lett og behagelig.

- Først har vi grekerne selv, deres Hellige Synode. Den skal velge ny patriark, noe som kan gå raskt.

- Og så tyrkerne? Jeg forsøkte å huske det som paven hadde fortalt meg dagen i forveien.

- Ja, tyrkerne ... patriarken kan ikke komme utenfra, han må være tyrkisk statsborger.

- Hvorfor det?

- De ønsker ikke at stillingen skal bli en slags brekkstang for krefter utenfra Tyrkia.

Det var blitt stille i refektoriet, alle lot til å være mette. Mange ansikter så i vår retning. De som satt nærmest lot til å være opptatt av det vi snakket om.

- Hender det at regjeringen forkaster Synodens valg? Jeg spurte idet Damiano rakte meg et fat frukt.

- Jada, hver eneste gang!

- Og dette får konsekvenser for forholdet mellom grekere og tyrkere?

- Grekerne er så fåtallige at det ikke får noen konsekvenser i det hele tatt, de må finne seg i det som skjer.

- Så i realiteten er det flere valgog ganger?

- Akkurat som ved et pavevalg - men av andre grunner.

På ny smakte vi på vinen. Jeg forsøkte å rekonstruere pavens ord.

- Er det andre som kommer inn i bildet? Paven hadde bragt opp dette med keiserremnene, familier med gamle navn, familier som rivaliserer med hverandre, og det hadde gitt meg et støkk da han sa det.

Damiano dro litt på det før han svarte.

- Ja, faktisk er det andre med i spillet. De ser, professore - og her foldet han hendene mens han så eftertenksomt ut i rommet - det er interne greske forhold som spiller inn. I hvert fall ser mange det slik.

Igjen følte jeg dette ubehagelige suget i mellomgulvet.

- Hvilke da? Jeg forsøkte å virke avslappet mens jeg skrellet et eple. Men fingrene oppførte seg ikke helt slik jeg ville.

- Grekerne må også godkjenne valget, fortsatte prioren.

- Hva mener De med "grekerne"?

- Vel - de gamle familiene ... aristokratiet.

- Hvilke familier?

- Familiene fra gammel tid, bysantinske familier, om De skjønner hva jeg mener.

Igjen var dette ubehagelige suget der. Jeg mistet et stykke eple på bordet og det trillet ned på gulvet.

- De gamle familienavnene eksisterer den dag i dag, fortsatte prioren mens han så ut over rekken av brødre.

- Hvilke da? - Jeg trommet urolig på bordet med tuppen av fruktkniven.

- Laskaris - Komnenos - Dukas - Kantacuzenos ...

Ordene følte som dolkestøt.

Alle så på oss nå, og prioren hevet røsten så hans refleksjoner skulle komme flest mulige til gode.

- Og disse har noe å si under valget?

- Ryktene vil ha det til at de skal godkjenne det, det vil si, en eller annen representant for de gamle familiene. Ingen vet riktig hvordan det fungerer alt sammen.

Så det var dette paven hadde siktet til med sine siste ord, om at jeg fikk konkurrenter!

Halsen var blitt tørr, og jeg tok en slurk vin.

- Men hvordan foregår dette? Spørsmålet kom fra en av brødrene like ved.

- I all hemmelighet ... grekerne imellom. Det kan gå rykter om at en patriark er valgt, og neste morgen får vi vite at han er blitt forkastet - men ikke av hvem. Dette irriterer tyrkerne. Derfor holder de alltid disse familieoverhodene under oppsyn. De kaller det "beskyttelse av viktige gjester".

Dette var verre enn jeg hadde fryktet, langt verre. Jeg flyttet litt på stolen i forfjamselsen.

- Drikk vinen Deres, professore ... Han skjenket noen dråper for å tømme karaffelen.

Jeg forsøkte en gang til:

- Mener De at nå kommer alle hit - laskarider, komnener, kantakuzener, dukaser, og hva de heter alle sammen?

- Nettopp - de er alt på plass, skulle jeg tro.

- Og en av dem representerer keiseren - den udødelige?

- En av dem er keiseren ... De ser, i disse familiene er ingenting forandret. De lever bare i eksil, borte fra Byen.

Nå hørtes latter fra et av langbordene.

Noen av brødrene hadde kalt det hele for "Hollywood". De gjorde for min skyld oppmerksom på at dette bare var spekulasjoner alt sammen. En av dem hadde lest i avisen at det ble holdt en kongress for oljetransporterende land i Byen, og der var alle de store grekerne tilstede, de som eide deres enorme handelsflåte. Kongressen foregikk på Hilton, like oppe ved Taksim Square. Å knytte det greske nærværet til valget, var enkelt, noe de fantasirike straks ville gjøre. Og tyrkerne var villige til å tro hva det skulle være når det kom til grekere.

Damiano forsikret at han bare refererte, han gjorde seg ikke til dommer over ryktene. I tillegg gjorde han det for gjestens skyld.

Jeg følte meg både varm og kald. Særlig var det ett spørsmål jeg ikke ville brenne inne med:

- Hva med palaiologene - kommer ikke de?

Jeg sa dette såpass høyt at det også kunne høres av dem lenger nede.

Nå ble det stille i refektoriet.

Damiano så på meg da han svarte:

- Palaiologene er dødd ut!

Jeg sa ingenting.

Nå hørtes hosting og harking fra langbordene. Emnet var visst uttømt for denne gangen. Alle ventet på at prioren skulle gi et klemt med sin lille klokke, som tegn på at vi var ferdige. I det han rakte hånden frem, forsøkte jeg med et siste spørsmål:

- Men hva slags mennesker er disse grekerne? Hva lever greske aristokrater av?

- De er meget rike, forretningsfolk, formuende, industrimagnater ... i gamle dager var de godseiere.

- De er mafiosi - en mafia, påsto en gammel og skallet italiener som satt til høyre for meg ved tverrbordet. - Det de strides om, er fete kontrakter. Dessuten sloss de ikke bare familiene imellom, men også innad i hver klan. De er akkurat som i Napoli eller på Sicilia.

- Er noen av dem politikere?

- Det hender - da følger tyrkerne ekstra godt med!

Nå fulgte mer hosting og harking fra brødrene.

Prioren nikket - og bjellen klang.

Vi hadde samlet oss i en sal ved siden av refektoriet. Her holdt brødrene kaffepause etter hvert hovedmåltid, det de kalte en rekreasjon.

På veien inn la jeg merke til at to av dem ikke bar samme drakt som italienerne. De var riktignok brunkledde og hadde sandaler på føttene, men kuttet var annerledes og beltet om livet var ikke hvitt.

Damiano vinket på de to, han ville presentere meg.

- To landsmenn av Dem, professore!

Det var sant - jeg hadde helt glemt karmelittene som de hadde fortalt meg om i Roma. Den ene av dem så italiensk ut. Han het pater Rafael og var visstnok av spansk familie, en mann i førtiårene, tidlig skallet, men uten antydning til grått i det korte og kullsvarte håret.

- Piacere, professore, sa han da han trykket min hånd.
- Piacere mio, svarte jeg - gleden er på min side.

Den andre så derimot norsk ut, uten at jeg finner det lett å beskrive ham. Dette skyldes at han ser helt ordinær ut, sett gjennom norske øyne. Han er hverken blond eller mørk, hverken tynn eller tykk, heller ikke for høy eller for lav. Leppene er hverken sanselig fyldige eller kolde og smale.

- Frater Andreas, presenterte han seg. Dialekten røpet at han var fra Østlandsområdet, Oslo i all sannsynlighet.

- Lektor Helle ...

Damiano fortsatte:

- Dine landsmenn er på en lærd kongress her nede.
- Ikke jeg, kom det fra frateren.
- Da kan dere utforske byen sammen, lo prioren og dro oss med seg bort til et par dype lenestoler hvor kaffen ventet.

Andreas og Rafael tilhørte karmelittenes kloster i Gamlebyen i Oslo, et sted jeg kun kjente av omtale. Pateren var her i egenskap av vitenskapsmann, han arbeidet med gamle bibelmanuskripter, bysantinske for øyeblikket. Og en internasjonal konferanse ved universitetet hadde ført ham sammen med likesinnede. Sant å si måtte han stadig utenfor Norges grenser i arbeidets medfør, og sammen med frateren hadde de besøkt mange av de historiske byene: Roma, Jerusalem - og nå Istanbul.

- Konstantinopel, rettet jeg.

Pateren smilte over kaffekoppen.

- Hva fører deg hit, undret frateren?
- Jeg innleder skoleferien med en studiereise i år - har aldri vært her før.
- Jeg mener: hit til San Antonio?

Nå måtte jeg tenke fort.

- Jeg fikk adressen av venner i Roma.

- Hva underviser du i?
- Klassiske sprog og historie.
- Da har dere felles interesser, kom det fra Rafael.
- Er frateren også lærd?
- Nei, jeg er kokk ... kom det tørt.
- Han er opptatt av alt som har med historie å gjøre, Rafael overhørte

korreksen.

- Tyrkerne skal ha et eminent kjøkken, forsøkte jeg?
- Vi får se, svarte frateren.
- Er det slik å forstå at du er på ferie du også?
- Ja, denne gangen er det ferie og bare ferie ...

Andreas hadde lysebrune øyne, de glødet gjerne når han snakket. Han var litt over de tredve, skulle jeg tro, kanskje ti år yngre enn sin medbror. Egentlig var de et litt uvanlig par, disse to. Men de var tydelig vant til hverandres selskap og sekunderte hverandre lett i samtalen.

Vi snakket frem og tilbake om Norge og Tyrkia, Oslo, Bergen og Konstantinopel. Men jeg forsøkte hele tiden å komme tilbake til keiserfamiliene.

- Vet dere hvorfor det er uenighet om suksesjonen - jeg mener, hvorfor verden ikke vet hvem som er tronarving?

- Fordi vi ikke har noen palaiologer - så enkelt. Når katten er borte, danser musene på bordet!

Disse opplysningene kom fra Damiano som hadde sluttet seg til oss igjen. Nå fortsatte samtalen på italiensk.

- Men uten palaiologene blir de alle falske kongsemner, prødve jeg.
- Palaiologene er dødd ut, svarte Damiano tørt og selvsikkert.

Jeg sa ingenting.

- Det er nok av dem som bærer navnet idag, fortsatte han. Etter sigende holder de til i Hellas eller i Italia - og i England. Men disse er ikke direkte nedstammet fra Konstantin XI. De er heller ikke del av det greske pengeveldet, de

kommer aldri hit - de har tatt navnet i nyere tid.

Rafael så fraværende på et stort maleri som hang like ved, mens Andreas fulgte med i det som ble sagt.

- Når begynner Synoden sitt arbeide? Det var frateren som skiftet emne.

- I morgen - kanskje har vi resultatet allerede før middag. Tyrkerne tror at patriarkatet i Fanar i virkeligheten er et slags Vatikan for den greske kirken. De er stadig utsatt for trusler og attentatforsøk der borte, fra fundamentalistisk muslimsk hold. Forleden dag kastet noen en liten bombe over muren deres, heldigvis kom ingen til skade. Vi kjenner flere av prestene der, den avdøde patriarken har vært her og besøkt oss. Her var et enormt oppbud av politi, "æresvakt" kalte de det den dagen, skjønt det mest av alt lignet en fangetransport.

Jeg satte den tomme kaffekoppen fra meg og førsøkte en ny innfallsvinkel:

- Hvem er favorittene ved dette valget?

- Metropolitte av Kalkedon eller Smyrna - det blir en av våre lokale ledere.

- Kjenner dere dem?

- Alle sammen, de er svært vennlige mot oss.

Jeg kom til å tenke på en annen side ved saken:

- Hva døde Kristodul IV av?

- Hjertesvikt, ifølge en offisiell bulletin.

- Hvor gammel var han?

- Bare et par og femti år - det kom litt for tidlig.

- Det har ikke vært tale om unaturlig død ...?

Alle så på ham som spurte - frateren.

Damiano kremtet litt før han svarte.

- Selvsagt har det det, men spekulasjoner oppstår hver gang slikt skjer, akkurat som når paven dør.

- Han var på åpningen av konferansen for et par dager siden, kom det fra Rafael.

Nå så alle på ham.

- Det har du ikke sagt før, mumlet Andreas forbauset.

- Du spurte ikke ... fikk han spydig til svar.

- Var han frisk da?

- Ja, han virket svært opplagt.

- Spiste dere noe der? Det var kokken i frateren som var begynt å tenke høyt.

- Begynn ikke nå igjen, Andreas, sa Rafael og himlet med øynene. - Selvfølgelig spiste vi noe, men siden ingen andre døde etter mottagelsen, er det ikke naturlig å anta at patriarken ble forgiftet. Hvorfor skulle de forresten gjøre det, tyrkerne hadde visst et godt forhold til ham?

- Jeg tenkte ikke på tyrkerne, kom det fra Andreas, og denne gangen så han pateren rett inn i øynene før han fortsatte:

- Jeg tenkte på grekerne, alle disse såkalte keiseremnene. - Kanskje var det noen som ikke likte ham?

- Andreas ser mordere overalt, sukket Rafael henvendt til meg.

- Hvorfor gjør han det? Her var noe jeg ikke riktig skjønnte.

- Det skal jeg forklare en gang vi er for oss selv, lo pater Rafael.

Andreas kvitterte med å sparke ham lett på leggen.

- Dere har lest for mye historie, tror jeg. Vi lever ikke lenger i Konstantinopel, men i Istanbul! - Det var Damiano som forsøkte med litt nøkternhet.

Frateren fortsatte tankegangen:

- Det er ikke nødvendig å forgifte alle konferansedeltagerne, Rafael ... Dessuten kunne de godt ha ventet til han kom hjem - da ville det likevel se ut som om tyrkerne hadde gjort det?!

- Og hvem skulle ha interesse av det, min kjære toksikologiske kokk?

- En av dem som gjerne vil overta, for eksempel? Kandidatene står sikkert i kø.

Damiano brast i latter:

- Dere har lest altfor mye bysantinsk historie! - Han så på klokken, den viste 21.00.

Rafael reiste seg for å gå, Andreas gjorde det samme.

Jeg rakk så vidt å foreslå at vi kunne se et par ting sammen neste dag, dersom frateren var fri.

Det var han.

Han virket oppvakt og motivert, jeg kunne saktens vise ham et og annet.

- Vi møtes til frokost, god natt og drøm søtt - sogni d'oro!

Det siste jeg så av ham, var at han kastet seg over en avis som lå oppslått på et av bordene. Jeg tror det var dagens utgave av International Herald Tribune.

Fra værelset mitt så jeg over til Byen.

Leanders tårn lyste like til høyre. Tårnet ytterst i horisonten måtte tilhøre seragliet, Topkapi Seragl. Så fulgte Den Blå Moské, med sine seks minareter. Der hadde keiserpalassene ligget i tiden før familien min tok Byen tilbake fra latinerne. Vi hadde ikke bodd der selv, likevel var det hele vårt. Selvfølgelig hadde vi vært her hele tiden, men vi ble først keisere i Nikea, og vant Byen tilbake fra italienerne i 1262. Men da var palasset i forfall, og vi måtte bygge et nytt, på et helt annet sted.

Den Blå Moské ruget nok over mange hemmeligheter, skjønt den selv så vakker og fredelig ut i flombelysningen.

Omsider klarte jeg å rive meg løs fra synet og legge hodet på puten.

Det siste jeg husker, var skrikene fra alle måkene på havnen, og fra båtene som tutet på vei opp eller ned Bosporos.

9. plus

Med Rafael og Andreas som livvakter hadde jeg inntatt det gamle palasset.

Herfra ville jeg herske over Konstantinopel.

Som en ny Konstantin ville jeg omgjøre alle moskéer, de skulle gjenoppstå i sin gamle glans: mosaikkene skulle avdekkes, renses fra kalk og puss, bli som nye igjen. Minaretene skulle få kirkeklokker. Ikoner og fresker skulle møte øyet overalt. Røkelsen skulle brenne dag og natt.

Skrikene fra måkene på havnen og lyden fra båtene som tutet på sin vei opp eller ned Bosporos utgjorde en særpreget bakgrunnsklang. De ble omgjort til et kor fra et kristent Konstantinopel, et kor som blandet seg med englenes basunstøt.

Jeg sto ved målet for hele mitt liv, et mål jeg uventet var blitt klar over.

10.

AYA SOFYA - Visdommens tempel

Jeg våknet av at noen banket på døren.

- Ja, svarte jeg fra sengen.
- Lektor Helle - du har forsovet deg!
- Jeg kommer med en gang ...

Mens jeg drakk min caffelatte, leste Andreas høyt fra avisene.

International Herald Tribune: Patriark velges. Et spill i beste bysantinske ånd er begynt i Istanbul - eller skal vi heller kalle det Konstantinopel? Ingen vet når resultatet vil foreligge. Ingen vet heller hvem den nye patriarken blir. Den forrige døde brått i forholdsvis ung alder og ved god helse.

The Times: Underlig sammentreff. Patriarkens død sammenfaller med en kongress for oljetransporterende land hvor den greske næringseliten er mannsterkt representert. Tyrkiske aviser boltrer seg i sammenfallet.

Turkish Daily News: Alle veier fører til Istanbul. Byen er full av tilreisende forretningsfolk. De holder til på Hilton Hotel, Galata. Grekerne benytter anledningen til et gjensyn med fordums herligheter. På samme tid velger Synoden ny patriark. Skal grekerne aldri lære forskjellen på Konstantinopel og Istanbul?

Det var en strålende morgen. Solen skinte fra en skyfri junihimmel. Den kjølige natteluften fra Svartehavet trakk fortsatt nedover Bosboros, men i løpet av noen få timer ville varmere luft fra Marmarasjøen fordrive denne.

Andreas og jeg sto i en liten park hvor veien fører fra Galatatårnet og ned

mot broene over Det Gyldne Horn. Herfra var utsikten storslått: hele den gamle bydelen lå for våre føtter. Kupler og minareter prydet horisonten, like fra seragliet til venstre og til de store landmurene til høyre. Aya Sofya var det første som fanget blikket, dernest begynte andre gamle bygninger å fremtre med klarere konturer.

Rett under oss lå murene mot sjøen, det som var igjen av dem. Derfra og like opp mot høydedraget så jeg tydelig Pantokrator, den gamle klosterkirken, som de latinske kongene hadde brukt som katedral, før vi drev dem ut i 1261. Minaretene til Fatihmoskéen viste hvor De Tolv Apostlers Kirke hadde ligget, der de første keiserne lå begravet. Palaiologenes palass lå der murene møter Det Gyldne Horn.

Slik ble jeg stående og kom ikke videre.

Jeg lukket øynene - og åpnet dem igjen.

Der lå hun, like vakker som i gammel tid.

Alt det tyrkiske og alt det moderne fjaset var lett å radere bort. Det gamle var her fortsatt, akkurat som jeg hadde ventet. Istanbul forsvant med alle sine kjennetegn straks jeg lukket øynene. Da jeg åpnet dem igjen, var det Konstantinopel som lå der og badet i morgensolen. Hun var ikke blitt borte i alt det nye. Hun lå der bare og hvilte, lik den udødelige keiseren, min stamfar, han som ifølge legenden skulle vekke henne av søvnen. Jeg så og så, jeg lyttet og lyttet. For minaretenes klage og jammer ville snart bli erstattet av kirkeklokkers lystige spill.

Aldri hadde jeg sett et så vakkert syn i hele mitt liv.

Ute fra Marmarasjøen så jeg skip komme sigende inn mot land. Men de hadde ikke korstegnet i masten - ikke denne dagen.

Noen nappet meg i ermet. Det var frater Andreas som ville videre.

Underveis undret jeg meg over at fraterens navn var det samme som Byens vernehelgen - Andreas, apostelen Peters bror. Slik de to hadde sprunget fra samme rot, slik var det også med Roma og Konstantinopel. De var søstre, og deres skytshelgener var brødre.

Som vi gikk sammen over Galatabroen, følte jeg meg glad for at de hadde plassert meg i San Antonio. Det var helt sikkert for å hjelpe en ny Konstantin til å finne sin plass her nede, et bevis på at de trodde på meg. Mer enn det - de trengte meg! Jeg var jo katolikk, en keiser i full enhet med Roma. Med andre ord beveget jeg meg i et gjenforenet Konstantinopel, Andreas forsonet med Peter. Og det var takket være meg, Johannes Mikael Palaiologos, den trettende apostel. Frateren hadde de sikkert gitt meg som hjelp, og jeg følte meg inderlig vel der vi trasket over Galatabroen.

At han kom godt med, fikk jeg bevis på i det som nå skjedde.

Det første som slår den besøkende i Aya Sofya, er hvor mørk Visdommens kirke er.

Straks man trer ut av dagslyset og inn i den bysantinske virkeligheten, må øynene justeres, ikke bare øynene, men selve blikket. Farvesans og proporsjoner må tilpasses et nærvær som ligger der, som utfordrer oss, fordi det ikke bare er fortid. Marmor i alle farver og fasonger, kapiteler med kjente monogrammer, mosaikker her og der, kors mot en gylden bakgrunn - her var det alt sammen, alt jeg hadde lest om og gledet meg til å se.

Turister manglet ikke denne morgenen, og de var til atskillig sjenanse, siden de ikke lot til å være klar over at de befant seg på hellig grunn. Men det hendte at vi fikk være i fred og oppleve stedet på vår måte. Andreas gikk foran med en tykk guidebok. Jeg fulgte etter, godt hjulpet av stokken. Det var ikke akkurat slik jeg hadde tenkt meg inntoget i Konstantinopel. Men paven hadde jo sagt jeg skulle komme på en ydmyk måte. Og der jeg gikk i hælene på frateren, var det nesten perfekt.

Han var iført sommerlige klær og lignet minst av alt på en munk der han sto: Lys skjorte, mørke benklær, solbriller. Jeg klarte virkelig ikke å se ham som den samme jeg hadde truffet i klosteret kvelden før.

Samtidig var han jo den samme, her var ingen dobbelthet å spore. Men jeg strevde med å plassere ham - en kokk med historiske interesser, som dertil var munk. Så

lenge jeg opplevde frateren i rollen som livvakt, gikk det bra. Forresten hadde han kommet med en del selvstendige observasjoner i anledning patriarkens død. Men jeg ville aldri la ham bli til hinder for mine oppdrag her nede.

Kokk, bli ved din ...?

Nå stanset han og pekte mot et felt i gulvet, like til høyre for kirkeskipets midtakse. Her var marmorgulvet i et annet mønster, det skilte seg ut ved sine elegante former og forskjellige farver.

- Her sto keiserens trone, fastslo Andreas, som leste fra sin tykke bok.

Jeg ble stående som hypnotisert og se på feltet. Her hadde mine forfedre sittet. Her var min plass. Samtidig følte jeg at Andreas var kommet meg i forkjøpet.

Jeg ville gå over sperringen, men han holdt meg tilbake.

- Vaktene ser på oss, forklarte han.

Det gjorde de faktisk, et par mørke og gråklede individer med rødt bind om armen.

Jeg gikk i stedet rundt den lave kjettingen som var satt opp.

- Hvorfor har de sperret av feltet?

- På grunn av utsmykningen i gulvet, skulle jeg tro.

- Eller fordi det er hellig grunn, foreslo jeg?

Andreas så spørrende på meg. Så konsentrerte han seg om boken på ny.

Det underlige var at jeg følte meg iaktatt hele tiden vi sto der borte. Jeg så ikke noen som speidet i vår retning, men følelsen ga seg ikke før vi hadde gått mot oppgangen til galleriene.

Sett fra galleriet ble kirken enda mer imponerende. For lyset dominerte overalt, Visdommens tempel sugde det til seg. Det reflektertes i utallige variasjoner og nyanser. Nå strålte og funklet hele bygningen.

Mest av alt var det kuppelen som fanget øyet. Aya Sofya ble til et eneste stort ciborium over liturgien. Engler og helgener iakttok synet fra de få mosaikker som ennå var tilbake, ikke som tilskuere, men som deltagere i det mysterium som

kirken var en ramme om.

En annen tanke gjorde like sterkt inntrykk på meg: Peter, Andreas og de andre var forlenget borte, men den trettende apostel var fortsatt blant oss, i form av en ny Konstantin!

Like ved oss sto et par herrer som lot til å være like oppslukt av synet som vi. De var sikkert kunststuderende, for den ene av dem pekte og forklarte mens den andre lyttet. De lot til å være mer opptatt av arkitekturen enn av utsmykningen. Og det var takket være dem at vi ikke gikk glipp av det som med ett skjedde nede.

For da frateren og jeg skulle bevege oss fra keiserinnens plass og fortsette langs galleriene, ble jeg oppmerksom på at noe foregikk der vi nettopp hadde stått.

Var det mulig? - Så jeg riktig?

Jeg tok Andreas i armen og pekte.

Det sto noen der - på min plass! Nå fisket jeg frem en lommekikkert og så alt tydeligere.

Det var en litt eldre herre, han hadde trådt over sperringen og plassert seg midt i feltet. Det dreide seg ikke om noen turist, for han var meget korrekt antrukket. Så vidt jeg kunne se hadde han en kunstig hånd i en sort hanske. Dessuten sto det noen rundt ham, på fire sider av tronen. Og de bøyde seg for ham, dypt - samtidig, alle fire. Vaktene måtte ha tatt fri et øyeblikk, for ingen grep inn.

Det hele var over like plutselig som vi var blitt oppmerksom på det som skjedde.

Jeg så på Andreas:

- Så du det samme som jeg?

Han nikket.

- Kom, vi finner dem sikkert nede! Han tok meg i armen og skyndte seg mot utgangen.

Han løp raskt fra meg ned den lange oppgangen, og da jeg selv sto i vestibylen var han ikke å se noe sted. Det var heller ikke de andre. Jeg gikk ut, men også der var det bare turister, ikke engang vakter. Jeg skyndte meg mot den

andre utgangen, den med mosaikken av Konstantin og Justinian. Der var like tomt, bortsett fra en ung mann som satt i en kiosk og solgte postkort og kunstbøker.

Utenfor ventet Andreas på meg.

- Hvor ble de av?

- De forsvant inn i en sort limusin, den sto der, sa han og pekte.

- Fikk du sett dem?

- Grekere ... helt sikkert, jeg så et par av dem på kloss hold.

- Er du i stand til å kjenne dem igjen?

- I hvert fall to av dem ... kanskje tre ... de var fem i alt. En av dem hadde en litt for stor gjenstand i innerlommen på dressjakken.

- Hva mener du med det?

- Jeg skulle gjette at en eller flere var bevæpnet ... sjåføren så heller ikke tyrkisk ut.

Vi tok en kopp te i en av kaféene mellom Aya Sofya og den Blå Moské. Gammelt og nytt flankerte oss på en forstyrrende måte, men slik følte det nok ikke for turistene som satt der og så begeistret ut.

Aya Sofya hadde gjort noe med oss, og jeg fikk i det samme lyst til å betro frateren min hemmelighet. Men jeg lot være - jeg kjente ham ikke godt nok. I stedet vendte tankene tilbake til episoden i kirken. Hva var det vi hadde sett? Hva foregikk egentlig på keiserens plass - på min plass?

- Det så ut som en slags seremoni. - Andreas stirret tankefullt ned i teglasset.

- Men hvem var han som stilte seg på keiserens plass? - Jeg prøvde å virke avslappet da jeg spurte.

- Greker.

- Så du ham utenfor? Andreas løp jo mye fortere enn jeg.

- Mm ... nikket han - like før han steg inn i bilen.

- Men du tror da ikke på historiene om disse familiene - det som Damiano fortalte alle om i går, dette med keisere i eksil?

- Nei ... jeg gjør vel ikke det ... Han så fortsatt ned i teen.

- Ikke i det hele tatt? - Jeg ga meg ikke så lett.

Han svarte ikke straks. Noe fikk ham til å stusse.

- Ikke i den betydning ryktene legger i det. Det er vel litt folkløse vi er blitt vitner til, kanskje litt nasjonal stolthet - eller litt trass, kanskje en hån mot tyrkerne?

Folkløse! - Den kjøpte jeg ikke.

Med egne øyne hadde jeg sett noen komme meg i forkjøpet - i selveste Aya Sofya! Jeg angret bittert på at jeg ikke hadde stilt meg på keiserens plass før andre gjorde det. Men ingenting av dette visste frateren.

- Hvorfor har du valgt sprog og historie? spurte han litt henslengt mens han vinket til en av kelnerne.

- Det har med bakgrunn å gjøre, min familiesammenheng.

- Hvordan da? Han gjorde tegn til at vi måtte betale.

- Vi, det vil si jeg, har røtter langt tilbake ... det vil si, jeg er opptatt av slektsgranskning.

- Jeg synes du sa du var historiker og klassiker?

- Jada, men det begynner med meg selv på ett vis, min egen situasjon, mitt slektsforhold, om du skjønner.

Det lot han ikke til å gjøre.

- Jeg tror ikke på tid, for å si det slik ... jeg tror på ... Jeg lette etter ord og uttrykk.

- På hva?

- På samtid, på sammenheng, på det uforanderlige ...

- På Konstantinopel? Han så underfundig ut i det han betalte for oss.

- Ja, på Konstantinopel.... særlig på Konstantinopel.

Jeg husker godt at jeg så svært bestemt på frateren da jeg sa det for annen gang.

Så skjedde det uunngåelige. Byen fanget oss i sitt sitt grep og sendte oss hit og dit i stort tempo.

Først besøkte vi sisternen som ligger like ved, Det Sunkne Seragl, med sine

hundre søyler. Dernest hippodromen, veddeløpsbanen, hvor så mye av Byens historie hadde utspunnet seg. Vi fortsatte til Sergius og Bakkus, kirken som blir kalt Lille Aya Sofya, fordi den er blitt til som en forstudie til den store. Basaren ligger der den alltid har ligget, og bokmarkedet er det samme. Her ga vi oss god tid. På universitetsplassen var det loppemarked, og vi kjøpte noen gamle gjenstander.

Vi lette oss frem til Valens' akvedukt og til kirkene like ved. Disse var lite kjente moskéer, med små kupler i rød teglsten, og de var ganske tallrike. Her og der fant vi kjente monogrammer, et hjørne av en mosaikk som ikke var blitt malt over, en innskrift på gresk som var leselig selv om den var dekket med kalk.

Vi så på restene av den engang så store kirken til helgenen Polyeuktos. Vi fant stadig flere sisterner. Vi oppdaget at veinettet stort sett var som i gammel tid. Vi gikk, vi småløp, vi styrtet fra sted til sted. - Vi var virkelig kommet til Konstantinopel, Byen hadde slett ikke forandret seg.

Men noe skurret dypt inne i meg, noe som hadde forstyrret litt av gleden og begeistringen.

Jeg så stadig for meg episoden i kirken, den hadde brent seg fast i hukommelsen. Spørsmålet som opptok meg var: *hvem* hadde sittet på *min* plass? Hver gang vi oppdaget en ny kirke, hver gang vi fant et nytt keisermonogram, hver gang vi så rester av mosaikker eller kors i gull så var dette spørsmålet der. Jeg var kommet over det føste sjokket, men måtte leve med et nytt og brennende spørsmål, ett som dukket opp hver gang vi befant oss på bysantinsk grunn. - Dette ble ikke et triumftog, lot det til.

Timene forsvant og ettermiddagsbrisen fra Marmarasjøen sendte Byen en velkommen avløsning etter morgnens hete.

Jeg husker at frateren med ett klappet boken sin sammen og la den i skuldervesken. Så vendte han seg mot meg med en bestemt mine.

- Nei, nå må vi forfriske oss litt, professore! - Følg meg! Ordene falt med stor besluttsomhet.

Jeg fulgte lydlig etter, ydmuykt ville passet bedre - for episdoen i Aya Sofya

hadde ydmyket meg.

Slik havnet vi på hamam - tyrkerbad, et av de historiske badene, over tre hundre år gammelt.

Andreas insisterte på å kalle det romerbad, og her var han i sin rett.

Under enda en kuppel og døsende på en oppvarmet marmorplate, gjenvant vi langsomt det Byen hadde tappet oss for av krefter. Jeg lå på ryggen og så opp mot alle de små gluggene i kuppelen, hvor en synkende sol sendte sine stråler gjennom glassbiter i mange farver. Luften var fuktig og full av damp, så lyset ga rommet illusjon av å være uendelig stort. Men her inne var det ikke godt å dra kjensel på noen. En tåke kom mellom oss alle. Selv Andreas forsvant av syne av og til. Badet minnet meg på sin egen måte om Aya Sofya - og på ny følte jeg ubehag i mitt indre, et ubeskrivelig sug i dypet av min sjel.

Fuktigheten måtte ha spilt meg et puss, for jeg syntes jeg så noen gå forbi uten høyre hånd. Men det tør jeg ikke sverge på.

Massasjen var av det voldsomme slaget. Andreas lå på maven ved siden av meg mens en tyrker formelig danset på ryggen hans. Armer og ben ble ikke bare knadd, men vridd, trukket, dradd og vrent på. Det knirket og knaket i lemmer, frateren stønnet og jeg skrek.

Derefter ble vi vist til hvilekabinene utenfor.

Hallen var full av turister og tyrkere som røykte, drakk og lo. Ovenfra kom lyden av mange føtter som pilte frem og tilbake. Klakking av treklogger dannet en slags bakgrunnsmusikk til alt sammen. Jeg gikk først og lette etter massøren min, for å gi ham de ekstra skillinger jeg hadde lovet ham inne i badet. Han var ikke å se noe sted, så jeg lette høyt og lavt inntil jeg fikk øye på ham nedenunder.

Så skjedde noe som fikk de aller største konsekvenser for resten av oppholdet.

Med ett - idet jeg skulle gå til min hvilekabin - hørtes et brak av splintret treverk og et dumpt plask nedenfra. Derpå fulgte høye gisp, hyl og skrik. Så ble

det bevegelse overalt. Jeg styrtet ned og kom frem akkurat i det Andreas dunket heftig i veggen fra sin kabin og åpnet døren for å se hva som var skjedd.

Et blodig legeme - en mannsperson - lå på marmorgulvet like ved. Han så allerede livløs ut. Badevaktene løp forvirret omkring, turistene trakk seg inn i sine kabiner og sto i døråpningen for å se. En av dem, han måtte være lege, undersøkte den forulykkede og ristet oppgitt på hodet mens han så på badevaktene:

- Tod!

Tyrkeren som satt i bilettluken, kom ut og henvendte seg til alle på engelsk:

- Accident - terrible accident ... soon all will be all right.

Ovenpå var det også blitt helt stille, men jeg så at en vakt sperret trappen opp dit.

Idet de løftet liket over på en bære og skulle dekke ham til, gikk Andreas plutselig frem og så på den døde. Han hadde bare sekunder til rådighet, for straks bar de den forulykkede til ambulansen som ventet utenfor.

Langsomt ble alt normalt igjen. Vi satte oss på en benk i hallen og drakk appelsinjuice mens folk pekte, diskuterte og geistikulerte. Turistene var stort sett tyskere, en og annen amerikansk røst var også å høre. Massørene sto i en klynge for seg og snakket lavmælt. Av og til gikk blikket opp mot den knuste balustraden.

Frateren fulgte med i alt dette og viste ingen tegn til å vile gå.

- Hva venter du på, Andreas?

- Politi ...

Men de kom aldri.

- Kom, sa han omsider - vi går utenfor.

Det var bare å adlyde.

Andreas vekslet noen ord med tyrkeren ved utgangen da han skulle betale for begge. Jeg hørte bare én setning av det de sa.

- Han var gresk, sa tyrkeren - *Griekisch* ...

Andreas stanset opp litt bortenfor inngangen, og jeg stilte meg ved siden av ham. Han ville se hvem som kom ut etter oss. Frateren oppførte seg som en sporhund, tenkte jeg, han ville alltid vite mer.

Men det tok tid før de dukket frem. For først da han viste tegn til å ville gi opp, var det at frateren rykket til.

- Der har vi dem!

Tre menn som umulig kunne være tyrkere, var på vei ut av badet. De hadde hastverk, lot det til. Etter bare noe øyeblikks ventetid kom en bil med mørke vinduer og plukket dem opp.

Andreas utnyttet hvert av disse øyeblikkene. Han gikk rett mot bilen og klarte så vidt å få et gløtt av herrene før døren smalt igjen. Men det var alt begynt å bli mørkt ute, og ansiktene var ikke så tydelige som i dagslys.

Vi spaserte over Galatabroen og tok tunnellbanen hjem, det moderne Konstantinopels svar på Fløybanen.

- Hvorfor gikk du bort til den døde? Jeg følte meg aldri så lite utfordret av denne kokken fra Gamlebyen i Oslo.

Andreas svarte ikke med en gang, han klamret seg til en stropp i taket mens banen ristet og skalv.

- Jeg fikk en anelse av at dette angikk oss ...

Angikk oss?

- Mener du å si at du har sett ham før?

- Det har du óg!

- Jeg?!

Han svarte ikke med en gang. Omsider kom det:

- Han lignet på herren vi så i Aya Sofya ... han på keisertronen. Husk jeg så dem da de gikk inn i bilen! Han hadde en kunstig hånd - akkurat som han på badet!

Jeg ble stående og undres mens banen vred seg oppover. Dette var visst ikke noen vanlig kokk, han hadde evnen til å få med seg detaljer. Og så var han uvanlig nysgjerrig.

- Ulykke? forsøkte jeg:

- Sikkert, ellers hadde de tilkalt politiet.

- Det kunne jo være andre grunner, tenkte jeg høyt.

Han så spørrende på meg.

- Kanskje de var betalt for ikke å gjøre det, eller kanskje tar de ikke turister på alvor?

Vi tok trikken hjem. Frateren var blitt underlig taus, og jeg lot ham i fred med tankene sine.

Under aftens i San Antonio satt jeg mellom Rafael og Andreas, til venstre for padre Damiano som han hadde flyttet oss opp til seg.

Efter å ha lest velsignelsen, ble en ny gjest introdusert. Han var fra Roma og satt til høyre for prioren, der jeg hadde sittet kvelden i forveien. Han var italiener og ble introdusert som Monsignore Balustrini, fra statssekretariatet i Vatikanet, en mager mann i begynnelsen av sekstiårene, med vennlige men skarpe øyne. Navnet forekom meg kjent av en aller annen grunn.

Prioren ville vite om dagen hadde vært vellykket. Vi la ut om alt vi hadde sett, mens Rafael fortalte at konferansen hadde gått sin gang uten større overraskelser.

- Er det noe nytt fra valget? Har vi en ny patriark? Rafael så på Damiano.

- Hadde ... de forkastet ham.

- Hvem?

- Tyrkerne!

- Mener du at regjeringen ikke godkjente valget?

- Ja. De fant frem til en kandidat på kort tid, en fra England - du vet, patriarken må være tyrkisk statsborger. Hvorfor de prøvde dette, vet vi ikke.

- Når blir neste omgang?

- I morgen, sannsynligvis. Synoden sitter sammen inntil de har et resultat.

Andreas trakk seg tilbake etter måltidet, og jeg tok en spasertur med pater Rafael i brødrenes have. Den vendte mot Gamlebyen, den de før kalte Stamboul, som er gresk og betyr i Byen, *sto polin*. Slik ble Konstantinopel til Istanbul.

Dette forklarte Rafel mens vi gikk opp og ned. Jeg var blitt med ham for å få vite litt mer om denne historisk interesserte kokken fra Gamlebyen i Oslo, han som trakk meg med overalt, som hadde øynene med seg og hodet på rette plass.

Fraterens fortid var uvanlig, viste det seg. Det var sognepresten hjemme som hadde tatt seg av ham, siden gutten var foreldreløs. Da han vokste til, plasserte han ham hos brødrene i St. Øysteins kloster, noe som var ment som en midlertidlig løsning, men som var blitt permanent. Resten var forholdsvis rett frem.

Var det noe ved Andreas som hadde gjort meg nysgjerrig, undret pateren?

- Vel, han har øynene med seg ... Jeg visste ikke hvordan jeg bedre kunne få sagt det.

- Han har alltid vært våken. Tenker du på noe spesielt?

- Ja, noe skjedde som fikk meg til å tenke på det han sa på spøk i går om å forgifte patriarken ...

- Hva da?

Rafael hadde stanset opp, og med stokken begynte jeg å tegne et mønster på bakken.

Jeg fortalte om det som hadde hendt, først i kirken og dernest på badet. Det var ikke den døde som opptok meg, men frateren. Hva slags munk var han?

Vi satte oss på en benk under en av de store palmene og så ut over havnen.

- Alltid, alltid - alltid ... sukket pateren. Så lo han med seg selv, men ble straks alvorlig igjen.

- Hva mener du med det? Er han ikke seriøs?

- Det er det han er, lektor Helle.

- Hvordan da?

Nå tok han en liten tenkepause mens måkene skrek sin bakgrunnsmusikk. Muezzinen i minaretene hadde ennå ikke begynt å jodle godnatt.

- Du ser, Helle - Andreas har en nådegave når det kommer til alvorlige forbrytelser ... han har teft for slikt ... alt som har med liv og død å gjøre ... en teft som aldri slår feil.

- Hva er det du sier - er Andreas en slags detektiv?!

- Av kirkelig format, ja!

Nå så vi ikke lenger ut over havnen, men på hverandre. Dette var jeg ikke forberedt på.

- Forteller du meg at han har oppklart mord og slikt?

- Ja ...

- Hvor da?

- I Oslo, i Jerusalem, i Roma.

- Men er dette kjent?

- Kjent og kjent ... de kjenner ham i Roma.

- Hvem er de?

- Vel, folk i Vatikanet, og noen ved universitetene

Jeg så vantro inn i det åpne ansiktet hans.

- Vatikanet - mener du at han er en slags pavelig privatdetektiv - forkledt som munk?!

- Ikke forkledt, Helle, han er vaskeekte munk, like mye som noen av oss andre.

- Som tar oppdrag fra kirkelig hold?

- Tar og tar ... han dumper opp i ting, for å si det slik. Han peiler seg inn på alvorlige saker.

Nå tutet en båt på havnen. En annen svarte. Sjøfuglene skrek enda høyere.

- Han roter seg alltid opp i det selv, Helle - han er ikke så lett å stanse!

Det hadde faktisk slått meg. Dagen var blitt noe annet enn et triumftog for en ny Konstantin, den siste palaiolog. Saktmodig som et esel hadde jeg fulgt frateren i hans jakt på Konstantinopel, i en slags oppfyllelse av pavens ord.

- Men finner han ut av tingene da? Jeg følte meg ikke helt tilfreds med det jeg hørte.

- Hver gang ! Pateren hørtes nesten oppgitt ut.

- Du liker visst ikke dette så svært godt? forsøkte jeg.

- Sant å si hadde jeg håpet at han ville ta ferie denne gangen!

- Men så finner han frem til ett eller annet?

- Jeg begynner snart å tro at det er noe som finner frem til ham - som plasserer ham der det trengs!

- Og hvorfor skulle Noe gjøre det - verden er full av politifolk?

- Det er ikke alle saker politiet forstår seg på, Helle - derfor Andreas.

Jeg så fra Rafael og ned mot havnen. Hva var det jeg var dumpet opp i?

Så følte jeg en tretthet i kroppen, den hadde sikkert sittet der lenge, men hadde ikke fått slippe til for alt det nye. Vi ønsket hverandre god natt og gikk hver til vårt.

Før jeg la meg, hadde jeg ringt hjem, for å forsikre meg om at alt sto bra til.

Dimitrios tok telefonen.

Jotakk, bare bra. Kong Marke - den største av hundene - hadde fått en lei hoste, men det gikk vel over av seg selv. Forresten, det var kommet nok et brev fra Sundfjord, fra lensmannen.

- Sa du lensmannen?

...

- Hva vil han meg?

...

- Nei! Du skal ikke åpne og se!!

...

- Nei, for all del! Jeg kan se på det når jeg kommer hjem.

...

- Når jeg kommer? Aner ikke!

...

- Hvor jeg bor?! Hos venner, selvfølgelig!

...

- Om dere kan få adressen?! Utelukket!!

...

- Hva er det du sier - komme ned hit?! Nei, for all del - bli hvor dere er!!

...

- God natt Dimitrios! Hils Georgios!

...

- Kalte du meg Helle?

...

Han la på før jeg fikk tatt igjen.

Med pipen i munnviken og flere puter i ryggen lå jeg og leste i farfars dagbok. Jeg hadde tatt den med som reiselektyre. Sant å si hadde jeg mesteparten til gode.

Vinduet sto åpent. Luften og lyden fra Byen strømmet inn over meg.

Jeg ble sittende med den åpne dagboken på fanget og se ut i nattemørket. Nå var her endelig stille. Minaretene hadde rast fra seg da Rafael og jeg var på vei inn. Vi hørte skrikene i trapper og korridorer, hele huset igjennom. Men nå var det stille - med unntak av måkeskrik og hornet fra en tilfeldig båt.

Jeg forsøkte forgjeves å lese videre, men tankene gikk i en annen retning enn til Vestlandet.

Da Vatikanet plasserte meg her, kunne de umulig ha visst at disse munkene var her. Jo, det visste de utmerket vel, for de var omtalt i beskjeden de hadde sendt til hotellet mitt i Roma. Jeg sto opp og tok den frem. Der sto det: De vil også treffe landsmenn der - to karmelitter fra Norge som er på besøk i byen. Dere vil sikkert trives sammen. - Ikke et ord om detektiver!

Jeg la brevet tilbake på plass og strakk meg på sengen. Pipen var gått ut og trengte oppmerksomhet. Mens røkringene svedde mot taket, fortsatte jeg å stirre ut i natten.

Jeg hadde faktisk tenkt å be Dimitrios og Georgios komme så snart som mulig. Nå fikk jeg ikke bruk for dem, jeg hadde livvakt. - Men hvorfor måtte livvakten være kirkelig privatdetektiv?

Svaret kom fra alle røkringene oppe under taket, de lignet med ett på øyne som stirret ned på meg, den trettende apostel.

Efter en stund la jeg boken fra meg. Jeg kom visst ikke videre, ikke i kveld heller.

Jeg slo av lyset, men lot vinduet stå åpent.

Ville han vise seg i natt, erkeengelen?

Det siste jeg husker før jeg sovnet, var synet av en mann med én hånd, han falt fra galleriet i Aya Sofya og landet på keiserens plass. Andreas ville hindre ham i å hoppe, men jeg holdt frateren tilbake.

- Dette er ingen ulykke! ropte Andreas mens han prøvde å vri seg løs.

- Nei - dette er villet!

Jeg visste ikke hvordan jeg bedre kunne få sagt ham at vi begge var blitt vitne til det siste keisermord i Konstantinopels lange og blodige historie.

Og hvorfor skulle det bli det siste?

11.

FANAR

Patriarkatet ligger ned mot Det Gyldne Horn, den smale stripen av Marmarasjøen som løper litt inn i landet og skiller Gamlebyen fra Galata. Egentlig minner den mest om en fjordarm. Her har det greske patriarkatet vært i praktisk talt hele tiden etter at Byen falt.

Det var sant å si Andreas som hadde foreslått at vi begynte dagens ekspedisjon i Fanar, som både distriktet og patriarkatet kalles. Jeg hadde ingen planer.

Vi spiste frokost sammen med gjesten fra Roma, Msgr. Balustrini, som hadde lite nytt å fortelle fra det hold. Først da vi reiste oss for å gå, fisket han frem et par konvolutter fra innerlommen, en til hver av oss. Han sa at det dreide seg om hilsener fra bekjente i Roma. Jeg fikk ikke sett på min der og da, så jeg la konvolutten inn i farfars dagbok.

Byen var forlengst våknet til en ny og travel dag. Båtene kom og gikk, sjøfuglene skrek sin morgensang, og trafikken var kaotisk. Hvor melankolske de så ut, alle tyrkerne som strømmet over broen til eller fra Galata. Kanskje var trist et bedre ord enn melankolsk? De hørte på en måte ikke hjemme her, de befant seg i feil

by, fikk jeg inntrykk av. De beveget seg i strie strømmer langs broer og veier, kledd i mørke klær, gjerne en kombinasjon av grått, blått og brunt. Rastløse virket de der de trakk frem og tilbake.

Jeg betrodde disse tankene til frater Andreas da vi stanset ved

kryddermarkedet like over broen. Han smilte til svar, et litt skjevt smil, om jeg ikke husker feil.

Så matet vi duer på trappen til moskéen på havnen, korn kjøpte vi hos en gammel tyrker som satt på en kasse like ved. Vi kappedes om å hvirvle kornet i luften, og frydet oss over synet av alle duene som samlet seg straks det landet på bakken. Så kastet vi kornet i forskjellige retninger samtidig, Andreas ett sted og jeg et annet. Her myldret det av fugler, de slo om føden. Duene minnet meg om menneskene rundt oss, farven på drakten var heller ikke så forskjellig. Forskjellen var at fuglene kunne fly bort når de ville.

Med denne tanken var idyllen brutt, og jeg begynte å betro min ergrelse og sorg til frateren, over at Byen var falt i vantro hender. Betroelsen ble til et heftig utbrudd, som etterhvert tiltrakk seg oppmerksomhet fra folk rundt oss. Jeg hevet røsten, jeg geistikulerte, jeg slo i luften med stokken, jeg skremte sogar en del duer på flukt.

- Kom, sa han, og tok meg i armen.

Så skyndte vi oss videre. - Igjen måtte jeg finne meg i å bli vist rundt av denne munken, jeg, den trettende apostel!

Patriarkatet er et vakkert, men beskjedent anlegg, og tyrkernes frykt for et slags gresk Vatikan er helt ubegrunnet. Likheten består bare i at det finnes en liten landsby innenfor murene, med kirke, bibliotek, patriarkens residens, kontorfløy, boligkvarter, og annet. Murene er ikke høyere enn at terrorister kan kaste brannbomber over dem. Dobbeltørnen er å se overalt: på portalen, på kirkens fasade, på flaggstangen og som gulvbelegg. Med sine to hoder, kongekronen, verdenseplet og sverdet vokter den over patriarkatet.

Her ville Synoden holde sine daglige møter inntil ny patriark var valgt. De satt sikkert sammen i det øyeblikk vi svingte inn porten, for det var mange som kom og gikk. Residensen er et moderne trebygg, med en bred fasade i gresk stil. Flagget hang på halv stang, dobbeltørnen prydet inngangen. Inne i katedralen lå

Kristodul IV i lukket kiste. Alle som ville ta avskjed med ham, kunne undertegne protokollen som lå oppslått ved utgangen.

Slik var altså grekernes kår her nede: en beskjeden kirke, et trangt område, murer rundt, tyrkisk politi like utenfor. Jeg var rystet i mitt indre. Alt dette måtte jeg få endret på.

Katedralen er oppkalt etter St. Georg, den greske kirkes beskytter og Hellas' vernehelgen. Den er av nyere dato, men full av minner fra fordums storhetstid. Her har patriarken sine liturgiske funksjoner, han som er åndelige leder for alle ortodokse kristne. Hans trone sto fremme til høyre.

I midtskipet lå kisten, med patriarkens stav og andre insignier. Jeg festet meg ved en midre gjenstand, som så ut som et slags scepter. Den var utrolig elegant og kunne minne om en dolk. Et stort ikon av Guds Mor - Panagia, den All-hellige - var satt opp ved bårens hode. Noe så verdslig som blomster var ikke å se. Overalt var det tente lys, og røkelseslukten hang tung over hele rommet. Røkelsen brøt lyset på samme måte som dampen i en hamam, eller disen ved soloppgang.

Et par klerker satt i korstolene. En av dem leste halvhøyt fra en bønnebok. Grekere kom og gikk, mange med sørgebind. De kysset ikonene, tente lys og gjorde korsets tegn.

Jeg kondolerte overfor både den ene og den andre. De svarte på gresk, til min store glede. Så satte jeg meg og lot den bysantinske virkeligheten senke seg over meg.

Den greske kirke var stedet hvor imperiet hadde overvintret under tyrkerveldet - derfor dobbeltørnen, rikets gamle symbol. For Konstantinopel var en dimensjon i historien, noe kvalitativt. Her inne var jeg den trettende apostel, kommet for å godkjenne valget av ny patriark. Tyrkerne kunne forkaste så mange de ville, det var jeg som fikk det siste ordet. Jeg ville gå til ham, meddele sannheten om hvem jeg var, og levere ham budskapet fra paven. Så ville jeg dra tilbake til Roma og fortelle Den Hellige Far om det hele. Kanskje ville han komme for å feire enheten mellom våre to kirker?

Øyet streifet stadig kisten, det vil si, patriarkens scepter. Uten dette kunne ingen kalle seg patriark av Konstantinopel. Burde ikke jeg gi det til kandidaten jeg selv ville godta? Burde ikke scepteret være i keiserens forvaring i tiden mellom to patriarker? Slik det lå på lokket av kisten, kunne hvem som helst gå bort og forsyne seg med det.

Andreas gjorde tegn til at vi skulle bevege oss videre. Han hadde sittet og lest i guideboken. Før vi vendte oss mot utgangen, tente vi lys for den døde - en bønn om at han måtte få evig hvile og en verdig efterfølger. Jeg gikk for siste gang bort til båren. Klerkene var gått ned mot utgangen. Ingen så at den trettende apostel hadde innfunnet seg. Andreas sto lenger nede i skipet. Jeg tok derfor scepteret og kysset det, det følte godt å ha i hendene.

Så bøyde jeg meg som avskjedshilsen til den døde.

Idet jeg snudde meg, ble jeg vár en gruppe på tre menn som nettopp var kommet inn. De ble stående nede ved døren, korse seg og hviske noen bønner. De var eldre enn jeg. Da vi skulle passere dem på vei ut, var det noe som fikk meg til å stanse. Jeg kan ikke si nøyaktig hva det var, men de tre skilte seg på en måte ut fra alle andre vi hadde sett her inne.

I det samme kom en av klerkene bort og hilste på herren i midten. Men noen vanlig hilsen var det ikke - han bøyde seg dypt mens han kysset dennes hånd. Så ga han ham en velsignelse med korset han holdt i hånden. De mumlet noen flere bønner og alle korset seg på ny.

Så gikk presten, og vi sto alene tilbake.

Da skjedde noe uventet.

En av dem kom bort til meg. Han ville presentere meg for de andre, lot det til, han brød seg ikke om Andreas som sto for seg selv litt lenger borte.

Hvorfor gjorde han dette?

Familielikheten, så klart - de gikk ut ifra at jeg var en av dem!

- Johannes Mikael Palaiologos, introduserte jeg meg, for første gang i

Konstantinopel.

De så på meg, dernest på hverandre.

Så hilste herren i midten og presenterte seg:

- Theodor Laskaris.

Han var litt høyere enn jeg, litt mer gråstenkt i håret, hendene var lengre og tynnere enn mine og øynene satt dypere. Munnen talte om en viljesterk person, og pannen var nesten fri for rynker. Han holdt et par lette skinnhansker i hånden, på diplomaters vis; det var sikkert hans hatt mannen til venstre holdt i hånden.

Jeg reagerte straks jeg hørte navnet. De mente å introdusere meg for en gresk aristokrat, en Laskaris - en det ville glede meg å møte, siden de åpenbart tok meg for å være gresk. De trodde selvsagt at jeg ville kysse herrens hånd, slik presten hadde gjort det.

I stedet hadde jeg overrumplet alle tre.

Ingen sa noe.

Derfor gjentok jeg navnet mitt:

- Johannes Mikael Palaiologos.

Nå fikk de talens bruk tilbake. De lurte på hvilket land jeg kom fra, verden var full av palaiologer, som en av dem tilføyde, han til høyre, en mann med hvitt skjerf.

Jeg svarte som sant var:

- Fra Norge.

Dette kom uventet på dem.

- En palaiolog fra Norge...?

Det var Theodor som snakket denne gangen, med lav og sikker røst, mens øynene utstrålte skepsis.

- Ja, svarte jeg.

- Men hvor kommer dere opprinnelig fra - fra hvilket land? Han så meg inn i ansiktet på en intens måte.

Jeg nølte ikke med å si som sant var:

- Fra Kypros.

- Fra Kypros til Norge? Dette har jeg ikke hørt før ... Han så på sine adjutanter, for det var vel det de var.

- Hvor lenge har dere levd der, hvis De tillater at jeg spør?

- I tohundre og femti år, eccellenza.

Jeg hadde med dette uttrykket tilkjennegitt at jeg tok ham på alvor.

- Og De, hvor er De fra?

- Athen.

- Hør, kom det fra en av de andre - det er mange palaiologer i verden!

- Ikke ekte palaiologer!

Det var noe ubehagelig over måten Theodor snakket på da han gjentok spørsmålet:

- Sa De Kypros?

- Ja, Kypros. Dit kom vi etter Byens fall.

Så ble det stille igjen. Jeg mente at øynene hans var blitt mørkere og ansiktsfarven blekere.

- Mener De at De kan bevise en direkte avstamming fra våre siste herskere?

- Ja!

Han fumlet litt med hanskene før han fortsatte:

- Hvordan da?

Nå stirret de på meg alle tre.

- Despoten Thomas' sønn - Andreas - hadde en sønn som het Konstantin og som slo seg ned på Kypros, hvor han reiste avkom!

- Umulig! Utbruddet kom heftig fra de to sidemennene, nesten i kor.

Theodor gjorde tegn til at de skulle holde være stille, han virket mer opptatt av fakta enn meninger.

- Hvor fant De ut alt dette - i Norge?

- I Roma - og på Kypros!

Ansiktet hadde fått et strøk av bekymring som sto i kontrast til

selvsikkerheten han hittil hadde oppvist. Jeg visste at jeg ble tatt på alvor - like sikkert visste jeg at jeg ble avvist. Noe sa meg at Theodor Laskaris var en mann av største betydning. Han vi hadde sett i Aya Sofya var død - nå var det denne herren alle bukket og bøyet seg for. Kanskje jeg burde fortelle ham litt mer?

I det samme slapp jeg å undres mer over dette siste.

- Hør, sa han med hatten i hånden, er De ortodoks?

- Ja - og katolikk ...

Dette likte de ikke, jeg så det på dem. Theodor skiftet fotfeste, så trakk han munnen sammen og så bitter ut. Han festet blikket på meg, de andre så på ham. Omsider kom det jeg hadde ventet på.

- Hvem De enn er - jeg tror ikke Konstantinopel er rette stedet for Dem. Vi ønsker ikke noen enhet med Roma, vi kjenner katolikkene, de bare lover og holder aldri ord. Palaiologene gikk over til paven under press, på grunn av tyrkerne, aldri av fri vilje. De flyktet til Roma og møtte en elendig skjebne der. Paven hadde ikke bruk for dem lenger. Vi har ikke bruk for hverken katolikker eller palaiologer. Jeg gir Dem et godt råd: reis hjem igjen!

Han rakte meg sitt visittkort og snudde seg for å gå.

Men de kom ikke ut av kirken, for noen flere kom til, en gruppe på fire. Disse var også grekere, sikkert velstående mennesker. Igjen dukket dette med familielikheten opp: ingen av dem lignet oss direkte, men forskjellen var ikke så svært stor.

De to gruppene ble stående å se på hverandre.

- Manuel! kom det omsider fra Theodor.

Manuel bukket og returnerte hilsenen:

- Theodor!

Mennene hans smilte.

- Hvilken Manuel er han? Jeg hadde beslutsomt gått bort til en av Theodors menn og nappet ham i ermet.

- Vet De ikke det? - Er De nettopp kommet fra Norge?

Jeg nikket til svar.

- Spør ham selv!

Så kjente jeg at mitt greske blod begynte å koke. Jeg fikk mot.

- *Kyrie* - jeg er ikke vant til å bli snakket til på denne måten - vær så snill å si meg hvem han er!

- Kantakuzenos ... sa han lavt og med et uutgrunnelig smil. Han bor i Saloniki og er overhode for en stor familie. - Og han er ekte, la han til uten så mye som å se på meg.

Theodor hadde ikke hørt hva vi snakket om, han var opptatt med Manuel. Så mye ble ikke sagt, de sto og målte hverandre på en måte som fikk det til å gå kalt ned over ryggen på meg. De lignet to himmellegemer som var nær ved å kolliderere.

- Underlig at vi skulle møtes her!

- Hvor ellers?

Så ble det stille igjen.

Manuel og hans følge blokkerte faktisk utgangen. Men det var ikke noen som ville inn akkurat i øyeblikket, så det skapte ikke problemer. Det var derimot tydelig for alle at Theodor og hans menn ville ut. Men det var vist ikke Manuel innstilt på, ikke med det samme. De ble stående da de andre nærmet seg døren med dobbeltørnen over. De fortsatte å se på hverandre. En prest strøk med ett forbi, og de lot ham passere. Det var den samme som nettopp hadde vært her. Enten visste han ikke hvem Manuel var, eller så ville han ikke vite det, for her vanket hverken velsignelser eller håndkyss.

Endelig ga de seg.

Manuel med følge fortsatte opp til stedet der kisten sto. Jeg fulgte dem med øynene. Da jeg snudde meg mot utgangen, var Theodor Laskaris gått.

Jeg var ikke alene lenger, min egen adjutant hadde kommet bort til oss.

- Hva skjedde? Andreas så alvorlig på meg.

- Det skal jeg fortelle deg når vi kommer ut.

Nå så han mot Manuel som bøyde seg for å kysse ikonene ved kistens hode. Vel ferdig med det kysset han også kisten, noe hans følge skyndte seg å gjenta. Så gikk de bort til en av de store lysestakene.

- Jeg tror vi er ferdige her, kom det fra frateren.

Jeg ble revet ut av mine egne tanker, de hadde samlet seg om navnene Laskaris og Kantakuzenos. Den ene hyllet de - den andre ikke.

- Hva sier du?

- Kom, vi går!

Ydmykt som et lam fulgte jeg etter, så fort som foten tillot.

Vi fant et sted å spise før eftermiddagens utflukt, et som lå ned mot det Gyldne Horn. Mens vi ventet på maten, kom Andreas tilbake til opptrinnet i katedralen.

- Hva var det du fortalte Dem, Helle?

- Jeg fortalte dem at jeg ikke var lektor Helle, men Johannes Mikael Palaiologos ...

- Hva sa du?!

Jeg gjentok navnet mitt.

Han så lattermild ut da han fortsatte:

- Drev du gjøn med dem i deres egen kirke?

- På ingen måte, Andreas. Jeg heter Johannes Mikael Palaiologos - jeg er Johannes Mikael Palaiologos. Her har du passet mitt - se selv! Lektor Helle er bare kamuflasje.

Så leste han og rakte passet det tilbake.

Deretter fulgte en liten pause.

- Dette må du nesten forklare ...

Nå kom de med mat og drikke. Mens vi spiste - jeg husker ikke hva - ga jeg ham hele historien. På få minutter beveget jeg meg fra Bergen og Sundfjord til Konstantinopel og Fanar. Av og til måtte jeg ta en pause for å få i meg litt mat.

Frateren avbrøt meg ikke en eneste gang, men lyttet oppmerksomt.

- Tror du meg? spurte jeg da jeg var ferdig.

Svaret kom tydelig og likevel nølende:

- Jeg tror at historien din er sann, men ...

- Men?

- Men jeg vet ikke hva jeg ville gjøre i ditt sted.

- Ikke tenk på det, fratello, tenk på at du er her for å hjelpe meg! Det er derfor paven plasserte meg i San Antonio - for at du skal hjelpe en palaiolog til sin rett.

- Hva mener du med det?

- At jeg er på et viktig oppdrag her nede! Mer ville jeg ikke si i denne omgangen.

Nå fikk han igjen dette uttrykket i ansiktet som mennesker får når de tenker intenst. Jeg fortsatte:

- Rafael fortalte at du var detektiv!

- Kunne ligne ham!

Reaksjonen var nærmest eksplosiv.

- Han forteller det til alle og enhver!

Resten av måltidet ble en taus affære. Mennesker og dyr strøk forbi, biler tutet og sjøfuglene skrek. Jeg hadde vanskelig for å tolke hans reaksjon. Uvennlig var den ikke. Samtidig var den sammensatt, for å si det slik.

Frateren så opp og smilte til meg et par ganger. Ellers virket det som om han konsentrerte seg helt om maten.

Da vi fortsatte våre vandringer, var frateren mer innesluttet og mindre pratsom enn dagen før. Han stilte bare et og annet spørsmål til min historie, for å få gangen i det hele, som han sa. Vanligvis var ansiktet åpent og direkte. Men når han ble tankefull, var det som om ansiktet skiftet karakter. I ettertid har jeg skjønnet at Rafael hadde rett - gutten har atskillig dybde. Jeg vet at han har kvaliteter som

inngir tillit, men jeg innser klarere for hver dag som går, at han aldri skjønnte min situasjon og min hellige oppgave. Og det har såret meg dypt.

Resten av min historie vil belyse dette - at frater Andreas tok feil, ikke bare i sin vurdering av meg, men av alt det som foregikk i Konstantinopel den sommeren Kristodul IV døde så uventet. Han innså aldri helt at vi var havnet i Konstantinopel. Pater Rafael fortalte meg i dagene som fulgte om fraterens meritter i Jerusalem og Roma, imponerende som disse er. Men her ved Bosporos hjalp de ham ikke - grekere er simpelthen for slø for Andreas.

Men jeg setter ikke mindre pris på ham av den grunn. Han reddet jo livet mitt ved en senere anledning.

På veien hjem fikk vi med oss dagens utgave av International Herald Tribune. Den bladde vi igjennom mens vi drakk te like bak urtebasaren, der vi hadde startet om morgenen.

- Se her, Johannes!

Dette likte jeg - han hadde brukt mitt nye navn.

Gresk mafiaboss omkommer. - Mistenkelig dødsfall i tyrkisk bad.

- Les, frater!

Et distingvert medlem av familien Komnenos omkom under gåtefulle omstendigheter i et av Istanbuls eldste bad. Han var 57 år og bosatt på Hydra i Hellas. Alexis Komnenos var en av sitt lands shippingkonger og nedstammet fra en gammel adelsfamilie. Tatt i betraktning omstendigheten rundt valget av ny patriark og alle ryktene som svirrer i byen, er det ikke å undres over at dødsfallet har gitt opphav til spekulasjoner. Det er ingen hemmelighet at Alexis Komnenos var ansett for å være en av de sterkeste greske mafiabosser.

En Komnenos! Det var altså et medlem av denne gamle familien de hadde bøyet seg for i Aya Sofya - en Komnenos med én hånd! Dette siste talte for seg, kom jeg til. Nå var det nok Theodor Laskaris som hadde tatt hans plass, alt tydet på det. Vi var blitt vitne til et tronskifte, intet mindre.

Mafiaboss - for en skjebne å bli beskrevet på en slik måte!

Vi befant oss i ly av moskéen på havnen, med den gamle krydderbasaren rett foran oss. Duene var stadig på vingene, til eller fra noe å spise. Underlig nok lå et lite fuglemarked like til venstre. Herfra kom alle slags skrik og varsler. Lenket til en pinne og omgitt av beundrere satt en stor ørn og skrek hest og skremmende.

Mens vi nøt teen, virket det som om frateren hadde noe å si meg. Han var nær ved å begynne på et eller annet, men tok seg hver gang i det. Den lille tykke boken lå på bordet foran oss.

- Johannes, kom det omsider, mens jeg stirret mot ørnen. - Jeg tror alt du har fortalt meg om familien din ...

- ?!

- Men er det ikke klokest å holde dette for deg selv, i hvert fall inntil valget er overstått?

Han så opp fra teglasset med et vennlig, men litt bestemt smil.

- Hvorfor det?

- Vel, alt tyder på at noe foregår her nede.

Det behøvde han ikke fortelle meg.

- Kan du si mer?

- Det gjelder han som avisen sier er en Komnenos, han som døde på hamam.

- Ja?

I det samme skrek ørnen så vilt og høyt at folk rundt den rykket flere skritt tilbake.

- Han vi så i går formiddag i Aya Sofya ... samme person.

- Ja?

- Jeg er sikker på at han ble myrdet, i koldt blod, slik avisene antyder.

Myrdet - ikke ulykke, ikke selvmord. Jeg tygget på ordet.

- Av hvem, tyrkerne?

Nå skrek ørnen på ny.

- Nei, ikke av tyrkerne, slett ikke!

Jeg var forberedt på dette, og hadde vært det hele tiden siden besøket hos paven. De rivaliserte om å stå på keiserens plass i Aya Sofya, oljekongressen var bare en beleilig kamouflasje. En av dem skulle jo godkjenne valget av patriarken, en som handlet i mitt sted.

- Han ble myrdet av grekerne selv, antyder du? Jeg ventet at frateren skulle skjønne dette, han hadde jo sett det samme som jeg.

I stedet tok han en liten tenkepause før han svarte.

- Vet ikke, Johannes ... ikke ennå.

Igjen varslet ørnen krig og ikke fred..

- Tror du på det avisen antyder - at noen dyttet ham?

- Vel, det sier egentlig seg selv.

Han snudde seg mot ørnen før han fortsatte.

- Da vi fikk tildelt våre baderom, leste jeg først feil nummer på nøkkelen, jeg trodde jeg hadde fått 113. Derfor gikk jeg opp trappen og begynte å lete. Jeg fant nummeret, men der var det opptatt. Dette var mens du løp og lette etter massøren. Jeg husker godt rekkverket. Det var ikke mulig å falle gjennom det, noen måtte dytte deg. Og det var langt ned.

- Så du noen der oppe?

- Badet var fullt og det var folk overalt. Det er umulig å si hvem jeg så og ikke så. Her var tyrkere, tyskere, amerikanere, og så grekere, selvsagt. Men jeg så ikke han i nr. 113, hvis det er det du mener. Dessuten varte det hele bare et par sekunder.

Jeg rørte i teen og tenkte på fraterens advarsel, dette om at jeg ikke burde kringkaste hvem jeg var.

- Innrømmer du at Alexis ble myrdet fordi han hadde stått på keiserens plass i Aya Sofya?

- Nei, Johannes, ikke på grunn av dette med keiseren - av helt andre grunner. Les her! Han pekte på avisoppslaget.

Her tok Andreas feil. Han skjønner simpelthen ikke at historien lever videre. Min egen familie er det tydeligste bevis på dette, historisk identitet er alt vi er og har. Grunnen til at han ikke ser dette, er ganske enkelt at Andreas selv ikke har noen historisk identitet - han er historieløs fordi han er familieløs, slik Rafael hadde betrodd meg.

Nå avbrøt han min tankerekke og begynte å tenke høyt:

- Dette angår visse menneskers posisjon i dag, ikke deres rolle i historisk tid. Komnenos, Dukas, Kantakuzenos, Laskaris ... disse er samtid, Johannes. - Derfor skal du passe deg litt, la han til.

Jeg ble sittende og smake på de siste ordene mens han skjenket oss mer av teen. Jeg gjentok dem etter ham, men med mindre distanse til de gamle greske navnene. - Kanskje var det de som skulle passe seg?

Så fortsatte han:

- I dag strides de om oljetransport, om kontrakter og om penger. Han pekte på avisen som lå på bordet foran oss.

Nå skrek ørnen på ny, og vi vendte oss instinktivt i retning av dyret. Da vi snudde oss mot bordet igjen, så vi rett inn i ansiktet på en bjørn. Den hadde lenke om halsen og ble leid av en guttunge som gikk og tigget penger. Da vi ikke reagerte første gang, fikk han dyret til å ta noen dansetrinn. Jeg ga dem noen slanter og de gikk videre.

Andreas hadde begynt å lese i avisen igjen, litt rastløst. Jeg vendte tilbake til min egen tankeverden.

Dukas, Laskaris, Komnenos, Kantakuzenos - jeg smakte på de gamle navnene.

Problemet var at det var for mange av dem - én hadde vært nok. I tillegg hadde de meg, og det kom sikkert svært ubeleilig. De hadde nok strides om keisertitelen i århundrer disse familiene, i den tro at de var alene om den. Det var bare å eliminere hverandre, så kunne den som sto tilbake bli en ny Konstantin. Vi

hadde jo sett at straks en falt fra, dukket en annen opp. Problemet med dette enkle regnestykket var selvsagt forutsetningen - at palaiologene virkelig var utdødd. Straks en etterkommer av Konstantin XI dukket opp, ville de alle bli uaktuelle og hele leken ta slutt.

Der skrek ørnen på ny.

Andreas så opp fra avisen igjen.

Han hadde fått dette norske uttrykket i ansiktet, som jeg kaller det, et uttrykk av allvitenhet og selvsikkerhet - ufeilbarlighet, for å si det slik. Men det som fulgte var uventet:

- Jeg liker ikke dette, Johannes ... det er noe jeg ikke skjønner ...

Igjen lå jeg på sengen med puter i ryggen og pipen i munnviken og så ut i den mørke sommernatten. Farfars dagbok lå oppslått på fanget, på samme sted som sist.

Jeg hadde vist dagboken til Andreas.

Den lot til å fascinere ham, særlig de to sidene der Olga forteller farfar hvem hun er og hvordan hun kom til Norge. Han dro litt på smilebåndet da jeg pekte og forklarte, men tvilte ikke på bokens ekthet eller tolkningens riktighet. Men helt gresk var jeg likevel ikke, forsøkte han, all den tid jeg hadde mange andre forfedre enn denne Olga og hennes anonyme mann fra Kypros. Sant nok, svarte jeg, men det rokket ikke ved den keiserlige arven, den gikk fra mann til mann.

Det var ikke kommet noe nytt fra Synoden denne dagen. Heller ikke hadde jeg ringt hjem. Norge var blitt så irrelevant, på bare to døgn. Dessuten trengte jeg ikke Hektor og Nikolai i øyeblikket.

Underlig dette, at frateren hadde navnet til Byens skytshelgen, Peters bror.

At jeg sto under høy beskyttelse, var det ingen tvil om. For konvolutten fra Roma, den Balustrini hadde gitt meg etter frokost, inneholdt en varm anbefaling av budbæreren, Balustrini, i fall jeg skulle få bruk for litt ekstra hjelp. Men her var også referanser til Andreas. Jeg gjorde klokt i å holde meg nær ham, sto det.

Brevet var signert av en fra statssekretariatet.

Hvor gåtefulle de var alle sammen. De trodde meg - og likevel lot det til at de ikke stolte på meg. Hvordan skulle jeg forstå dette?

Lyden fra havnen strømmet inn gjennom de åpne vinduene. Dagen hadde vært varm, og det var en befrielse å føle aftenbrisen på kroppen. Jeg tenkte på Andreas der jeg lå og slappet av.

Bildet av frateren gled langsomt over i en annen gestalt.

Jeg så en svær kriger, med rustning av sølv og med blodrød kappe. Sverdet han bar skinte slik at det kunne blende et menneskelig øye. Det konkurrerte med solen selv. Nå steg han opp på en kullsvart hest, en ung og sterk hingst. Han satte sporene i dyret, det vrinsket høyt og begynte å bevege seg.

Foran ham så jeg myriader av mennesker, lik duene på havnen. De var små og grå å se til. Han svingte sverdet høyt og drev dem foran seg. Han jaget dem ned Mese, hovedgaten i Konstantinopol. Han drev dem ut av Byen. De som kom til senere, ble jagd på havet, hvor de druknet.

St. Mikael - den fryktelige, den voldsomme, den uovervinnelige - var endelig vendt tilbake. Han hadde ansiktstrekk som var lik onkel Pitters: like høy panne, faste lepper og rett, smal nese. Rak i ryggen satt han på den hvite hingsten. Ingen kunne stanse ham.

Han hadde ridd gjennom hovedgaten ved nattetider, tyrkerne hadde hørt ham i flere uker. Jorden skalv og ristet hver gang han kom. Noen så ham, andre bare hørte ham. Sverdspissen var tydelig å se i nattemørket, den lyste sterkere enn månen og alle stjernene, for dens lys var klarere enn deres.

De kjente på seg når han ville komme, og redselen spredte seg hver gang i Byen. Folk skrek i angst og barrikaderte seg i sine hus. De gjemte sine barn i kjellerne, de stuet vekk sine verdisaker. Dommens dag var nær. Noen hadde begynt å flytte til Asia, eller ut på øyene. Men de hadde sett ham også der, for

vannet kokte og freste hver gang han svøpte ut over bølgene. Bare Galata ble spart.

Nå slo han mine rivaler, en etter en. Den første hadde trekk som var Alexis Konenos', men som langsomt gled over i en annen - og ble til Theodor Laskaris i samme øyeblikk som erkeengelen spiddet ham på sverdet sitt. Så kom turen til Manuel. Han ble liggende død tilbake på trappene til Aya Sofya, hvor fuglene kom og spiste av ham.

Der inne holdt patriarken messe. Jeg satt på tronen til høyre for alteret.

Andreas sto ved min side i en kutte av kritthvit silke, med border av sølv. Han svingte et røkelseskar av purt gull. Kjerubene øverst sang og jublet.

En ny Konstantin!

Jeg våknet med et rykk. Der lå dagboken fortsatt på fanget og pipen var gått ut. Heldigvis hadde den ikke falt ned på gulvteppet.

Den lå som et lite røkelseskar inne i håndflaten min og varmet ennå svakt.

UNIVERSITETET

Solen hadde krøpet over høydene i Lilleasia og begynt sitt nye dagsverk med å kaste glans over Bosporos. Bølgene lekte og danset uhemmet i farvene fra en ny dag, lykkelig uvitende om hva denne ville bringe. Så traff de første strålene seragliet ytterst på pynten av Gamlebyen, der hvor den klassiske greske byen hadde ligget. I sin tur ble hele horisonten belyst, med moskéer og minareter.

Kallet til morgenbønn runget fra Stamboul over til Galata. Men der ble det ikke tatt opp igjen - vi sendte bare ropene tilbake. I vår bydel var det ikke moskéer. Tvert imot var det en og annen kirkeklokke å høre i nabolaget.

To forskjellige verdener hilste hverandre denne morgenen, hver på sitt språk, hver med sin klang. De kalte og lokket - eller gjorde de ikke det?

Kallet fra minaretene var lite inviterende slo det meg der jeg sto på balkongen utenfor soverummet mitt og iakttok den dramatiske forvandlingen som en ny dag utgjør. De hørtes truende ut, skulle jeg være helt ærlig. De spinkle kirkeklokkene derimot, de lød glade i all sin beskjedenhet. Og det hadde de grunn til å gjøre, for de visste hva som ventet.

Fuglene bidro med sin sang og båtene med sin klage; deres uling virket bare trist denne morgenen. Lukten av kull steg opp fra tusener av ovner, den var tyrkernes svar på røkelse.

Døsigheten rådet fortsatt i Byen. Noen få turistbusser sto parkert like ved keiser Wilhelms monument. Folk strømmet inn og ut av den Blå Moské. Unge gutter prøvde å få oss med til en teppebutikk, men måtte gi opp. Noen ville vise oss moskéen. Små skopussere prøvde også lykken.

Vi hadde stanset på den gamle veddeløpsbanen - hippodromen - før vi bega oss opp til universitetet. Dit hadde Rafael invitert prioren, frateren og meg til en mottagelse i anledning konferansen.

Hippodromen er det stedet i Konstantinopel hvor tankene uvegerlig går mot fraksjoner og indre stridigheter. At keiserfamilien var et urosenter, visste alle. Men uroen splittet samtidig folket på tvers og på langs. For her hadde fraksjonene møttes til oppgjør alle sammen: de blå, de grønne, de gule og de røde. Fra det gamle Roma hadde de tatt med seg de tradisjonelle kanalene som ga utløsning for aggresjon og frustasjon. Her på veddeløpsbanen hadde de skreket og brølt mot hverandre. Her hadde de hujet og applaudert. Her hadde de sloss. Her hadde de startet revolusjoner. Her var de blitt meiet ned av Belisarius' soldater i keiser Justinians tid.

Frater Andreas ville ikke høre snakk om å stikke innom Aya Sofya. Jeg hadde bestemt meg for å innta min rettmessige plass denne morgenen og ikke la meg stanse av rekkverk og tyrkiske vakter. Jeg behøvde ikke stå der lenge, et øyeblikk var nok. Poenget var at jeg ville vise for Andreas at jeg mente alvor. Men han ville ikke, vi hadde akkurat tid og vei, påsto han.

Dessuten gikk det galt med han som hadde stått der sist.

Det var ikke bare akademikere som var invitert denne dagen. For her var også kommet en del greske gestlige, i tillegg til representanter fra den tyrkiske myndigheten. Dessuten hadde konferansen som mål å samle forskere fra flest mulige land. Sant å si var det hele kontrastfylt - en internasjonal konferanse om bibelmanuskripter på tyrkisk jord, i det gamle Konstantinopel.

Pater Rafael introduserte oss for de greske lærde, navn jeg hadde hørt nevnt i San Antonio i forbindelse med valget av ny patriark.

Den med lengst skjegg het Nikodimos, han var av det majestetiske slaget - slik de fleste forestiller seg Gud Fader - og metropolitt av Krysopolis. Skjegget

skjulte nesten all den geistlige prakt han bar på brystet: runde medaljonger av Jesus og Maria, og et pektoralkors fullt av herlige stener.

Den med nest lengst skjegg het Serafim og var av det magre slaget, sikkert en profesjonell asket. Han bar titelen arkimandritt og tilhørte et kloster på en av øyene i Marmarasjøen. Han så mindre guddommelig ut enn Nikodimos og smilte til oss gjennom gullbrillene.

Den med kortest skjegg, den yngste av dem, het Germanos og tilhørte patriarkatet. Han var deres bibliotekar, en stor skriftekspert, forklarte Rafael. De kjente hverandre fra Jerusalem. Jeg likte ham umiddelbart - han var min kandidat.

Det var hele tiden Rafael som introduserte meg, han kjente meg bare som lektor Helle. Andreas sa ingen ting.

Mens vi ble stående og utveksle høfligheter med disse monumentene i sort, oppsto et lite røre bak oss i den store salen. Alles øyne gikk mot inngangsdøren, også våre. Jeg dro straks kjensel på de nyankomne.

Der sto Theodor Laskaris, med sine to adjutanter.

Grekerne hilste ærbødig, men tyrkerne så forvirret på hverandre.

Like etter kom flere fra den greske nobiliteten, folk jeg ikke kjente - til sist også Manuel. Faktisk var det litt ironisk dette at de ankom samtidig, all den tid de ikke likte hverandre. Men i den tyrkiske sammenhengen var det kanskje mer som forenet enn som skilte.

Et par av dem bar sørgebånd om armen.

- De er sikkert medlemmer av familien Komnenos, hvasket Andreas.

Rafael så forbauset på oss - hvordan kunne vi ha noen formening om det?

- Du ser, padre, Johannes og jeg var på badet da han døde ...

- Herregud, begynner du nå igjen! Pateren så bestyrtet på frateren.

- Neida, jeg er på ferie - derfor bad!

Rafael ristet på hodet og gikk for å hilse på kjente.

Så kom endelig forfriskningene alle hadde ventet på, og universitetets rektor kunne ønske velkommen. Han nevnte mange av de tilreisende - deriblant pater Rafael -

men utelukkende akademikere, ingen andre. Hvem som hadde invitert de greske aristokratene, var umulig å si, men det var helt sikkert ikke rektor. Det måtte ha vært de greske professorene, eller de geistlige. Disse sto sammen med dem i en klynge og velsignet den ene etter den andre. Håndkyss ble utvekslet og pektoralkorsene ble flittig brukt. Theodor fikk mest oppmerksomhet, uten tvil.

Tyrkerne lot som de ikke så opptrinnet, men et par av kelnerne virket mer opptatt av å følge med alt som skjedde enn å arbeide.

- De er spioner eller sikkerhetsvakter, mumlet Andreas inn i øret mitt.

Salen var praktfull. Tunge lysekroner hang fra taket, mørke gobeliner prydet de store og åpne vinduene, møblene var i elegante tresorter, og rundt om var det plassert mange puffer som vi kunne sette oss på, disse var trukket i prangende orientalske stoffer. På plassen utenfor var loppemarkedet i full sving og skapte en bakgrunnsmusikk til samtalen her inne. Hver gang denne steg, måtte også vi heve røsten. Solen skinte like inn gjennom de store åpne vinduene og temperaturen gjorde at mange trakk seg innover i mindre saler og salonger. Overalt var det tjenende ånder som bragte forfriskninger.

Grekerne holdt seg for seg selv, under oppsyn av tyrkerne selvsagt.

Fulgte de etter dem på toilette også? Tanken slo meg i det samme jeg registrerte et av naturens aller nødvendigste behov. På grunn av varmen hadde vi drukket mer enn nødvendig. Nei, naturen fikk vente, her var flere personer å hilse på.

I en mindre sal ble jeg presentert for en professor fra Saloniki, som var spesialist på bysantinske illuminasjoner, en lavokst mann på min alder, av det pratsomme slaget, han het Vasili Pappafotios.

Siden jeg hadde ham for meg selv, brukte jeg mitt eget navn, mitt egentlige navn.

- Johannes Mikael Palaiologos! Professor fra Norge.

Han blunket et par ganger før han sa noe.

- Er det palaiologer i Norge ...?

- Det er der vi er! Jeg sa ikke at jeg var den eneste.
- Å, det er palaiologer overalt ... alle er av ny hærkomst!
- Ikke jeg!

Han lo før han svarte:

- Dette har vært grundig undersøkt av slektsforskere!
- Det har jeg også drevet med, repliserte jeg.

Han så straks mer eftertenksom ut der han sto.

- Hør, i denne mottagelsen finner De mange gamle navn - Laskaris, Komnenos, Kantakuzenos, Dukas og andre. Noen av dem nedstammer virkelig fra de gamle familiene. Men palaiologene blant oss er ikke gamle - de døde ut. Derfor finner De at det ikke er kommet palaiologer til innsettelsen av den nye patriarken. Slik er det.

- Så det er derfor de er her alle sammen?

- Ja - det vil si nei! De viktigste er her på et arbeidsmøte, andre er kommet de siste dagene. De pleier alltid å vise den nye patriarken en slik ære. Det har med historie å gjøre.

- Og hvem har invitert dem hit ?

- Det gjorde jeg, blant andre. - Kom, skal jeg vise Dem!

Han ledet meg mot døren inn til den store salen.

- Ser De herren der borte, han i midten av klyngen?

- Ja - det er Theodor Laskaris!

Det gikk et par sekunder før han litt forbløffet fortsatte:

- Kan De kanskje også si hvem den høye herren er, han som står der inne?

Vi hadde snudd oss og så inn i salen hvor vi var kommet fra.

- Det er Manuel Kantakuzenos, et viktig familieoverhode!

- Jeg trodde De sa at De var norsk?! Han så meg inn i øynene.

- Jeg er det - og gresk.

Jeg forklarte kort at jeg hadde møtt disse to i

Fanar fra dagen i forveien.

- Ser De den herren der borte, han som ser ut som en litt yngre utgave av

Theodor?

- Ja.

- Vet De kanskje også hvem han er?

- Nei, faktisk ikke.

- Det er Theodors yngre bror - Theofilos. Han er en briljant mann. Men han er nummer to, det er broren som disponerer familieformuen. Theodor er Hellas' største shippingkonge.

- Hva driver han med da, jeg mener Theofilos?

- Han er en stor samler av gresk kunst fra alle århundrer og har sitt eget privatmuseum i Athen. De to har lite felles.

Jeg la merke til at et par av grekerne så i vår retning, det vil si, det var meg de så på. Så vendte jeg meg mot Vasili igjen.

Det var ett spørsmål jeg ikke ville brenne inne med, og siden vi sto for oss selv, prøvde jeg:

- Jeg så en notis i avisen om et dødsfall på et av badene ... mafiaboss?

- Komnenos - ja, nå er de en mindre. Han stirret litt fraværende ut over forsamlingen av klerker og akademikere.

- Men det sto at ryktene svirrer - tror De han ble drept?

- Ååå ... hver gang noen i de familiene dør, begynner rykter og slikt. De er ikke som andre grekere.

- Men vet De at han ikke ble drept?

- Jeg vet det ikke - jeg vet bare at ryktene svirrer. At noen faller ned fra en balustrade i et bad betyr ingen verdens ting! Han slo ut med armen og veltet nesten vinglasset mitt.

- Men sett at balustraden var såpass solid at man ikke kunne falle ned uten å bli skjøvet av andre?

Spørsmålet kom fra noen bak meg, en kjent stemme.

Jeg snudde meg og så inn i det spørrende ansiktet til frater Andreas.

- Hvem er han, ville professoren vite?

- En landsmann av meg, frater Andreas - munk og kokk ...

- Hva for noe?

- Han er munk, på besøk i Konstantinopel for første gang - og heter frater Andreas.

- Munk - han der?!

Jeg må medgi når jeg skriver disse linjene at frater Andreas slett ikke så ut som noen munk. For det første var han i sivile klær. For det annet var disse av det farverike slaget: ildrød skjorte, sorte benklær og et helt gyllent slips, et han hadde plukket opp på basaren dagen før, da vi var på vei hjem fra badet. Men han hadde også plukket opp noe annet, noe som fikk professoren til å stirre mot gulvet. For skoene var av hvitt og sort skinn, håndlavet, og hadde kostet ti dollar hos en fortaugselger. - Vent til Rafael får se disse, mumlet han tilfreds da han rakte dollarseddelen til tyrken.

- Ser du de geitebukkene der borte? - Vasili pekte mot geistligheten.

- Slik ser munk ut! Så lo han på ny.

Så ville han gjerne vite hva mer Andreas het. Jeg skulle akkurat til å svare, men frateren kom meg i forkjøpet.

- Ikke mer - bare frater Andreas.

- Men Andreas er et fornavn - og frater en titel ...?

- Riktig, det er ikke mer ...

Professoren fikk anledning til å si et par ord om nordmenn og navn, uten at jeg skal gjenta dem her. Her fant han en unnskyldning for ikke å vende tilbake til døden på badet.

- Har disse gamle familiene virkelig noe å si ved utnevnelsen av ny patriark?

Det var Andreas som forsøkte seg igjen, han hadde hentet et glass fruktjuice til hver av oss.

- Nei, langt ifra! De gjør bare sin *hommage* som de første av alle. Dessuten gir det dem en anledning til å treffes, dersom de skulle føle trang for slikt. Her kommer forresten en til - la meg få introdusere dere!

Kyrillos Dukas het han og så ut som en fyrste. Han var eldre enn Theodor og Manuel, høyere var han og virket mer selvsikker.

- Johannes Mikael Palaiologos! Jeg rakte ham hånden.
- Frater Andreas, en hånd til meldte seg før Alexis rakk å reagere på navnet mitt.

- Våre venner er fra Norge, la professoren til, som om det forklarte alt.
- Kjenner dere hverandre? Andreas henvendte seg til Vasili mens han nikket mot Alexis.

- Alle her kjenner hverandre ... Konstantinopel er verdens navle!
- Er De også professor, forsøkte frateren så uskyldig som han kunne.
- Jeg? Nei ... Jeg er konservator i Sparta - Mistras.
- Der hvor familien min holdt til, forsøkte jeg.

Nå så de på hverandre.

Kyrillos henvendte seg til Vasili:

- Hva er dette - en Palaiologos i Norge?
- Ser slik ut, ja ...
- Men det virker nokså fantastisk!
- Historien er til tider fantastisk, la jeg til.

Egentlig var de litt fantastiske selv, det hadde sogar Vasili antydnet - pengefyrster og tronpretendenter, rivaler og brodermordere. De var som et blad tatt rett ut av gresk historie, fra hvilken som helst periode. I øyeblikket sto de sammen i klynger og diskuterte livlig. Jeg ville gjette at det var ulykken på badet som hadde løsnet tungebåndet deres. Jeg mener å huske at at noen av dem så i vår retning.

Jeg ba Andreas holde glasset mens jeg tok en nødvendig avstikker, ute i korridoren hadde jeg sett et skilt med ordet Tuvalet.

Her var det litt trengsel, så jeg måtte finne meg i å stå i kø noen minutter.

- Er De også på konferansen? Jeg snudde meg og så like på en av Manuels menn som jeg gjenkjente fra besøket i Fanar. Spørsmålet kom fra ham.

- Ja, nei - det vil si, jeg ble invitert av en venn av en venn.

Han så på meg med et underfundig drag om munnen.

- Hvem da?

- En prest fra Norge.
- Er han tilfeldigvis også en Palaiologos ...?

Så de hadde merket seg dét.

- Nei, ikke han ... Si meg, hvem inviterte dere?
- Metropolitene, selvfølgelig - vi håper at han skal bli den nye patriarken.

Mannen foran meg i køen hørte tydeligvis hva vi sa, ha snudde lett på hodet - og jeg gjenkjente ham som Theodor Laskaris. Men da blikket hans møtte mitt, konsentrerte han seg om sin plass i køen.

Toilettet besto av bare to avlukker, derfor kø. Da neste mann kom ut, ble det omsider Theodors tur. I det samme kom herren fra det andre avlukket også ut, og jeg pilte etter Theodor Laskaris.

Da jeg kom ut igjen, så jeg rett inn i ansiktet til en annen av Manuels livvakter, en med svulmende innerlomme på jakken. Han hadde hastverk, lot det til. Jeg nikket kort og bega meg tilbake til mine venner.

Vi tørrpratet med den ene etter den andre mens vi beveget oss gjennom saler og korridorer. Folk kom og gikk hele tiden, flere geistlige var også dukket opp. Vasili var blitt borte. Andreas ville helst snakke med en av de geistlige om patriarkens død, men fant ingen anledning. De styrte unna temaet, på en måte som gjorde at frateren bare ble mer pågående, men med like lite resultat.

Heten var begynt å bli trykkende. Jeg så på klokken som tegn til Andreas.

I det samme var det tydelig at noe skjedde.

Rop og løping kunne høres like ved. Noen dro i ermet til en av de geistlige. Andre forsøkte å holde folk på avstand.

Jeg så på frateren - han så på meg. Hva var skjedd, spurte Andreas en som strøk forbi.

- Noen er funnet død på toilettet!
- Hvem?
- Sikkert en som ikke tålte varmen ...

Nå var det grekere overalt, tyrkerne trakk seg litt unna.

Det var en anpusten Vasili som bragte nyheten:

- Theodor Laskaris er død!

Så fulgte mer forvirring.

Hvor var Andreas blitt av? Jeg speidet etter den røde skjorten hans. Nei, ikke spor av frateren.

Lyden av en ambulanse kunne høres utenfra. Så fulgte mer løping og roping. Alle be bedt om å begi seg til den store salen. Politifolk begynte å dukke opp.

- Hvor er Andreas? Rafael og Damiano hadde sett meg.

- Aner ikke, han forsvant i det levenet begynte.

Rafael hadde fått dype rynker i pannen.

Der kom han sammen med en av de geistlige. Denne håndhilste til takk for et elelr annet og frateren kom over til oss. Han så oppskaket ut.

- Theodor er død - drept - myrdet!

- Hva er det du sier?!

- Han lå på herretoilettet stukket i hjertet av et skarpt redskap. - Jeg kjente det igjen med en gang!

- Hva kjente du igjen?!

- Redskapet!

- Hvilket redskap er det du sikter til? Rafael lød utålmodig denne gangen.

- Det var scepteret som lå på patriarkens kiste ...

Disse ordene ga meg et støkk.

Hadde frateren virkelig lagt merke til det óg? Han måtte ha gått inn for å se selv! Ingen respekt for døden, så meget var sikkert. Her sjokkerte han meg. Fra nå av fikk jeg visst ta denne siden ved hans karakter i betraktning. Og det forsøkte jeg virkelig i dagene som fulgte, men det viste seg at han var mer sammensatt enn jeg først hadde antatt. Problemet var ikke at jeg ikke stolte på ham, jeg gjorde akkurat som paven hadde sagt. Det var heller han som ikke lot til å stole på meg. I resten av min historie vil dette bli enda mer åpenbart.

Vi som ikke var greske, fikk forlate Universitetet først, politiet ville forhøre

de andre og hadde samlet dem i den største salen.

Vi spaserte til Taksim Square. Dagen var begynt å helle, for etter mottagelsen hadde vi stukket innom et par muséer. Men vi klarte ikke å konsentrere oss om det vi så.

Galata ga en velkommen distanse til begivenhetene i Stamboul, enten disse fant sted i Aya Sofya, i Fanar, på badet eller Universitetet. Vi hadde slått oss ned på en liten benk. En moderne trikk kom og gikk, det vil si, det var en av de gamle som var blitt satt i stand igjen.

Andreas sa ingenting. Han så svært konsentrert ut der han fulgte trikken med øynene. Haken lå på en knyttet neve mens albuen hvilte på venstre kne. Med høyre hånd tegnet han usynlige ringer på benken.

- To døde hittil, en på badet, en på universitetet ... Han tenkte høyt.

- Tyrkerne? forsøkte jeg.

- Hva får deg til å tro det, Johannes?

- Keiserverdigheten! - Er du ikke i stand til å se tid og sted, fratello? Dette skjer på et tidspunkt da alt i Konstantinopel dreier seg om patriarken - og om keiseren. Tyrkerne vet dette like godt som noen. Dessuten var det fullt av tyrkere begge steder.

Han ristet på hodet.

- Her står det andre verdier på spill, Johannes...

Han pekte mot Hilton som lå like ned til høyre.

- Større verdier enn blod?

- Penger, Johannes ... penger.

Så fortsatte han å tegne usynlig skrift på benken.

Jeg ville at vi skulle gå videre, men frateren var visst ikke klar ennå. Han la sin hånd på min mens han betrodde meg det han hadde sittet og tenkt på.

- Her er det tale om friksjoner mellom rike grekere, ifølge avisene. Her står mye mer på spill enn titler og gammelt blod ...

Jeg sa ingenting. Ville han ikke, så ville han ikke.

Frateren fortsatte:

- Den som drepte Theodor hadde vært og forsynt seg med patriarkens scepter.

- Og der har de vært alle sammen, forsøkte jeg - dette blir som å lete etter en nål i en høystakk?

- Nei - ikke alle.

- Hva mener du nå!

Andreas fortsatte å tegne usynlige skriftegn på benken.

- Jeg ser det ikke helt klart ennå, Johannes. Det er noe jeg ikke kommer på, noe jeg vet, som jeg så - og som har med scepteret å gjøre.

- Hva da? Jeg hadde reist meg.

- Det var der ... og så var det der ikke lenger.

Ordene ga meg et støkk.

- En av prestene fjernet det da de gikk ned for å hilse på Theodor, det var verdifullt, Andreas!

- Nei - ikke prestene ...

Han ble sittende og se på enda en trikk mans han forsøkte å huske, men det var forgjeves, lot det til. Så reiste han seg.

- Jeg liker ikke dette, sa han halvhøyt.

Efter kvelds i San Antonio klarte jeg å få Rafael og Andreas for meg selv i et hjørne av haven. Noen av fransiskanerne sto i en klynge litt lenger borte. De diskuterte livlig. Kanskje hang det sammen med rykter om at Synoden hadde gjort et valg denne ettermiddagen - Nikodimos, metropolitten av Krysopolis, han med det lengste skjegget, ikke min kandidat. Morgendagen ville vise hvorvidt dette medførte riktighet.

Luften var klar og ren, noe fuglene feiret med friske utrop. Båtene repliserte som vanlig.

Samtalen gikk uvegerlig i retning av dagens begivenheter. Rafael hadde vært tilstede da Theofilos ble funnet død. Han hadde også vært der da Andreas kom

med nyheten om dette scepteret.

- Kan du ikke holde deg unna denne gangen?!

Rafael satt på benken med hodet støttet mot et palmetre og så oppgitt ut.
Han fikk ikke svar.

- Hvem kan ha fjernet scepteret? undret han.

- Det kan alle, pater Rafael - folk kom og gikk hele tiden! Der kom jeg
Andreas i forkjøpet.

- Og hvem hadde motiv for å skaffe Theodor av veien?

- Alle, det vet vi jo!

Andreas sa fortsatt ingenting. Han sto og så ut over havnen.

- Må vi gjennom dette en gang til? Rafael lød resignert der han satt. - Kan
du ikke ta ferie for en gangs skyld?

- Du behøver ikke være med denne gangen, trøstet Andreas så godt han
kunne.

- Hvorfor bad og toaletter?

- Fordi det er nokså opplagte steder, ikke sant padre?

I det samme dukket en detalj opp i hukommelsen. Jeg fortalte at to av
Manuels livvakter ble stående og slippe andre forbi, uten å gå inn selv.

- Hva mener du nå? Andreas snudde seg mot oss.

- Det må ha vært en av dem - så enkelt er det!

Andreas ristet på hodet.

- Da jeg kom dit, sto de der fortsatt. De så like sjokkert ut som alle andre,
kan jeg betro deg.

- Da hadde de allerede drept ham, foreslo jeg - det var derfor de virket
sjokkerte.

Frateren svarte ikke noe til dette.

Pater Rafael så oppgitt på frater Andreas:

- Vet du hvem som drepte han på badet, da?

- Nei, jeg fikk ikke sett meg om i overetasjen før jeg oppdaget at jeg hadde
feil nummer og gikk ned igjen. Jeg fikk heller ikke snakket skikkelig med vaktene.

- Så du ingen der oppe?

- Nei, ingen, alle dørene var lukket.

Rafael hadde sittet og tygget på et spørsmål:

- Er det flere mordere vi har med å gjøre - eller en og samme?

- Vet ikke, kom det fra Andreas. Begge muligheter står åpne.

- Forhåpentlig får vi ikke mer med dem å gjøre, sukket Rafael, uten å lyde særlig overbevist av sine egne ord. Nå henvendte han seg direkte til Andreas:

- Kan du aldri ta ferie?!

- Dette er ferie, padre - på min egen måte.

Jeg hadde stått og undret på noe som jeg ville vite før vi sa god natt.

- Hvordan i all verden kom du deg inn på toilettet etter at Theodor var funnet?

- Jeg fulgte bare geistligheten - de ble straks tilkalt. En av dem hadde jeg tilfeldigvis snakket med like før. Han nektet forresten å tro at jeg var munk!

- På grunn av skoene?

Spydigheten kom fra Rafael. Han hadde reist seg for å gå, han sa han måtte se igjennom et innlegg før neste morgen.

På veien opp alle trappene var det en tanke som plaget meg: hvordan skulle Andreas kunne fortsette som livvakt når han så åpenbart ikke skjønnte dybdene i det som foregikk? Han var aktiv og dynamisk, men feilorientert. Han festet seg ved alt det uvesentlige og overså det som var viktig. Dessuten var han altfor nysgjerrig hva andre mennesker angikk. Jeg fikk kanskje snakke alvorlig med ham neste dag. For vi hadde ikke annet å gjøre enn å være turister inntil den nye patriarken var valgt.

I dørsprekken hadde noen stukket en konvolutt. Den inneholdt en anbefaling til den latinske biskopen. Jeg burde bli kjent med ham før valget var over. Han kunne sikkert ordne med audiens når vi fikk ny patriark. Beskjeden var undertegnet B., noe jeg tolket som vår monsignore fra Roma. Dette måtte bety at han selv kjente til min identitet og at han var Vatikanets mann.

Farfars dagbok lå oppslått på samme siden som før. Av en eller annen grunn kom jeg ikke lenger.

Det var skjedd så mye de siste dagene at jeg sant å si hadde nok med å fordøye det alt sammen og følte lite behov for å lese videre. Skjønt, jeg måtte jo komme meg gjennom resten. Dagbokens siste halvdel handlet forøvrig ikke om Olga og hennes bekjennelser, det så jeg av å bla fremover, det meste lot til å dreie seg om hennes avkom.

Jeg smattet på pipen og så ut i sommernatten. Tobakksrøken blandet seg med sjøluften.

Øynene hadde så vidt streifet dagboken før de beveget seg mot vinduet igjen, ut vinduet, inn i natten. Jeg kjente et slags sug mot dette mørket, en draging mot natten over Byen. Moskéene var blitt tause igjen, men fuglene skrek som før.

Mørket fascinerte meg på en helt ny måte denne kvelden.

Hva var dét?

Jeg rettet meg opp i sengen.

Jeg syntes at jeg så en skikkelse iakttta meg gjennom vinduet - en som hang i løse luften. Han hadde et hatsk uttrykk i ansiktet. Han holdt ett eller annet i den ene hånden. Han forsøkte gjentatt ganger å kripe inn gjennom vinduet, men noe stanset ham. I lyset fra nattbordlampen kunne jeg så vidt se hvem det var - Manuel Kantakuzenos!

Hvorfor stirret han på meg?

Fordi han visste at jeg var Johannes Mikael Palaiologos, den levende keiseren. Han sto der ute og så på meg, et gåtefullt tegn i natten, en utfordring og en anklage, fremfor alt en rival. Han så på meg i sjalu beundring.

Så med ett skjedde noe med ansiktet hans, det begynte å skifte farve mot nattehimmelen - rødt, gult, grønt, blått, violett, purpur, hvitt, jaspis, jade, smaragd, ametyst, agat, krystall, diamant. Jeg skjønnte straks hva dette betød. Han skiftet hele tiden roller i mitt liv, skiftet identitet: morder, hevner, venn, fiende, forbilde, advarsel.

Som jeg skriver disse linjene husker jeg klart og tydelig dette øyeblikket, da

jeg innså at Manuel var livsfarlig - fordi han visste hvem jeg var, hva jeg het, fordi jeg selv hadde fortalt ham det i Fanar. Grekerne visste utmerket vel at de hadde fått en konkurrent her nede, en fra Norge. Jeg var det siste de hadde ventet seg.

Var jeg ikke trygg lenger - jeg var jo sammen med frater Andreas hele tiden?

Men frater Andreas gjennomskuet ikke dette spillet, fordi han ikke forsto hva saken gjalt. Skulle jeg likevel gå til telefonen og ringe hjem? Hva med tyrkerne - kunne ikke de gi en palaiolog væpnet eskorte, slik de gjorde med høye geistlige?

Jeg steg ut av sengen og gikk bort til vinduet.

Ansiktet var vekk, men jeg så det for mitt indre øye.

Nå braket det løs fra hundre minareter over hele Byen.

Så fulgte den klagen jeg hadde hørt kvelden før - en jammer fra tusen fordømte struper. De ble sterkere og sterkere.

Ville han komme i kveld?

Var det derfor de skrek?

12. pluss

Lyden kom fra Byen, ikke fra Galata.

Ganske riktig - nå red han på ny, med den røde kappen flagrende etter seg og med sverdet i hånd. Hovene til den hvite hingsten lød som tordenskrall der de stormet frem gjennom folketomme gater. Byen var mørklagt, alle lys var blåst ut. Dørene var boltet som vanlig, vinduslemmene var skjøvet for. Mødre klynget seg til sine menn mens de vernet om de små. Unge skrek og gamle gråt. Lyden var ikke til å ta feil av.

Det begynte med at luften dirret, sitret og bevet, på den måten som var typisk hver gang han dukket opp. Atmosfæren fikk et annerledes trykk enn vanlig, fortettet, forhøyet. Ingen kunne sove en slik natt.

Det fortsatte med at jorden svarte på luftens kall. Den ristet først svakt og forsiktig, så sterkere, til sist var det ikke feste for foten.

Jeg satt meg opp i sengen og så ut gjennom vinduet, ut i nattemørket.

Hvor mange i Byen ønsket at de aldri var født, at de aldri hadde slått seg ned her, at de hadde latt seg døpe? Noen ropte på Jesu Mor, jomfruen, Mariyam. De håpet at hun kunne redde dem.

Skrikene hørtes fra en bydel - og så fra en annen, inntil hele Stamboul var en eneste klagesang. Ingen var i tvil om at nå var timen kommet. Og de ville alle falle for sverdet.

Kom han til deres hus nå? Var han ferdig med dem over gaten - der var det blitt så stille?

Hva var det som slo mot døren? Nå kom et brak, av splintret tre. Så hørtes sterke hover i trappen, de kom nærmere og nærmere. Far hadde tatt frem et

gammelt gevær som han pekte mot døren med. Idet døren raste sammen, slapp han geværet og falt til jorden i avmakt.

FJERDE DEL

**hvor jeg tar saken i egne hender
- og møter motstand fra uventet hold**

13.

BLAKERNAI

Avisene var var fulle av referanser til gårsdagens begivenheter.

Mord på enda en mafiaboss ... Ny runde i gresk rivalisering ... Brodermord i Istanbul ... Oljekongress tar pause ... Hilton omringet av sikkerhetsvakter ... Tyrkisk politi blir æresvakt for bysantinske familier ... Mens vi venter på ny patriark ... Utålmodighet å spore i grekernes rekker ...

Alle tangerte saken - som var arvefølgen - men ingen sa noe direkte. De lot olje være motiv hele veien, ikke purpuren. Valget på ny patriark var kommet helt i bakgrunnen.

Andreas sa seg enig med avisoppslagene og ville ikke høre på fornuft denne morgenen. Vi hadde diskutert og småkranglet hele veien fra Galata til Blakernai, området der landmurene møter Det Gyldne Horn, og hvor det nye palasset ble reist. At det foregikk noe grekerne imellom, var han ikke i tvil om. Han viste samtidig forståelse for at når valget pågikk samtidig med oljemøtet, avstedkom dette spekulasjoner.

- Men ingen visste at patriarken skulle dø samme dag som møtet åpnet - følgelig blir forbindelsen mellom de to rent slumpetreff!

Denne konklusjonen serverte han meg idet vi kom ut av Gül Jami, en av de store kirkene som i øyeblikket var moské, men som bare ventet på å bli kirke igjen, lik alle de andre.

- Men du sa selv noe om at patriarken kanskje var blitt forgiftet - han døde jo i sin beste alder? Du har jo vært inne på rette spor?

- Jeg sa det som en spøk, Johannes, for Rafaels skyld ...

Vi hadde mistet veien. Det var lett nok å komme seg til kirken med den mirakuløse kilden i Blakernai. Men veien derfra og opp til landmurene skulle bli en vanskeligere etappe. Vi rotet oss bort flere ganger, og de eneste som kunne hjelpet oss var barn som løp omkring og hujet, men som dessverre ikke skjønte noe europeisk sprog.

- *Where are you going?*

Jeg snudde meg og så inn i et vennlig ansikt.

Han kunne være rundt førti år gammel, var uformelt antrukket, med åpen skjorte, med lyse benklær og sommersko. Det lange sorte håret samlet seg i en pisk i nakken, og han hadde en stor sort ring på høyre ringfinger. Rundt halsen hang et kamera og rundt skulderen en fotoveske. Likevel så han ikke ut som en turist, sant å si lignet han mer på en kunststuderende. Ansiktstrekkene sa meg at han var gresk, akkurat som jeg, men han var tynnere og høyere. Ansiktet var forfinet og vitnet om århundrer av urbanisering.

Vi forklarte vårt ærende.

- *Follow me!*

Da vi sto oppe ved landmurene, førte han oss litt nedover igjen, til vi sto ved noen større konstruksjoner, et anlegg av betydelige proporsjoner.

- *Here you are*, sa han, og slo ut med hånden. - *The Palace of Blakernai!*

Vi takket for hjelpen. Så begynte han å arbeide med fotoapparatet.

Jeg vendte meg mot Andreas:

- Her holdt vi til ... helt til det siste!

- Er dette restene av palasset ditt?

Andreas så seg omkring, han hørtes skuffet ut. På høyre hånd hadde vi Det Gyldne Horn med Galatas profil i horisonten. På venstre så vi bare de store murene som føyet seg etter terrengets mange luner. I ryggen et sted lå Kora, klosterkirken som er verdensberømt for sine mosaikker.

- Ja, det som står tilbake ...

Her kunne vi såvidt ane fordums prakt.

Jeg ville til å fortelle historien om Byens fall da noen kom meg i forkjøpet:

- Her tok Konstantin farvel med sin familie da angrepet begynte 29. mai 1453

- han vendte aldri tilbake.

Det var vår nye guide, han med pisk og kamera og ring. Han smilte sørgmodig da han fortalte dette.

- Vet du hvor han falt?

Nå snudde han seg og pekte oppover langs landmurene.

- Lenger borte, der hvor terrenget synker og murene har sitt svakeste punkt.

- Og de fant ham aldri igjen?

- Nei, de må ha fjernet alle tegn på at han var keiser, for at tyrkerne ikke skulle få tak i liket.

- Men de sier at han ligger begravet i Den Gylden Port? - Det var Andreas som hadde stukket nesen i giudeboken igjen.

- Grekerne gjenkjente ham og fikk begravd liket.

Landskapet talte for seg. Murene gråt, ruinene sørget, overalt ver det tegn på elendighet. Selv eføyet som dekket de gamle stenene lot til å falme i det sterke solskinnet. Palaiologenes palass var ikke bosted for andre enn firfislere og krypter.

Tårene sprenget på øyehinnene, og hadde det ikke vært for et vennskapelig grep om armen fra fraterens side, hadde jeg gitt dem fritt løp.

Jeg var omsider kommet hjem.

Frateren ble underlig tankefull her oppe. Fingrene lekte med eføyet som kamuflerte de gamle murene, som for å dekke over ulykken og mildne inntrykket av katastrofen. Vårherre hadde vært skånsom mot ruinene av palasset mitt - han hadde lagt sin grønne fløyelsdrakt over det hele.

Andreas følte seg frem, bokstavelig talt, kjente på stenene, godsnakk med dem, flyttet seg til et nytt sted og fortsatte på samme vis.

- Hvordan er det å vite hvor man kommer fra, Johannes?

Ordene falt stille og tankefullt.

- Hva mener du, fratello?

Han var blitt en annen der han sto, mindre selvsikker, mer preget av stundens alvor, det norske uttrykket i ansiktet var forsvunnet.

- Jeg mener - selv om du er den siste, så vet du i hvert fall hvem du er ...

Så husket jeg det pater Rafael hadde sagt, at Andreas var foreldreløs, at han ikke visste hvem han var, for å si det slik. Han har heller ikke etternavn, påstod han selv. Dette kunne umulig være lett å leve med. Rafael hadde en kveld betrodd meg at han kunne bli fjern og melankolsk til tider. Andre ganger satte det inn en uro som ga seg utslag i kjærligheten til mysterier. Slik var det at han kom på sporet av forbrytelser. Han ville til bunns i tingene, og siden han var kokk og tenkte praktisk, klarte han det vanligvis. Men forutsetningen var en drivkraft som hadde med hans eget livs mysterium å gjøre. Spørsmålet "hvem er jeg" ble lett til "hvem er du"?

Vi sto under noen tønnehvelv og så innover land, slik de siste forsvarerne måtte ha stått og speidet mot de tyrkiske hordene i maidagene 1453.

Jeg vendte meg mot frateren. Det var Vasilis spørsmål som tvang seg på meg:

- Har du virkelig ikke etternavn?

- Nei, kom det lavt og tydelig - det står bare Frater Andreas i passet, vanligvis tror folk det er et fullt navn.

Vi ble stående uten å si noe mens han fortsatte å leke med eføybladenes grønne sørgeflor.

- Hvordan er det å ha et etternavn, Johannes - du har jo flere?

Jeg visste ikke hva jeg skulle svare. Den siste tiden hadde forandret livet mitt - fordi den hadde gitt meg nytt etternavn.

Nå ble vi avbrutt av vår nye venn som tilbød seg å vise oss flere steder langs murene.

Og slik gikk det til at vi ikke lenger var to, men tre. Av og til stanset vi mens han tok noen bilder. Andreas fikk ikke bruk for boken sin denne morgenen,

guiden vår kjente hele landskapet. Og forklaringen på dette var enkel. Familien hans hadde bodd her helt til 1980-tallet. Så flyttet de til Athen.

Fra et av de gamle tårnene hadde vi god utsikt over store deler av Byen og Galata. Mens grekeren fotograferte ble jeg stående og se og se. Stokken hjalp godt til å få fotfeste på de gamle murrestene.

Så skjedde noe forferdelig.

Jeg vet ikke helt hvordan jeg skal få forklart det uten å virke sinsforvirret. Den enkleste måten å si det på er denne: Med ett ble det borte alt sammen - visjonen av Konstantinopel, såvel som av min nye identitet.

Det var som om noe skjedde i hjernen, noe trengte seg på, noe brøt gjennom og kom helt på tvers av min virkelighet her nede. Det var for et øyeblikk som om jeg sto og så på en annen verden enn den jeg kjente fra bøkene, fra mine reiser og undersøkelser. Jeg ble lamslått av opplevelsen, den knuste meg med ett slag, kastet meg ned på jorden fra historiens høyder.

Tilbake sto Andreas og jeg - han uten navn, jeg uten tittel.

Vi befant oss i noen gamle ruiner i Istanbul hvor vi fantaserte, jeg om min gåtefulle slekt, han om det å være slektløs. Vi virket bare tragiske begge to, så ufattelig og uopprettelig tragiske. Jeg hadde skiftet identitet - han hadde ingen annen identitet enn munkekutten og tittelen Frater, som alle trodde var fornavn, fordi de ikke kunne latin. Jeg følte meg bare ussel og tom, så liten som jeg aldri kunne huske.

Så var det som om mine forfedre på bildene hjemme stirret foraktelig på meg. Onkel Pitter sto bak far på bildet, fordi han var så høy. Han hadde hatt nøkkel til gåten, farfars dagbok. Men det visste han ikke da bildet ble tatt. Der han sto lignet han ikke så lite på en gresk aristokrat, høy og stram og med et viljesterkt drag om den smale munnen. Jeg så dem tydelig alle sammen, jeg kunne høre dem snakke sammen. Nå snakket de til meg: Tror du virkelig at du er noe mer enn oss andre? Vet du ikke at du skal dø som vi? Her står vi og venter på deg.

Deres forakt må ha forvandlet meg til en handlekraftig mann, for nå vendte visjonen tilbake med ny kraft.

Straks følte jeg meg ett med Konstantin XI. Jeg ønsket bare én ting: å ta på meg rustning og sverd og begi meg ned til troppene som ventet. En ny dag var i anmarsj, en dag som ville bli den siste for de fleste av oss. Det var her, på stedet vi sto, at han hadde tatt farvel med sine kjære. Kildene forteller at palasset ble fylt av gråt og klage. Så forsvant han, og de så hverandre aldri igjen.

Synet av keiseren ga meg Konstantinopel tilbake.

Nå vendte jeg meg mot frateren, han fortjente et svar:

- Det er vidunderlig å ha etternavn, Andreas - selv om det er Palaiologos ...

Hva mer var det å si?

Rafael hadde rett, frateren led under sin manglende fortid. Mangelen utgjorde faktisk hans egen identitet.

Disse refleksjonene rev meg ut av historien og inn i hverdagen.

Mens vi ventet på at vår nye venn skulle gjøre seg ferdig med fotograferingen, ga jeg meg til å reflektere litt over situasjonen jeg var dumpet opp i.

Andreas kunne lett bli en klamp om foten.

Han ville ikke at jeg skulle gå for meg selv, ikke et eneste minutt! Frateren hadde nærmest insistert på at han skulle være ved min side under hele oppholdet i Byen, og dette var selvsagt noe han gjorde av lydighet mot Den Hellige Far. Han ville ikke at den trettende apostel skulle kunne utsettes for farer.

Han hadde stanset da han sa dette og lagt hånden på skulderen min.

Selvsagt takket jeg for tilliten, men jeg opplevde utspillet litt annerledes enn det som var tilsiktet. Var ikke dette tale om mistillit?

Jeg aktet å gå mine egne veier, være keiser på min egen måte og ikke på hans.

Fotograferingen var visst slutt i denne omgang, og vår nye venn foreslo å ta en avstikker og se det hele utenfra.

Murene og palassrestene virket langt mer imponerende sett fra landsiden. Vi sto slik erobrerne hadde stått, og følte oss små og svake ved synet. Murene hadde holdt fiender borte fra Byen i tusen år. De hadde frelst Konstantinopel fra barbarene i senantikken, bulgarer og andre ville folkeslag i middelalderen, og senere holdt de tyrkerne på avstand i flere hundre år.

Kanskje var det et nytt perspektiv som gjorde at jeg ville vite hvem vår guide var.

- Konstantinos Dragas! Dernest fulgte en utstrakt hånd.

Jeg ble så overrumplet at jeg glemte å ta hånden hans. Dragas var min mors familienavn - jeg mener, Konstantin XI's mor var fra familien Dragas. Vi var fjerne slektninger!

- Johannes Mikael Palaiologos ... svarte jeg ... fra Norge!

Nå var det hans tur å bli overrumplet.

Vi satte oss på noen gamle stener mens han begynte å fortelle.

Familien hans hadde aldri forlatt Byen, ikke før i moderne tid. De var fattige og ubetydelige i sammenligning med disse komnenere, dukaser, laskarider og kantakuzenere, som alle hadde gjort sin lykke i Hellas. Derfor ble han bare tatt med av høflighetsgrunner, eller for hyggens skyld, som han kalte det mens han satte en ny film i kameraet. Jeg fikk inntrykk av at dette passet ham godt.

Nå siktet han mot tårnet hvor vi nettopp hadde stått.

- Og De, hvor har De fått navnet fra? sa han lett henslengt, han var åpenbart vant til gamle navn.

Jeg fortalte min historie i korte trekk. Om vår venn trodde meg, var umulig å si, men ansiktet så ikke skeptisk eller uvennlig ut der han satt, slett ikke. Hele tiden følte jeg Andreas' øyne i nakken. Han fikk med seg hvert ord.

Det viktigste spørsmålet for meg var likevel ikke vår egen identitet, men de andres. Trodde han på avisenes fremstilling - eller var det mer som sto på spill? Jeg spurte i håp om å finne hjelp der Andreas hadde sviktet.

- Hva mener De med mer? Nå begynte han å stelle med kamaraet igjen.

Jeg fortalte om visse rykter angående moderne keiserremner og kunne

referere til prioren i San Antonio, alt dette som ikke sto i avisene.

Han lo foraktelig:

- Disse typene er i stand til hva som helst!

Så fortsatte han rolig:

- Ingen leker keiser, ingen hevder å være keiseren. Husk, keiseren er Konstantin XI - og han er udødelig.

Her tok han en pause før han fortsatte:

- Det er ingen keiser i deres midte - det er ikke heller slik at flere hevder å være den rettmessige troarvingen på samme tid. Det forholder seg nemlig slik at Konstantin XI skal våkne av søvnen - og gjenoppstå.

Han sa dette på en helt udramatisk måte. Hans tro på keiseren var en tro på at Konstantin XI Dragas skulle komme tilbake - ikke på dagens keiseremner.

Men mitt spørsmål gjalt like mye de andre grekerne - hva trodde de? Og hva med situasjonen etter to dødsfall?

- Ååå - han dro litt på det - de kommer fort til hektene igjen. Det som opptar dem mest er å tjene penger. Noen vinner alltid på at folk dør!

- Men det ene utelukker ikke det andre?

- Nei, langt ifra! Men de krangler alltid om penger - ikke om gamle titler ...

Konstantin Dragas sa seg med andre ord enig med frater Andreas. Jeg likte ikke dette, jeg visste at begge tok feil. Begge dødsfallene hadde med keiseren å gjøre. Derfor fortsatte jeg:

- Så de er her bare på grunn av oljekongressen, slik avisene hevder?

- Jada - jeg har vært og besøkt et par av dem på Hilton.

- De er her ikke på grunn av Synoden?

- Riktig! Han knipset ivrig nå, fra forskjellige posisjoner og vinkler. De to - Synoden og oljekonferansen - har ikke noe med hverandre å gjøre.

- Avisene kaller dem mafiabosser? - Jeg forsøkte en ny vinkling.

- Avisene forstår ikke greske forhold. Det vi snakker om er forretningsfolk lik alle andre, men altså greske - straks blir de omtalt som mafiose!

En tanke streifet meg:

- Liker du dem?

- Ikke en eneste en! Jeg besøker dem av ren høflighet. Pengene deres har gjort dem umenneskelige.

- Men hvem liker du minst, da? - jeg visste at spørsmålet i bunn og grunn var irrelevant.

- Alle sammen! Han lo med seg selv mens han fininnstilte kamera mot tårnet der vi nettopp hadde stått.

Andreas ville være med på dette:

- Hva bringer Dem til Konstantinopel, jeg mener - på samme tid som disse?

- Patriarken - jeg vil gjerne møte ham for å overbringe familiens gratulasjoner. Dessuten ...

- ?!

- Dessuten tenker vi på å flytte tilbake til Byen.

- Vi?

- Min mor og mine tre søstre, far er død.

Han tok et par bilder fra knehøyde, han så ut som han knelte for den siste keiseren, kanskje til avskjed.

Det var denne tanken som fikk meg til å forsøke en gang til:

- Men er det helt sikkert at De ikke er tronarving, Konstantin Dragas?

Igjen følte jeg øynene til Andreas i nakken.

- Ja, helt - vår familie kan aldri avstedkomme kongsemner.

- Men Konstantin XI ble født av en Dragas!

- Riktig, men det var faren som bar titelen - og han var Palaiologos!

Nå snudde han seg mot meg og smilte bredt:

- De har nok større sjanse enn jeg!

Igjen sved det i nakken.

Jeg fortsatte tappert:

- Kjenner De andre palaiologer?

- Jada - men de er nye familier uten forbindelse til fortiden. Vi dermot, vi har holdt ut. De skjønner, de ekte palaiologene ville ikke leve lenger, de ville dø -

de ville ikke overleve Byen. Tapet av Byen betød for dem tapet av livet.

Jeg protesterte denne gangen. Jeg hadde jo nettopp fortalt ham at det fantes ett unntak fra denne regelen - meg selv.

Konstantin trodde det måtte være skjedd en feil i informasjonen jeg hadde fått på Kypros.

- Og hvis ikke ...?

Han hadde fisket frem en ny film, noe som lot til å oppta ham mer enn min identitet.

- Da er De arving til tronen - inntil englene vekker den udødelige keiseren av søvnen!

Ordene falt stillferdig og alvorlig.

- Og de andre?

Så svarte han i samme tonefall:

- Og da er de andre bedragere alle sammen - konger uten land ...

Han fortsatte henvendt til seg selv:

- Folklore .. nostalgi ... romantikk ...

Så ble det tatt film etter film med forskjellige linser og fra forskjellige vinkler.

Jeg følte meg bedre nå. For Konstantin Dragas hadde indirekte gått med på noe som frateren aldri ville akseptere, kanskje uten helt å vite hva han selv sa. For vår Konstantin var ord som folklore og nostalgi en grense, en sperre - for meg lød de som en åpen portal inn til historiens nærvær i vår egen tid. De handlet om noe reellt. Jeg tenkte i det samme på noe som Andreas hadde sagt flere ganger, noe jeg ikke likte, noe frateren hadde kommet inn på da vi gikk fra Galata.

- Tror De at disse andre kan være farlige - i fall de tror meg, i fall de er nostalgiske nok, romantiske nok?

Igjen var disse stikkene der i nakken.

- Jeg ville ikke gå rundt og provosere dem, noen kunne jo tro at De var forstyrret og farlig!

Jeg skvatt ved tanken, dette var et perspektiv jeg ikke hadde tenkt på. Som

for å trøste meg selv spurte jeg:

- Men det tror ikke De?

- Jeg tror ingen ting. Jeg er profesjonell fotograf og heter tilfeldigvis Dragas. Nå ble det tatt en mengde bilder på få sekunder.

Han ba om å få ta et av oss, noe vi villig aksepterte. Men da Andreas la armen rundt skulderen min, følte jeg det som en beskyttelsesakt og skjøv den ned igjen. Dersom jeg virkelig var farlig, skulle jeg sannelig beskytte meg selv.

Vi søkte innenfor murene igjen, hvor det rådet en fortettet historisk atmosfære. Så fortsatte vi ned mot et par av de mindre portene.

Det var her tyrkerne hadde funnet en dør på gløtt, en som noen hadde glemte å lukke, og slik fått fotfeste i Byen. En tabbe - en forglemmelse? Slik begynte i alle fall begynnelsen på slutten. Xyloporta kalte de den, porten av tre. Tyrkerne plantet flagget sitt på nærmeste tårn. Da visste alle hva som kom. Italienerne så tegnet og begynte å trekke seg tilbake til skipene på havnen, så forsvant de ut på øyene. Grekerne kjempet til det siste.

Vi la veien om kirken i Kora, for å se mosaikkene. Konstantin fulgte med, rettere sagt: det var vi som fulgte ham. Jeg spurte og grov mens Andreas konsulterte sin lille tykke bok.

Til å begynne med hadde vi stedet for oss selv. En vakt satt i billettluken ved inngangen. Han kjedet seg åpenbart og hadde gått ut av buret for å ta en sigarett. Keféén vis á vis kunne tilby sine gjester skygge, på grunn av trærne, og de som satt der - en håndfull i tallet - kunne saktens trenge å skjermes mot solen. Den sto på sitt høyeste nå.

Det var da vi drakk te at jeg kom til å huske på disse ryktene vi hadde hørt sist kveld i San Antonio, om at Nikodimos var blitt valgt. Kanskje Konstantin hadde hørt noe i sakens anledning?

Det hadde han.

- Ja, det sies at Synoden valgte metropolitten av Kalkedon - men at valget ble

forkastet.

- Av hvem denne gangen?

- Av grekerne!

Andreas så opp fra teen, han stusset ved dette uttrykket.

- Du mener presteskabet?

- Nei.

- Hvem tenker du på da - grekerne, sa du?

- Jeg mener disse familiene vi nettopp snakket om, disse pengefyrstene, som alle regner som aristokrater.

Hva var det jeg hørte? Hadde disse familiene likevel noe de skulle ha sagt?

Andreas spisset også ører.

- Men hvem av dem kan tillate seg noe slikt? Er de kanskje flere om det?

Konstantin svarte ikke med en gang, han betalte for teen og gjorde tegn til at vi skulle følge ham inn i kirken.

Spørsmålet mitt falt da vi sto og beundret mosaikkene i forhallen. Helgener i fleng så på oss fra sin plass oppe under kuplene, de var sikkert like interessert i et svar som vi.

- Jeg vet ikke hvem av dem som har sagt nei denne gangen.

- Men både Alexis og Theodor er døde - da må det være en av de gjenlevende som har hatt et ord med i laget?

- Kanskje - men han leker neppe keiser, la grekeren til - dette er hele veien et spørsmål om politikk og om penger.

- Penger?! - Der kom dette perspektivet som jeg ikke skjønnte, og fortsatt ikke skjønner noe av.

- Ja, noen skal jo finansiere Fanar. Grekerne i Byen er altfor få til det. Pengene til driften av patriarkatet kommer fra privatpersoner, fra Hellas, fra Athen - fra de rike, ikke fra småfolk.

Jeg var lamslått. Her fant han nok et påskudd til å bortforklare alt sammen.

- Så det er en av de vi traff på Universitetet?

- Kanskje - det finnes også andre.

- Men det mest sannsynlige er at det er en som for øyeblikket befinner seg i Byen? - Andreas hadde overtatt utspørringen.

Konstantin Dragas nikket.

Så snudde frateren seg mot meg og hvisket med et seierrikt uttrykk i ansiktet:

- Penger, Johannes - penger!

Der tok de begge feil.

Og det skulle få alvorlige konsekvenser i dagene som fulgte, både for oss selv og for andre.

Så jeg var en farlig person i grekernes øyne - og trengte min Andreas! I tillegg kom dette at grekerne hadde makt til å forkaste valget, av rent praktiske årsaker! Jeg gikk og tygget på disse to teoriene mens vi så på mosaikkene i Kora. Med hatten i venstre hånd og stokken i høyre fulgte jeg etter mens Konstantin Dragas forklarte om kirken. Selv Andreas hadde anstendighet til å legge sin lille tykke bok i skuldervesken. Han var ikke så farverik å se til denne dagen, bortsett fra de store solbrillene, de skjernet for mer enn øynene.

Vi hadde avsluttet dagens utflukt og var på vei tilbake til det historiske sentrum. Andreas foreslo at vi kunne se på noen flere kirker og så bade på samme sted som sist. Konstantin hadde gått tilbake til hotellet.

- Jeg vet ikke - skal vi ikke forsøke et annet bad denne gangen?

- Nei, jeg vil se meg litt om der vi var, alt skjedde så fort sist.

Saken var avgjort, jeg hadde bare å følge med.

Avisene hadde ikke skrevet mer om Alexis Komnenos, de hadde vendt oppmerksomheten mot mordet på Theodor Laskaris. Gresk mafiaboss myrdet i Istanbul skrev The International Herald Tribune i fete typer. Og journalisten hevdet at flere oppgjør var i vente. De sammenlignet med Corleone, Al Capone og andre kjente navn fra gangsterhistorien. Samtidig siterte de greske kilder som benektet at noe av dette var sant, disse hevdet at mordene var en gåte. Andre støttet teorien om et familieoppgjør. Tyrkiske kilder hadde ingen teorier å bidra med, og de lot ikke til å interessere seg større for saken.

Rekkverket hadde de ikke rukket å reparere. Det var bare et rep som markerte at her ikke var noen utgang. Vaktene var stort sett de samme som sist. Han i buret ved inngangen var tydeligvis sjefen, for det var han som ropte beskjeder til de andre.

Andreas pekte mot overetasjen og vi fikk tildelt to kabiner ikke så langt fra ulykkesstedet.

Assistenten der oppe delte ut såpe, håndklær og tok hånd om skoene våre. Han var en middelaldrende mann med hengende bart og det litt triste uttrykket i ansiktet som gjerne preger tyrkere.

Andreas så at det ikke var samme vakt som sist, men forsøkte likevel å få ham i tale. Hadde han vært her to dager i forveien? Samtalen forgikk på tysk, langsomt men begripelig. Jeg kunne høre hvert ord der jeg drev og hengte fra meg klærne.

Nå kom det flere til, og en tredje stemme blandet seg i samtalen. Også han snakket tysk.

Joda, han hadde sett det hele. De ble lavmælte nå. Med ett banket det forsiktig på døren min.

- Johannes, har du noen dollar?

Det hadde jeg og ga frateren en liten rull med sedler.

Nå kom det tydeligvis enda en badevakt til.

- Mustafa, hørte jeg han presentere seg selv.

- Norwegen? ... gut - very good, fine - thank you! Det var Mustafa som brukte opp hele sitt vokabular på engelsk og tysk.

Så ble de lavmælte igjen.

Nå forsvant de alle sammen, og like etter kom Andreas tilbake, skiftet og banket på hos meg.

Inne i badet var det folksomt denne ettermiddagen. Det hadde helt sikkert noe med varmen ute å gjøre. Vi okkuperte en vaskeservant i et hjørne, og Andreas begynte langsomt å besvare spørsmål mens såpen rant ned

over ansiktet og overkroppen.

Alt var litt annerledes enn han hadde tenkt seg.

Det hadde vært andre grekere tilstede, og han hadde klart å vri ut av Mustafa en temmelig nøyaktig beskrivelse av disse. En av dem var lett å identifisere, men ikke den andre. Han kunne ha vært en slags livvakt. Men her var også tyrkere inne i bildet. For Musta - som de kalte ham - la ikke skjul på at to herrer hadde gått gratis, ved å vise identitetskortet til sjefen.

- Politi?

- Helt sikkert, mente frateren. Det var derfor ingen politibil kom, bare en ambulanse.

- Du mener vel ikke at tyrkerne tok livet av Alexis Komnenos?

- Nei, det blir for enkelt - dessuten skjer det på en måte som er litt for intelligent til å komme fra tykisk hold ...

Andreas rakte meg en svamp mens han stakk hodet under tapen i i vaskeservanten.

- Men de holdt kanskje øye med ham, de våker over denne patriarkutnevnelser som om det gjalt en av deres egne! Begge politimennene hadde installert seg i overetasjen og kunne følge med alt som skjedde.

Nå ville han ha svampen tilbake mens han fortsatte:

- De klarte bare ikke å avverge ulykken, som Musta kalte det.

- Klarte ikke!?

- Eller ville ikke ...

Nå kom Musta bort til oss.

- Massage? Very good, mister - sehr guuuut!!

Jeg gjorde tegn til at han skulle komme tilbake om fem minutter.

- Men hvem var de andre grekerne, de som var der sammen med Alexis?

- Sikkert en eller annen form for livvakt.

Jeg lukket øynene et øyeblikk og forsøkte å se for meg de som kom ut fra badet etter oss. Men alt jeg husket var noen figurer i mørket.

Da jeg åpnet øynene igjen, så jeg rett inn i ansiktet til Mustafa.

- Massage, sir? - Veeeery, veeeery goood - guuuuuut!!

Andreas lå ved siden av meg og stønnet. Jeg måtte nesten snu meg og se hva de gjorde mot ham. Han var velproporsjonert, med en bred overkropp og mye muskler. Han lå der akkurat slik Vårherre hadde skapt ham - uten å ane hvem han var. For en skjebne! Ingenting kunne røpe at han var munk, enn si kirkelig detektiv. Det slo meg i det samme at vi to hadde noe felles - vi hadde gitt avkall på ekteskap. Etter oss fulgte ingen, bare et tomrom.

Stønningen avtok og frateren trakk et dypt sukk.

Så var det min tur.

Da vi skulle betale, kom jeg til å tenke på dollarsedlene jeg hadde gitt til Andreas, bunken jeg hadde hatt i lommen.

- Har du flere tilbake så kan vi betale?

Det hadde han ikke.

Jeg brukte opp det vi hadde av tyrkisk lira - og vi måtte gå hjem.

Der ventet ingen nyheter fra Synoden, vi fikk bare fortsette å se oss rundt i Byen.

Pipen og dagboken holdt meg med selskap de siste minuttene av dagen. Utenfra kom det jammer og klage. Skulle jeg gå til vinduet i håp om å få et gløtt av ham? Han ga meg alltid ny styrke.

Nei - jeg lot det være, og tente pipen på ny.

Hver gang jeg skulle lese videre, dukket nye refleksjoner opp. Det var som om Istanbul kom mellom meg og Konstantinopel, jeg vet ikke hvordan jeg ellers skal få sagt det. Kunne det virkelig være slik som Konstantin Dragas og Andreas begge hevdet: at jeg gjorde livet utrygt for meg selv ved å bruke mitt egentlige navn? Var jeg virkelig i samme fare som Alexis og Theodor?

Jeg sovnet i trygg forvissning om at erkeengelen ville slå mine rivaler før de slo meg.

14.

PANTOKRATOR

Neste dag ble avgjørende for min gjerning. Derfor skal jeg forsøke å skildre begivenhetene så nøyaktig som mulig. Andreas har frisket opp hukommelsen min på et par punkter.

Dagen begynte helt normalt i San Antonio, fredelig er et bedre ord, for frokosten i et kloster er det fredeligste du kan tenke deg.

Spredt ved langbordene sitter en og annen av brødrene med en bolle kaffellatte og noen frokostbrød eller kavringer. Noen foretrekker å sitte på benkene langs veggene, for å få være for seg selv. Frokosten har heller ikke noe fast tidspunkt, den kan du innta like fra det øyeblikk da kaffe og brød er satt frem i refektoriet, og det skjer vanligvis lenge før brødrene samles til morgensang i kirken. Her er helt stille, bortsett fra lyden av sandaler som sleper seg langs stengulvet, og så litt slurping og smutting, selvfølgelig. De aller fleste har nok tatt frokost før laudes denne morgenen, for vi er bare en håndfull mennesker i det store refektoriet. Lenger nede, på venstre hånd, sitter en med hetten over hodet. Foran ham på bordet ligger en liten tykk bok, sikkert en bønnebok.

Marmeladen er av det bitre og skarpe slaget, slik som får deg til å våkne bare du ser på den. Brødrene har både appelsitrær og sitroner i haven.

Rafael må ha spist tidligere, for han er ikke å se noe sted.

Andreas har vel tatt kaffen med seg ut i haven. Klokken viser 0730 - langt på dag etter fororientalsk målestokk å regne.

Når man tar hetten over hodet, betyr det "ikke forstyrr", dette er gammel klostorskikk. Derfor falt det meg heller ikke inn å spørre munken om han hadde

sett Andreas. I det jeg passerte ham på vei til haven, dro jeg kjensel på boken - det var Andreas' lille guidebok, og det var Andreas som satt og tenkte. En tom bolle og en liten frokosttallerken hvor det bare lå smuler tilbake, talte for seg. Hvor lenge han hadde sittet slik, var umulig å si.

Jeg stanset et øyeblikk bak stolen hans, men tok meg i det og gikk videre. Vi skulle ikke dra før om en times tid, og jeg gikk selv ut for å nyte synet av Byen.

Den lå der og strakk døsig på seg. Natten var definitivt forbi, men dagen hadde ikke helt overtaket ennå, for morgendisken lå over det hele som et slags laken eller sengeteppe. Sett fra San Antonio virket Stambul av og til som en bakgrunnskulisse, som et enormt maleri eller foto, festet til en like enorm vegg. Men livet fra havnen fortalte meg at det ikke dreide seg om dekor. Langsomt livnet hun til, Byen som har flere ansikter - Stambul eller Konstantinopel, to som alltid ligger i strid med hverandre.

Men fortsatt rådet morgens fred og fordragelighet. Hun så eksotisk ut og virket forførende i sin påtatte uskyld.

Slik begynte dagen, fredelig og uskyldig. Men slik skulle den ikke fortsette.

Det var det ingen av oss som visste da vi trasket over Galatabroen på vei mot de tre kirkene som bærer fellesnavnet Pantokrator - Kristus Allherskeren. Vi så dem klart fra den lille parken hvor vi hadde stått den første morgenen.

Midt i heslig arkitektonisk modernitet lå noen kupler som ikke var til å ta feil av, vitnesbyrd om en annen virkelighet enn den som omga oss, et annet nærvær, en tid som aldri tar slutt. Det er så lett å ikke legge merke til dem, men jage videre opp mot høydedraget, til Valens akvedukt og stedet hvor De Tolv Apostlers Kirke har ligget, der keiserne hadde hatt sitt siste hvilested, kirken som Konstantin påbegynte og som erobreren lot rive.

At de franske og italienske kongene hadde holdt til her - i hvert fall var de blitt begravet her - generte meg ikke. Tvert imot, Pantokrator står for det sted i Konstantinopel som minner alle om at det var vår slekt som fordrev dem, og som

siden regjerte. Bare vi maktet dette - ikke komnener, laskarider, kankakuzener og dukaser. Pantokrator var min, og jeg kom hit som rettmessig keiser av Byen, som den trettende apostel.

Men jeg fikk ikke en mottagelse som var en keiser verdig.

Utenfor Pantokrator fikk vi øye på fotografen fra dagen før. Andreas ble stående og veksle ord med ham mens jeg gikk inn.

Først smatt jeg inn i sideskipet, det vil si kirken til venstre for den lille inngangen. Der var det folketomt. Frateren og Konstantin Dukas ga seg visst tid, så jeg tok denne del av kirken i øyensyn. Det var et trist skue. Men for mitt indre øye så jeg den i opprinnelig drakt. Nei, jeg så den restaurert, gjenreist som kirke, for her var fortsatt spor av at den fungerte som moské. Det sto stillaser overalt, og det gledet meg. For stillaser betyr at stedet ikke forfaller. Lyder ovenfra vitnet om at noen arbeidet.

Nå hørte jeg stemmer fra hovedkirken, det måtte være mine to ledsagere.

I det jeg gikk inn for å møte frateren og fotografen vår, så jeg noe som fjettet meg til gulvet. Det var som en gjentakelse av seremonien i Aya Sofya, men med nye aktører. For midt på gulvet sto en herre og rundt ham sto det som måtte være to adjutanter og samt en yngre kvinne. - De bøyde seg for ham på akkurat samme måten jeg hadde sett forleden dag, en form for hommage.

Jeg trodde ikke mine øyne.

Hvem var nå dette? Hadde jeg ikke sett ham før et sted?

Jeg ble stående og tenke mens jeg så for meg ansiktene fra mottagelsen på Universitetet. De var grekere, ingen tvil om det. Herren i midten hadde sørgebånd rundt armen - han kunne være en Komnenos eller en Laskaris.

Oppt trinnet varte bare et øyeblikk, for de oppdaget at jeg stirret på dem.

Jeg burde ha gått bort og presentert meg, i stedet gikk jeg mot utgangen for å hente mine to venner. Da vi sto innenfor alle tre, var det ingen grekere å se. Jeg forsøkte å forklare hva som var skjedd mens jeg dro Andreas og Konstantin inn i kirken ved siden av. Der var det heller ikke folk, heller ingen å se i kirkeskipet il

høyre, bare stillaser.

Hadde de dematerialisert seg og blitt til luft?

Hadde jeg sett syner? Nei, det var ikke mulig.

Jeg gjentok det hele, men Andreas og Konstantin så bare spørrende på meg.

- Men dette har vi opplevd før, Johannes ... i Aya Sofya!

- Jeg vet det, fratello - men det er kommet en ny keiser til! Alexis Komnenos er død, Theodor Laskaris er død, nå er det andres tur!

Jeg anså opptrinnet som bevis på min teori, og gjør det fortsatt. Forskjellen er bare at nå har jeg ikke flere rivaler. - Det hadde jeg fortsatt rikelig av der vi sto i Pantokrator den morgenen.

- Gjenkjente du ham, spurte frateren?

- Ja, det vil si nei - jeg har sett ham før, og det må ha vært på Universitetet. Men jeg husker ikke hvem av dem han er, derfor gikk jeg for å hente deg.

- Fornuftig av deg, kom det fra frateren.

Konstantin så forvirret ut der han sto med kamera rundt halsen. Han skjønnte ikke noe av det hele og jeg måtte forklare bakgrunnen for det jeg nettopp hadde fortalt, om opplevelsen i Aya Sofya.

- Folklore ... mumlet han. - Hvorfor driver de nå på med slikt?

- Er du helt sikker på at du så dette, Johannes? - Det var frateren den gangen.

- Selvfølgelig er jeg sikker! - Hva tok han meg for?

- Johannes er svært opptatt av dette med de gamle familienavnene, forklarte Andreas - han driver med litt slektsgranskning ved siden av all undervisningen.

- Det skjønner jeg godt når De heter Palaiologos og kommer fra Norge! Dette sa Konstantin med et avvæpnende smil.

I det samme hørte vi lyder opp fra stillasene.

Jeg fortsatte:

- De skjønner, Alexis døde på badet, Theodor på Universitetet - nå sloss de gjenlevende om hvem som er keiseren. Så enkelt er det!

- Og hvem er det så denne gangen? frateren lød spydig.

Jeg forsøkte å beskrive mannen jeg hadde sett i midten, han med sørgebånd.

- Theofilos! kom det fra Konstantin - Theodors yngre bror.

- Kjenner De ham?

Konstantin nikket. De hadde møttes ved formelle anledninger.

Et annet spørsmål var minst like viktig - husket de meg?

Tanken slo meg fordi de hadde forsvunnet straks jeg dukket frem. Og hva med noe som Konstantin hadde sagt dagen før: at selv om ikke jeg tok dem på alvor, kunne det jo tenkes at de tok meg på alvor? Dette perspektivet likte jeg ikke - selvsagt tok jeg dem på alvor.

Noen rester av fresker her og der så sørgmodig mot oss fra taket. En hånd som engang hadde velsignet, en arm som hadde holdt en evangeliebok, deler av en kjortel som hadde dekket et hellig legeme, kanskje et par ansiktstrekk, en glorie - dette var alt vi kunne se med det blotte øye.

Andreas ville at vi skulle opp på stillasene for å kunne se bedre.

Jeg lider av høydeskrekk, så den turen måtte han klare på egenhånd.

Han foretrakk å bli nede hos meg, kom han til.

Konstantin hadde begynt å gjøre kameraet klar til ny arbeidsrunde og var opptatt med sitt.

Gulvet i den midterste kirken bar ennå preg av det som engang hadde vært kongelig pomp og prakt. Det lå noen stråmattor over det gamle marmoret, og Andreas hjalp meg med å rulle disse til side for å se. Solen strømmet inn gjennom vinduene i apsis, og strålene ble reflektert av stenbiter i mange farver. Mønsteret var inntakt over store deler av gulvet. Alt sentrerte seg om et naturlig punkt, et sentrumsparti hvor bare en kunne ha sittet - keiseren.

Det var der denne Theofilos nettopp hadde stått, Theodor Laskaris' bror og arving. Men han hadde ikke berørt marmoret.

Jeg hadde lagt meg på kne for å se bedre og kommenterte mens frateren rullet mattene til side. Konstantin knipset flittig i bakgrunnen et sted. Stokken og hatten lå like ved siden av.

- Jeg vet hva vi finner, Andreas, vent litt, så skal du se. Det var her han sto

...

Hendene hans arbeidet flittig men forsiktig, vant som han var til å tenke med fingrene.

Som vi nærmet oss midten av feltet, ga frateren seg ekstra god tid mens han siterte fra boken sin, lekset opp fakta om kirkens historie. Med en rask bevegelse fjernet han så siste delen - og der lå et kunstverk som gjorde oss begge stille av ærbødighet. Han så på meg med et bredt smil. Solstrålene falt på dobbeltørnen i midten, og den var så virkelighetstro at vi neppe ville reagert dersom den begynte å slå med vingene eller svinge med sverdet - eller om de to hodene snudde seg for å se på hverandre, eller på oss.

I stedet skrek de, høyt og illevarslende.

Nei - det var Andreas som skrek. Med en brå bevegelse kastet han seg til side og fikk veltet meg bort fra stedet der jeg lå på kne - akkurat i tide.

For en sten traff gulvet og brast i tusen biter som spredte seg over gulvflaten.

Da vi så opp igjen, var det ene av ørnens hoder ødelagt. det var ikke lenger dobbeltørnen som lå der foran oss på gulvet. Det var en dødelig såret ørn, en som ikke var i stand til å herske lenger, en slags halshugget hersker.

Frateren var ikke sen om å komme seg på benene. Så trakk han meg lenger unna. Konstantin stirret vantro på gulvet foran oss, dette var ikke øyeblikket for fotografering.

Så ble vi vár flere personer som så på oss oppe fra stillasene. Vi hørte stemmer. Da gjorde Andreas noe mesterlig. Som i en refleksbevegelse sprang han bort og fjernet stigen til stillasene. Så gikk han en liten runde for å se om det var flere nedganger. Det var det ikke.

Der oppe ble det liv og røre. Folk ropte til oss på forskjellige sprog. Vi lot dem skrike en stund. Så slapp Andreas dem ned - og fjernet stigen igjen.

Arbeiderne var amerikanske arkeologer, viste det seg. De var oppskaket over det som var skjedd, men skjønnte ikke hvorfor stenen hadde falt. De brukte den til å holde tegninger og skisser på plass, men hadde ikke vært på det stedet av

stillaset akkurat da. Kunne andre ha kommet seg opp dit, stillaset løp rundt veggene i alle tre kirker?

Mens Andreas ble stående og holde på stigen, tok jeg arkeologene bort til den ødelagte ørnen. De ristet oppgitt på hodet. Det nyttet visst ikke å sette bitene sammen igjen, ikke denne gangen. En av dem så på meg og mumlet:

- Stupid tourists! - dumme turister ... adgang til stillaset er strengt forbudt. Skiltet henger der!

Turistene ja, hvor var de blitt av?

Like etter oppdaget vi at de sto der oppe og geistikulerte. Etter stemmene å dømme var det en kvinne blandt dem.

Vi lot dem drive på så lenge.

- Dette kunne ha drept en av dere! sa den yngste amerikaneren, en på Andreas' alder og med en gyllen og rik hårmanke.

- Det kunne ha drept begge, kommenterte en annen tørt.

Imidlertid var det ikke unskyldninger eller beklagelser som ble utbasunert ovenfra, men besvergelses og trusler på flerte sprog, noe arkeologene tok med like stor fatning som vi selv gjorde det.

- Kjenner dere dem? spurte jeg.

Den eldste amerikaneren ristet på hodet:

- Det kommer av og til turister opp til oss, disse må være greske ...

Så skjedde noe jeg sjelden kommer til å glemme. En for en slapp frateren dem ned stigen, mens han kommenterte ettersom de gled forbi.

- God morgen, Theofilos - kondolerer med broren.

Han svarte med å se forbi Andreas og sende meg et rasende blikk.

- God morgen - vi kjenner hverandre visst fra før! Det var til en av dem han måtte ha sett utenfor toilettet.

- Kyria! - Andreas bukket høflig til den unge fruen.

I det samme overtok Konstantin:

- Theofilos - kom og se hva dere har gjort!

Så pekte han på feltet i midten av gulvet, der hvor ørnen var blitt skadet.

Det var vår skyld, fikk vi vite. Det var ikke meningen at folk skulle fjerne mattene på gulvet. De skulle anmelde oss, de skulle skrive om oss, de skulle se til at ... og så videre, og så videre.

- Er ikke en aldri så liten unnskyldning på plass? undret Konstantin.

De var av en annen mening og forsvant samme vei som de var kommet.

Ved Valens akvedukt ligger den ene tebaren etter den andre. Her er skygge for solen, takket være alle trærne, og utsikten er vakker.

Like ved ligger ruinene av Polyeuktos' kirke. En annen kirke skjuler seg i skyggen av akvedukten, en vi hadde oppdaget den første formiddagen. Den kunne gjerne skjule seg, for den fungerte i øyeblikket som moské. Det vil si, den lå der og hvilte mens den ventet på å bli kirke igjen. Da skulle tyrkernes kalk og puss fjernes fra gamle mosaikker og monogrammer og opprinnelige innskrifter tre frem fra alle koransitatene. Da skulle minareten bli klokketårn.

Før så var skjedd ville jeg ikke gå inn dit igjen.

Jeg levde i håpet om at den store dagen ikke var lang borte for noen av oss. Og Polyeuktos' kirke ville jeg selv se til bli gjenreist. Fatihmoskéen skulle rives og på murene fra de Tolv Apostlers kirke skulle en ny gravkirke for keiserne reise seg.

Teen ble servert på tradisjonelt tyrkisk vis og smakte godt etter opplevelsene i Pantokrator. Vi kunne nesten se kirken fra der vi satt.

Andreas virket fortsatt oppskaket av det som var skjedd. Konstantin var i tvil om episoden egentlig betød så mye, det hele var sikkert et uhell. Hadde de sett det jeg så, tror jeg begge hadde tenkt annerledes. Theofilos Laskaris var keiser nå - trodde grekerne.

Vi samlet oss om samovaren på bordet foran oss.

Andreas var den som brøt tausheten.

.- Dersom stenen ikke falt ved en tilfeldighet, hvem var den da beregnet på? - Han stirret meg rett inn i øynene.

- Meg?! Jeg så opp fra glasset.

Frateren nikket.

- Og hvorfor skulle de gjøre det?

- Fordi de vet hvem du er!

Jeg satte teglasset fra meg.

- Men gir det dem grunn til å drepe? Jeg turde ikke tro denne tankerekken, at mitt liv skulle være i fare.

- Selvsagt gjør det det! Her kommer de til Byen og oppdager en lys levende Palaiologos! Samtidig begynner de å dø en etter en - hvorfor lete etter mordere i sine egne rekker?

Jeg gjentok mitt syn på saken:

- De sloss om keiserverdigheten!

Andreas sa ingenting.

Konstantin tok frem kameraet for å sette inn ny film. Så begynte han å peile det inn på akvedukten.

- Teorien din er umulig å bevise, Johannes! Han sa det rolig, uten tegn på affekt.

- Men du har ikke sett det vi så ! Jeg gjentok episoden fra Aya Sofya og Pantokrator.

- Det er bare folkløse alt sammen - visse familieoverhoder får litt ekstra oppvarting nå og da.

- Som når en yngre bror etterfølger en eldre som familiens overhode?

- For eksempel!

Nå begynte fotograferingen igjen. Han skiftet posisjon i ett sett, småløp hit og dit, satte seg på huk eller på bakken. Straks filmen var slutt kom han bort til oss og forsynte seg med mer te.

Det var blitt ganske folksomt rund oss. Overalt satt folk i skyggen og nøt teismens gleder. Store samovarer ble båret hit og dit, bord skiftet kunder i ett sett og barn lekte mellom føttene på de voksne. Lik en bakgrunnskulisse ruvet Fatihmoskéen.

Frater Andreas tok opp sporet på sin egen måte. Han begynte å fortelle Konstantin om våre opplevelser på badet og på Universitetet og ironiserte over våre forskjellige tolkninger av det som var skjedd.

- Mener De å fortelle at dere faktisk var tilstede da Alexis Komnenos falt?!

- Ja ...

- Og dere var der da Theodor Laskaris døde?!

- Ja, da også ...

Nå glemte han kamera for en stund.

- Si meg, har dere en egen evne til å dumpe opp i dramatiske situasjoner?

- Ikke jeg, mumlet jeg forsiktig.

Andreas svarte ikke.

Konstantin vendte plutselig tilbake til episoden i Pantokrator. Han gjettet at det dreide seg om en ulykke. Men ... la han til.

- Men ...?

- Men siden dere er blitt observert begge steder?

- Så De er ikke helt sikker på at det var en ulykke?

Han visste ikke helt hvordan han skulle begynne.

- Jeg sa dette i går om ikke å kringkaste Deres identitet ...

Nå så han på meg. Jeg husket at han hadde antydnet hvordan jeg lett kunne oppfattes som gal eller endog farlig.

- Er det det De sikter til?

- Ja.

Andreas fortsatte under pausen som oppsto:

- Konstantin Dragas mener bare å si det samme som jeg - at du skal slutte å si hvem du er. Vent heller til du møter den nye patriarken. - Kan du ikke høre på oss, Johannes?

Ha så nesten bedende på meg.

- Hvorfor?! Denne gangen krevde jeg et svar fra frateren.

Og det fikk jeg.

- For det første er du blitt observert både i Aya Sofya og i Pantokrator, under litt spesielle omstendigheter. For det annet går du rundt og presenterer deg som Johannes Mikael Palaiologos.

- Jeg er Johannes Mikael Palaiologos!

- For det tredje var du tilstede da både Alexis og Theodor ble drept - glem endelig ikke det.

Dette siste likte jeg ikke.

- Tror du at de tre henger sammen - at de kan mistenke meg for å ha tatt livet av begge?

Frater Andreas nikket og så svært tankefull ut, mer seriøs enn dette vanlige norske uttrykket i ansiktet.

- Noen kan godt finne på å knytte deg til drapene, ja.

Jeg ville gjerne at han sa litt til.

- Du hadde anledning begge gangene, vet du ...

Det visste jeg godt, men jeg hadde aldri sett det fra denne synsvinkelen før. Stenen som nesten falt i hodet på meg i Pantokrator kunne vært ment som et takk for sist. Hvorfor tok de ikke heller og skjøt meg? Brukte de mine metoder - hadde de lært av meg, for å si det slik?

- Dersom du ser det fra disse familienes synsvinkel, skal du være litt forsiktig her nede, Johannes.

- Så du tror at det var jeg som var målet i Pantokrator?

- Sannsynligvis ...

- Ellers var det en ulykke?

Det tok et par sekunder før han svarte.

- Ellers var det meg den var beregnet på ...

Konstantin hadde begynt å arbeide med kameraet igjen. Ny film betød ny fotorunde. Denne gangen tok han også bilder av folkelivet. Han gikk ikke bort til fremmede, men innstilte linsen mot dem han ville og fikk nærbilder av dem uten at disse visste om det. Og han manglet ikke motiver, for her var tyrkere i alle utgaver

og fasonger.

Med ett ble jeg var at det sto noen bak stolen min. Jeg snudde meg mot frateren - det sto også en bak stolen til Andreas.

- Unnskyld, kom det på tysk.

Så ble det vist frem et legitimasjonskort - polis sto det.

De ville vite hvem det var som fotograferte og hvorfor.

Dette lot seg lett forklare, Konstantin hadde dokumenter på seg .

- Dragas ... De er gresk?

- Ja.

- Da vet De sikkert at det er ekstra vakthold i disse dager?

Det var ingen hemmelighet.

De ba om å få de siste filmene som var tatt og noterte adressen hans.

I det de skulle gå kom dagens overraskelse nummer to:

- Gratulerer forøvrig - dere har fått ny patriark!

- Hvem?

- En fra patriarkatet.

- Hva het han?

- Husker ikke navnet ... German ... Deutsch?

Så ble de borte. Germanos var valgt til patriark, godkjent av både tyrkere og grekere. - Ventetiden var slutt!

Den første som fikk det travelt var Konstantin Dragas. Han ville ned til Fanar og treffe noen av sine bekjente der.

Så skjedde noe som passet bedre i Chicago enn i Konstantinopel.

En bil hadde stanset like nedenfor der vi satt. Ingen kom ut eller gikk inn, den ble bare stående med lukkede dører. Jeg vet ikke hvorfor jeg ble oppmerksom på den, det måtte vær fordi det var opphold forbudt i dette feltet. Men ingen lot til å bry seg om det, den bare sto der.

Vinduene var mørke og det var umulig å se hvor mange som var i den.

Da vi satte oss i bevegelse, gjorde bilen det samme.

Vi gikk tilbake dit vi kom fra, ned hovedgaten mot Det Gyldne Horn, med Pantokrator til venstre. Da vi skulle krysse gaten ved et fotgjengerfelt, så jeg at bilen fortsatt var der, det vil si, den tok samme rute som vi. Men det ville ikke bli enkelt å følge oss, for veien til Fanar går gjennom de mest kronglete gater du finner i Byen. Grunnen til at jeg lett gjenkjente bilen, var selvsagt de sorte vinduene. Vi tok inn til venstre. Da gjorde Konstantin noe uklokt - han stanset for å fotografere noen gamle hus i tradisjonell tyrkisk stil. Dette gav sjåføren tid til å krysse gaten. For sent oppdaget vi at de var intreressert i oss.

For med ett hørte vi en bil som gav gass og kom mot oss med full fart.

Andreas været faren og ropte til Konstantin og meg. I siste liten fikk vi klemt oss opp mot en gatedør, på hver vår side av veien, mens frateren hevet seg opp i en gammel lyktestolpe som sto der. Bilen unngikk så vidt å kolliderer med stolpen før den siktet mot døren der Konstantin sto. Men da hadde han flyktet over til meg på den andre siden.

Vi klarte å komme oss rundt nærmeste hjørne før vi så bilen forsvinne bortover gaten.

- Pøbler!

- Råkjørere!

Andreas ante uråd. Han foreslo at vi skulle ta de smaleste gatene herefter, Fanar var ikke så langt unna.

Lenge før vi kom dit dukket den opp igjen, en bil med sorte vinduer og tyrkisk skilt. Det var tydelig at noen der inne peilet seg inn på oss, og det var like tydelig for dem at vi søkte å unngå dem.

- Skal vi ta tilflukt i en butikk, spurte jeg?

- Er du gal - da havner vi i en rottefelle. Få opp farten!

Med Konstantin og meg på slep tok Andreas ledelsen og manøvrerte oss utenom alle trafikkerte gater, merkelig nok fungerte min dårlige ankel som om den var frisk. Jeg husker den dag i dag hvordan vi krysset oss frem gjennom de underligste streder, hvordan Andreas kunne bråstanse og sende oss alle i en annen retning, hvordan vi plutselig befant oss ved utgangspunktet igjen, hvordan frateren

improviserte - og hvordan bilen dukket opp igjen på de mest uventede steder.

Konstantin var både sprek og smidig. Det var disse egenskapene som reddet livet hans til syvende og sist.

For i det vi kom ut av en trang allé sto bilen og ventet på oss. I det samme hørte vi at det suste og hvinte i luften. De skjøt på oss.

Med et byks var Konstantin over et havegjærde som var altfor høyt til at jeg kunne ha gjort det samme. Jeg ante uråd. I det noe susende og hvislende strøk forbi øret mitt, åpnet porten seg, akkurat nok til at Andreas og jeg fikk kommet oss innenfor. Så stengte vi portlåsen med en gren som lå på bakken. I det samme hørte vi noen komme løpende. Vi klarte akkurat å redde oss ut av den lille kjøkkenhaven før de brøt seg igjennom.

Dette skjedde midt i middagshvilen, for her virket fullstendig folketomt, bortsett fra lyden av et fjernsyn som veltet ut av et vindu.

Ingen så oss da vi omsider kom inn på asfalten igjen. Her var heller ikke lyden av biler eller løping, eller skyting for den saks skyld. Like ved lå en liten grønn moské og ved siden av den en forretning. Vi gikk inn der i håp om at ingen hadde sett oss. Frateren fisket frem sin lille guidebok og fant frem til kartene bakerst - hvor var vi? Han spurte ved å peke på kartet. En middelaldrende tyrker bak disken ante ikke hva han så på, for han bare glodde og glante mens vi forklarte hva et kart var.

- Fanar...- Fanar! Konstantin prøvde det eneste fornuftige.

Tyrkeren reagerte i det minste ved lyden av navnet. Så vinket han oss utenfor for å vise veien.

Hadde han ikke gått først, kunne alt gått galt. For i det samme dukket dette infernalske kjøretøyet opp igjen. Det stanset utenfor butikken. Dørene gikk opp og noen kom ut, det så vi gjennom de skitne vinduene. Vi rakk akkurat å hoppe over disken og gjemme oss under denne før tyrkeren kom tilbake ifølge med noen vi gjerne skulle fått ett gløtt av. Som det var måtte vi nøye oss med stemmene. En av dem bad om sigaretter, han hørtes tyrkisk ut og kunne være sjåføren. De andre

mumlet seg imellom på et sprog som kunne være både det ene og det andre.

Hadde de satt tyrkisk sikkerhetspoliti på sporet av oss?

Nei - Konstantin spisset ører med det samme. Det betød at noen av dem var greske.

Da skrittene fjernet seg i retning av døren, stakk Andreas hodet forsiktig frem over kanten på disken. Det skulle han ikke ha gjort, for eieren oppdaget med det samme at han ikke var alene bak disken og ga fra seg et lite utrop. Det skulle heller ikke han ha gjort, for nå snudde mannen ved utgangen seg og kom bort til disken på ny. Hjertet banket slik i brystet mitt at jeg trodde han skulle høre meg.

Så ble det helt stille.

Dernest skjedde alt så fort at jeg ikke er sikker på om jeg fikk med meg det hele.

Eieren hoppet med ett over disken og løp ut på fortauet hvor han begynte å huje og skrike. Grekeren som sto like ved oss, fikk det med ett travelt. Men i det han ville ut av lokalet, hadde Konstantin kastet seg rundt benene på ham. Jeg skyndte meg og slo ham i hodet med et eller annet redskap som lå på gulvet. I det samme startet bilen motoren og forsvant på ny. Vi søkte etter våpen på fangen vår, men fant ingen.

Nå var det kommet så mange tyrkere til at det var lett å bli borte i mengden. Hva de gjorde med grekeren på gulvet aner jeg ikke.

Så bar det strake veien til patriarkatet i Fanar. Men vår skuffelse var stor da vi gjenkjente bilen på et hjørne like ved. Det var Andreas som gikk først, og han stanset så momentant at vi kolliderte alle tre. Nå bar det full fart i motsatt retning, så oppover, til vi sto overfor patriarkatet. Der så vi en klynge politifolk like inn ved muren.

De påtok seg å ledsage Konstantin til katedralen mens Andreas og jeg bestemte oss for å vende nesen hjemover.

Vi var havnet på en kafeteria ikke langt fra Taksim Square, en liten verden for seg, et sted med vidunderlig utsikt over Stamboul. Ved et lite bord satt vi og kranglet i

beste bysantinske ånd.

Dagens dramatiske hendelser beviste min teori. De var i tillegg til egne stridigheter begynt å rette oppmerksomheten mot oss - det vil si mot meg.

Munken min tvilte sterkt på at dette hadde noe som helst med gamle navn å gjøre.

Men hva visste vel han om familietilhørighet? Han var famieløs - navnløs. Hvordan kunne han forstå oss? Dessuten var han for ung, jeg kunne faktisk vært hans far. Selve mysteriet lå forankret i forhold som lå helt utenfor hans erfaringsbilde. Dette slo meg straks dramaet begynte å utspille seg for våre øyne - at han aldri kom til saken. Som kirkelig detektiv var han sikkert dyktig nok, til tross for sin unge alder. Men i dette tilfellet sto jeg selv bedre rustet enn han til å skjønne hva som egentlig foregikk i det som skjedde.

Hadde jeg ikke forklart alt til paven?

Var jeg ikke blitt trodd?

Munken hadde de gitt meg som livvakt, det var åpenbart, og som livvakt hadde han nettopp reddet mitt liv. Men det betød ikke at hans syn på tingene var det rette, til tross for at denne Dragas støttet ham der. Nå satt han og nøt eftermiddagsteen mens han så ut over Byen. Den signalrøde skjorten hadde fått en del smuss på seg, og det hadde de sorte benklærne óg. Håret var fortsatt litt bustet efter jakten. Vi burde egentlig ha oppsøkt en hamam, men det var skjedd så mye at det var best å komme seg hjem og roe seg ned.

Nå snudde jeg meg mot ham:

- Er du sikker på at stenen ikke falt av tilfeldighet, fratello? Jeg var sant å si blitt oppskaket av to mordforsøk på én dag.

- Jeg tror ikke på tilfeldigheter, Johannes ...

Her satt svaret på alle gåter, i form av en kokk som var munk - nei, en munk som var kokk. Nåja, jeg hadde sett ham i en litt annerledes tilstand dagen før, i Blakernai. Da var det tydelig at hans mangel på identitet gikk til røttene av hans vesen og gjorde ham utrygg og ulykkelig. Det var sikkert derfor han hele tiden

måtte hevde seg.

Han så ut over Byen igjen. Så kom den på ny, denne tankerekken som jeg ikke likte:

- Du vet, Johannes, du var tilstede både på badet og på Universitetet. Når du samtidig går rundt og presenterer deg som Palaiologos, da kan jo det sette fantasien i sving hos samtlige dukaser, komnener, kantakuzener og hva de nå heter alle sammen. - Du skal passe deg, Johannes!

Det ble visst nødvendig med et motangrep:

- Og dersom det var deg de ville til livs, fratello?

Han så på meg igjen:

- Da er de farligere enn jeg trodde ...

Hva han mente med dette, skjønnte jeg ikke da. Men i ettertid forstår jeg hva han siktet til. Likevel er jeg ikke enig med ham, slett ikke.

Da vi ruslet hjemover mot San Antonio, var det noe dypt inne i meg som håpet at Andreas aldri ville stille seg i veien for meg. Under gitte omstendigheter kan vi alle bli farlige, også jeg. Hvorfor jeg håpet dette, så jeg ikke klart. Kanskje syntes jeg synd på gutten. Kanskje håpet jeg at han ville leve til å se dagen da han selv fant ut av hvem han var. Kanskje ville også han få seg en overraskelse? Kanskje ville han da slutte å leke detektiv?

Samtalen under kvelds hadde dreid seg om den nye patriarken. Han var blitt akseptert av både tyrkerne og av sine egne. Brødrene kjente ham godt og var svært fornøyd med valget. Jeg ville gjerne vite hvem som hadde representert grekerne, men det kunne ikke prioren svare på.

- Slikt er bare tradisjon, forklarte Damiano - en slags formalitet, litt ritualer ...

Det tvilte jeg på, til tross for at Konstantin hadde vært av samme mening. Men han hadde senere fått føle på kroppen hva denne form for folkløse kunne innebære, og kunne ha skiftet mening for alt jeg visste.

I alle fall var det åpenbart at Germanos var akseptabel også i brødrenes øyne,

selv om de bare var tilskuere til det hele. De gledet seg til å treffe ham i den nye rollen han var blitt pålagt.

Mens Andreas trakk Rafael med seg ut i haven, gikk jeg opp og telefonerte hjem.

Min livvakter hadde vært bekymret for meg, siden de ikke hadde hørt noe på flere dager. Jeg beroliget dem med at alt gikk etter planen. Vi hadde fått ny patriark, og så snart jeg hadde truffet ham, ville vi se hverandre igjen.

Så dukket det opp noe jeg ikke helt skjønnte.

For lensmannen på Sande hadde ringt og bedt dem be meg henvende meg til konsulatet i Istanbul eller til ambassaden i Ankara. Det gjalt visst noe viktig, noe som hastet.

Nei, Norge fikk vente, jeg hadde viktigere ting fore.

Jeg bladde i dagboken igjen mens dagens begivenheter passerte revy for mitt indre øye. Sjøfuglenes sang lød hjerteskjærende denne kvelden. I det samme så jeg for meg ørnen med det knuste hodet og hørte fraterens rop i det stenen falt. Dernest dukket Konstantin Dragas opp, han vred seg unna bilen som mente å knuse ham. Var han den siste Dragas - det hadde jeg glemt å spørre om.

Jeg visste at mitt oppdrag snart var til ende. For straks jeg hadde introdusert meg og overlevert mitt budskap til den nye patriarken, var det bare å reise hjem igjen. Hva som videre ville skje, fikk jeg pent overlate til paven.

Nei, jeg ville ikke at det skulle ende slik.

Jeg løftet blikket fra boken og så ut i nattemørket.

Jeg ville selv komme tilbake til Byen og se til at grekerne overtok den igjen.

Han så ekstra fryktinngydende ut denne kvelden. Hingsten var også fyrrigere enn jeg kunne huske å ha sett den før. Kappens folder virket ekstra røde, blodrøde. Sverdet lynte på himmelhvelvingen.

Men han kom ikke alene. For bak ham skimtet jeg horder av engler til hest, alle rustet til krig. Først så jeg bare en bevegelse på nattehimmelen. Så spredte

denne seg over hele flaten, inntil himmelens kuppel yret av liv. Ingenting sto stille. Det danset og hoppet for øynene på meg mens myriader av ryttere passerte på himmelen som om den var et lerret. Da de strøk forbi det åpne vinduet mitt, stanset de nå og da for å hilse meg med sverdet hevet.

Nå var det ikke lenge til de skulle øve sin gjerning i Byen. Erkeengelen ville selv bestemme Dagen.

Da jeg våknet neste morgen lå farfars dagbok på gulvet ved siden av sengen. Der lå også en utbrent pipe, og nattbordlampen var ikke slått av.

15. SISTERNEN

Sisternen var dyp, den var trang og samtidig var den stor, den var som en skog med høye trær. Her var dunkel belysning, for luftehullene i taket var dekket med gitter, som igjen var blitt dekket med søppel og skrot. Egentlig var det bare lys å se borte ved nedgangen, der trappen reflekterte dagen utenfor.

I dette mørket var det vanskelig å skille søylene fra hverandre. Straks du passerte den ene dukket det opp en ny. Jeg følte det slik at jeg var kommet inn i et landskap med utallige stengsler. Du kom deg aldri unna, for de sto i rekke og rad og ventet på deg. Jeg gikk meg vill noen ganger. Lyset fra trappen var eneste orienteringspunkt. Dersom noen skulle lukke døren etter seg, ville vi gå i mørke.

Konstantin og Andreas befant seg også et eller annet sted her nede, men i øyeblikket kunne jeg ikke se dem. Jo, der var det en søyle som beveget seg, nei det var to - da måtte det være dem.

Akustikken var av det ubehagelige slaget.

Når du plystret, vandret lyden omkring i labyrinten før den kom tilbake til deg, flerfoldige sekunder senere. Og da kom den som en overraskelse - det du trodde du hadde sendt fra deg, innhentet deg på en uventet måte. Jeg forsøkte igjen og igjen, hver gang skjedde det samme. Kunne det være Andreas eller Konstantin som svarte på min hilsen? Svartet kom alltid fra mørket foran meg, fra et eller annet sted mellom skogen av søyler.

Stemmer bar på en mer skremmende måte. De ga deg en følelse av at søylene snakket med hverandre, dialogerte på hemmelig vis. Det kunne virke som om de var forstenete personer fra fortiden.

Her var ikke en dråpe vann tilbake, her var fortiden tørket opp og forstenet.

Jordgulvet sørget for at vi kunne bevege oss helt lydløst. Derfor var det umulig å si hvilke av søylene som var døde og hvilke som var levende, for å si det slik.

- Andreas!?!

Jeg fikk ikke svar.

- Fratello! prøvde jeg en gang til.

Ikke en lyd var å høre.

Så kom en hvisking et eller annet sted fra:

- Ja, Johannes, vi er her begge to ...

Hviskingen traff meg etter at den hadde vandret rundt på måfå. Da var det som om han sto ved min side.

- Hvor er dere?!

- Her ...

Jeg så ingenting.

Så kastet han en sten mot en av søylene. Etter lyden å dømme befant han seg et stykke unna.

Så skvatt jeg høyt. Et eller annet sted der fremme kom det et lynglimt. Hva i all verden kunne det være? Det var visst bare Konstantin som prøvde seg med kameraet. Nå fulgte et nytt lyn, så ett til og enda ett. De fulgte hverandre i rask rekkefølge, slik at jeg kunne gå rett mot dem. Der så jeg en av søylene bevege seg - det måtte være Andreas. Der lyste det opp enda en gang - og jeg skimtet ansiktstrekkene til Konstantin Dragas.

Vi hadde glemt å ta med lommelykt. - Dette var utilgivelig og kostet oss nesten livet alle tre.

For etter en halv times rastløs vandring i dette underjordiske riket hørte vi med ett stemmer. Vi hadde fått besøk. Stemmene nærmet seg, men det var umulig å se hvem det var, i hvert fall mente jeg å kunne skjeldne tre forskjellige mannsstemmer. De hadde gjort samme tabbe som oss, og måtte vandre i mørket de óg. Da skrittene kom nærmere, stakk vi bak hver vår søyle, sikkert på grunn av støkket vi hadde fått dagen før. Nå passerte de oss og vi kunne tydelig høre at de

snakket gresk. En som kjente stemene kunne sikkert identifisere dem. I det samme skjedde noe uventet.

- Theofilos!

Konstantin hvisket denne beskjeden ut i luften, men den løp rundt veggene og alle søylene og nådde de nyankomne like tydelig som den nådde meg.

- Hallo - hallo!?! - Er det noen her?! Spørsmålet buldret frem og tilbake i mørket.

Så ble det helt stille.

- Svar! - Hvor er dere? Vi vet at dere er her et sted!

- Her er ingen andre enn dere selv ... hvisket Konstantin, denne gangen på gresk. De skarpe konsonantene lød som små smell i den følsomme akustikken.

- Palaiologos - kom frem!! Theofilos brølte denne gangen.

Så de hadde sett oss gå ned hit. Nå var gode råd dyre.

- Theofilos ... Det var Konstantin som hvisket ... kom frem ... vis deg! - Vær ikke redd ... jeg er ikke farlig ... selv om du tror det ...

Ordene svedde rundt i stillheten.

Nå ble det litt røre et sted i nærheten. Noen begynte å løpe, noen tok til å rope, men alt var til liten nytte. Vi hadde skiftet søyler uten at vi mistet kontakten med hverandre, det var de andre som gikk seg vill her nede.

- Theofilos ... der var hviskingen igjen ... Theofilos - hvor er du ...?

Han sa det slik at et ekko gjentok det hele i feil sammenheng:

- er du ... filos ...er du ... filos ... er du ... filos ...er du ... filos ...er du ... filos ...?

Så kom ordene tilbake i en motsatt rekkefølge:

- hvor ... theo ... hvor ... theo ... hvor ...theo ... hvor ... theo ... hvor ... theo ...?

- Palaiologos - slutt å spøke! Dette er alvor!!

- theo ... filos ... theo ...filos ... theo ... filos ...

- Jeg skyter!

- hvor er ... theo ... hvor er ... theo ... hvor er ...theo ... hvor er theo ...?

I det samme gikk all oppmerksomhet mot nedgangen. For der hørtes faste

skritt og høye stemmer.

Så ble det helt stille.

- Theofilos!

Ekkoet boltret seg denne gangen og det følte som en evighet før vi hørte et svar:

- Manuel! Ordet lød som et høyt gisp.

Noen løp. Så smalt det, uten lyddemper denne gangen, flere ganger i rask rekkefølge.

Nå klappet noen i hendene og det ble helt stille. Klappingen lød som små tordenskrall i seg selv. I det samme suste en gjenstand bort over jordgulvet og landet ved en av skotuppene mine. Jeg bøyd meg og tok den opp. Det var en ladd revolver. Den beholdt jeg.

Jeg fant frem til mine to venner i mørket. Bak noen søyler nær en av veggene sto vi urørlige mens vi hørte løping og høye rop, men ingen skyting denne gangen. Den ubarmhjertige akustikken gjorde kontakten vanskelig og vel så det. De nærmet seg hverandre, de fjernet seg, de gikk, de småløp. Jeg fikk inntrykk av at begge parter forsøkte å omringe hverandre uten hell. - De måtte ha glemte oss.

Deretter smalt det flere ganger. Noen ropte, andre skrek.

Så smalt det på ny, fra et sted like i nærheten.

I det samme begynte Konstantin å sende små blitzbomber ut i mørket, i forskjellige retninger og i rask rekkefølge, mens han hele tiden flyttet seg fra søyle til søyle. Jeg ble stående helt stille mens det brøt ut et nytt pandemonium rundt oss. Dette var svært risikabelt og kunne ha kostet oss livet, men knepet fungerte. Samtidig hørte jeg en kjent stemme rope polis, polis! - Det var Andreas som kom Konstantin til unnsetning.

Straks forsvant de i retning av utgangen alle sammen.

Vi løp etter i håp om å få gløtt av dem, men Andreas ropte stans. Han hadde snublet over noe på gulvet. Konstantin brukte blitz'en for å få lys på det. Det lå noen på gulvet, noen som ikke kunne løpe mer.

Det var ingen tvil - der lå Theofilos Laskaris. Rundt hodet lå det en rød

glorie og ga ham en underlig likhet med helgnene, en omvendt glorie, vil jeg kalle det. Konstantin Dragas gjorde korsets tegn.

Så beveget vi oss mot utgangen.

Andreas holdt oss tilbake da vi ville gå ut i dagslyset:

- Kanskje venter de på oss ... de vil helt sikkert komme for å hente Theofilos.

Han stakk hodet forsiktig opp fra det øverste trappetrinnet mens han lente seg med kroppen mot hele trappen. Så gjorde han tegn til at vi skulle bli stående hvor vi var.

- Bilen deres står utenfor ... vent, her kommer en bil til.

Det viste seg å være en politibil.

Med et byks var frateren ute og stanset den mens han pekte og forklarte på diverse sprog. Bilen med de sorte vindusglassene ga gass og ble borte rundt et hjørne. Like etter kom flere politibiler til stede. Nå manglet det ikke på lykter, hunder hadde de óg. Vi forklarte i munnen på hverandre. Det var tysk som reddet oss igjen.

Theofilos var skutt gjennom hodet. I et hjørne like ved gjenkjente jeg en av Manuels vakter fra Fanar, han lå og forblødde av sår i brystet. Flere fant vi ikke. Konstantin ga dem opplysninger om Theofilos - den andre fikk de finne ut av selv.

Vi hadde funnet et spisested like ved for å komme til hektene igjen. En whisky og soda til hver hjalp godt.

Det ble ikke sagt stort under denne arbeidspausen, som Konstantin kalte det. Da maten kom på bordet løsnet likevel tungebåndet. Jeg klarer ikke i skrivende stund å rekonstruere samtalen, bortsett fra noe Andreas sa mens han så strengt på meg:

- Johannes, nå har du vist deg ved tre forskjellige mord her i Byen - vil du være så snill og holde en lav profil heretter?!

Jeg så trassig tilbake - var dette måten å snakke til en keiser på?

- Og hvorfor skulle jeg være i større fare enn deg?

- Fordi du går rundt og presenterer deg som Palaiologos.

- Jeg er en Palaiologos!

- Jada, men kan du ikke vente med det til du treffer patriarken, det er bare et par dager igjen!?

Jeg lo med meg selv. Egentlig likte jeg dette godt.

- Hør, Johannes, de har fulget etter oss ned i sisternen! De holder øye med oss hver dag nå.

Dette irriterte meg.

- Ser du ikke, fratello, at vi enda en gang er blitt vitner til et oppgjør mellom to keiseremner? Skjønner du ikke at Manuel kom for å kvitte seg med Theofilos - etter først å ha drept broren, Theodor?

- Nei, Johannes, jeg ser ikke det. - Det er du som ikke ser!

- Ser hva!?

- At begge hadde fulgt etter oss - uten å vite om hverandre! De kolliderte ganske enkelt der nede - men det var oss de skjøt på!

- Men Manuel har drept Theofilos - begriper du ingen ting i det hele tatt!?

Jeg var blit temmelig høyrøstet nå.

Folk så på oss. Konstantin gjorde tegn til at vi skulle roe oss ned.

I det samme skjøt en hånd ned i innerlommen min og frater Andreas dro frem revolveren jeg hadde funnet. Så tømte han den for de patroner som var tilbake og ga den tilbake. Patronene la han i skuldervesken.

- Sludder - fortsatte jeg - de holder et oppgjør seg imellom! Disse familiene med gamle navn har samlet opp mye hat gjennom tiden. Slike mennesker har æresbegreper. De kysser ikoner og kors og prestenes hender, de finansierer patriarkatet eller klostre - og samtidig dyrker de ære og nærer hat. De utgjør en underlig blanding av de hedenske og det kristne. Men denne gangen handler det om mer enn ære - en av dem ser seg selv i keiserens sted!

Jeg hadde bøyd meg frem over bordet og så frateren rett inn i øynene.

Konstantin lo. Så sa han:

- De kommer alltid tilbake til dette, hver gang ...

- Men De har ikke sett de seremoniene som jeg helt tilfeldig overvar, to

ganger - jeg så dem bøye seg for både Alexis Komnenos og for Theofilos Laskaris!

- Folklore ...

Vi var blitt høyrøstet igjen alle tre.

- Men hvordan vil De da forklare at begge ble drept dagen etter seremonien?

- Der var frateren igjen.

- Slumpetreff! - Ingen så episdoen i Aya Sofya bortsett fra dere.

- Nettopp! kom det fra frateren - derfor tror de det er vi som myrder!

- Og ingen andre enn Johannes så episoden i Pantokrator.

- Derfor søker de hevn!

Andreas var blitt opphisset nå.

Kanskje var han blitt lei av å måtte redde livet mitt? - Eller var han rett og slett bekymret for sitt eget? Ja, for han trodde jo ikke på et skjult mønster slik jeg gjorde - eller grekerne på sin måte.

Vi trengte gjensyn med vår gamle hamam denne ettermiddagen. Andreas ledet an, han ville dessuten vise Konstantin hvor Alexis Dukas hadde omkommet. Det var på vei ut igjen at han gikk bort til mannen i billettluken og begynte å spørre seg frem på tysk.

Kunne vi få treffe flere av vaktene som hadde vært her da ulykken skjedde?

Tyrkeren ropte til en som sto og hang like ved. Han svarte noe som inneholdt navnene Hasan og Halil. Så forsvant han for å hente en av dem, Hasan, så vidt jeg skjønnte. Da han kom tilbake, var han ifølge med en høy tyrker med sterk legemsbygning. Han nikket til hilsen. Dette var en vi ikke hadde truffet sist vi var her.

Først lot han som han ikke skjønnte hva vi snakket om. Da vi fikk ham for oss selv, ble han mer samarbeidsvillig, for synet av dollarsedler har en tendens til å løse tungebåndet på enkelte. Igjen var sedlene mine, mens frateren oppførte seg som om de var hans.

Jo, han hadde vært i overetasjen den ettermiddagen ulykken skjedde. Nå pekte han mot etasjen over, der Alexis Komnenos hadde hatt sitt hvilerom. Jeg så

at rekkverket var blitt reparert. Men i det fatale øyeblikket hadde han vært inne i en kabin like ved og hadde ikke sett noen falle.

Men ville han være i stand til å gjenkjenne noen av de som hadde vært der?

Nå så han spørrende på Andreas.

Efter flere dollarsedler ble han pratsom igjen. Men først vinket han på en arbeidskamerat som han kalte Halil og som var fra Aspendos. De to snakket fort og lavt sammen, de så på oss, strakk hodene sammen igjen og Hasan antydte med noen håndbevegelser at Halil også kunne bli pratsom under visse omstendigheter. Nå var min bunke med dollarsedler allerede ganske slunken.

Jo, de husket at noen grekere hadde vært der oppe, tre stykker for å være presis. Men de så like ut og var ikke lett å beskrive.

- Husker dere noen andre? Frateren var på sporet nå.

Hasan nikket.

- Kan du si noe mer?

- Jeg så en der oppe - da jeg gikk for å legge frem rent tøy i nummer 120.

- Ja?

- En av dere!

En av oss - hva mente han med det?

- Du! sa han og pekte på meg.

Jeg? Hva i all verden skulle det bety? Jeg hadde kabin i etasjen under, ved siden av frateren.

Nå så de på meg alle fire.

Da var det som om hjernen klarnet.

- Det stemmer faktisk - jeg var der oppe et øyeblikk, ved en feiltagelse! Jeg mener, jeg var på jakt etter massøren, for å gi ham drikkepengene han var blitt lovet.

- Og hva gjorde du da?

- Da jeg ikke fant ham, gikk jeg ned igjen for å hvile. Det var det hele. Ulykken skjedde i det jeg var på vei inn i min egen kabin.

Andreas hadde igjen fått dette norske uttrykket i ansiktet - allvitenhet,

selvsikkerhet, selvgodhet. Jeg ble alltid på vakt hver gang jeg så ham slik. Faktisk foretrakk jeg at han så spørrende eller overrasket ut, da var han så meget penere å se på. Hver gang han ble norsk i ansiktet, glemte han nemlig at han var her for å tjene meg.

- Gikk dere ut for å se med det samme dere hørte bråket? Det var Hasan som spurte.

- Nei ...

Frateren så på meg.

- Ikke med en gang ... Jeg banket i veggen for å gi tegn til Johannes, flere ganger.

- Og han svarte?

- Husker ikke - men han var den av oss som åpnet døren først for å se.

Lenger kom vi ikke.

Så avtalte vi å møte Konstantin utenfor det gamle palasset neste morgen. Trolig ville det bli vår siste ventedag.

16. DET GAMLE PALASSET

Da jeg kom til frokost neste morgen, var refektoriet folketomt, og jeg hadde avisene for meg selv. De var fulle av oppslag: *ny patriark er valgt - blodbad i Konstantinopel - oljekonferansen innstilt tredje dag på rad - mafiaoppgjør - nok et mysteriøst dødsfall i Istanbul ...*

Jeg måtte smile.

Ingen av dem tangerte sannheten, ikke i det hele tatt. Ingen av dem visste nok til å skjønne hva som utspant seg for våre øyne og som kunne fortelle all verden at vi befant oss i Konstantinopel og ikke i Istanbul.

Hva var dette?

Den italienske morgenutgaven av La Repubblica spekulerte i tillegg til å referere:

Gresk shippingmafia tar et oppgjør i Istanbul.

Overhodene for gamle familier - eller klaner - konkurrerer om å eliminere hverandre. Hittil er tre døde: en Komnenos og to fra familien Laskaris. Er dette foranlediget av oljekonferansen (som i øyeblikket står stille på grunn av såkalte "inntrufne omstendigheter", til stor ergrelse for alle andre deltagere) - eller ligger noe mer under?

Det er fra godt informert hold blitt hevdet at den utløsende faktor er valget av ny patriark. For hver gang en patriark velges, dukker et gammel uhyre opp - og det har syv hoder, akkurat som Konstantinopel var grunnlagt på syv høyder, i likhet med Roma. De syv hodene er selvsagt familieoverhoder. Og hvilke er så disse? Jo, de bærer gamle og kjente navn: Komnenos, Laskaris, Dukas, Kantacuzenos, Dragas, osv. Ryktene vil dessuten ha det til at det denne gangen

også er dukket opp en Palaiologos - en representant fra en familie som alle trodde var dødd ut. Det hersker ingen enighet om dette er en bløffmaker eller om han er ekte, våre kildeer nøyer seg med å referere.

Ingen i vår verden ville brydd seg om disse navnene fra en fjern fortid dersom det ikke var for det triste faktum at de strides seg i mellom, i beste bysantinske ånd. Hva står så på spill? Er det oljekontrakter de strides om? Er det oppsamlet ondt blod som kommer opp til overflaten fordi kongressen finner sted i Konstantinopel, århundregamle stridigheter? Er det fordi en eldgammel tradisjon hevder at en av disse må godkjenne valget av ny patriark, en tradisjon som ikke er så svært gammel og sikkert har med finansiering av patriarkatet å gjøre? - Er det kanskje som følge av dette siste at flere av dem regner seg som arving til den bysantinske tronen? - Ser vi kanskje gløtt av arvestridigheter som ellers ikke kommer til overflaten og får offentlighetens oppmerksomhet?

Vi får neppe svar på våre mange spørsmål - ikke denne gangen heller.

Det bysantinske keiserdømmet var alltid et mangehodet uhyre, så også i dag, later det til. For hva oppnår de ved å myrde familieoverhoder når en skokk av slektninger står i kø for å overta: barn, barnebarn, fetre, onkler, osv? Det er kort sagt noe uforklarlig over det hele, for i gamle dager utryddet de hele familier, i hvert fall alle mannspersoner i konkurrerende slekter.

Kanskje er det oss tillatt å antyde en annen tolkning: ligger et historisk mønster bak? Er dette sirkus alt sammen - en nesten rituell gjentakelse av gammelt drama? Hvor i den bysantinske fortid skal vi lete etter en tolkningsnøkkel til det hele? Det måtte i så fall være tiden mellom den latinske okkupasjonen i 1204 og Byens fall i 1453, historien om hvordan familien Palaiologos klarte å beholde makten tross mye konkurranse. Historisk interesserte anbefales å konsultere det relevante materialet i professor Balustrinis voluminøse historie "Det bysantinske rikets vekst og fall".

Jeg ble imponert denne gangen - de tok meg med!

Men jeg likte ikke helt at det var kommet på trykk. Dersom jeg noensinne

hadde vært i livsfare her nede, så var jeg det nå. Jeg fikk ta revolveren med meg for sikkerhets skyld, selv om jeg ikke hadde patroner til den.

Hadde frateren lest dette oppslaget tro? I så fall ville jeg neppe få et øyeblikk for meg selv hele dagen. Kanskje jeg skulle gi revolveren til Andreas, han hadde patronene?

Jeg kastet et nytt blick på avisen på bordet foran meg.

Balustrini?! Navnet satte tankene i sving.

Hvor var vår Balustrini blitt av disse dagene? Jeg hadde hverken sett ham til frokost eller aftens.

Med avisen under armen gikk jeg opp i gjesteavdelingen og så etter hans navn på en av dørene. Der! Nederst til venstre i korridoren sto Monsignore Balustrini på døren. Jeg banket forsiktig på.

- *Avanti!*

Han satt og arbeidet med ett eller annet, skrivebordet var fullt av bokstabler og papirbunker.

Jeg gikk bort og viste ham det som sto i avisen.

Han smilte bredt, så rakte han meg den tilbake.

- Kjenner De dette navnet?

- Ja - han er ved universitetet i Bologna. - Vi er ikke i slekt.

Vår Balustrini arbeidet i Vatikanbiblioteket, viste det seg, og var her for å undersøke noe i et av bibliotekene i Byen, det gjaldt visst ektheten av et manuskript. Dette passet godt på grunn av konferansen og hadde ingenting med patriarkvalg å gjøre.

- Jeg er ekspert på greske middelaldermanuskripter. Det var jeg som plasserte Dem her, hvis De husker notisen jeg sendte til hotellet Deres i Roma.

Selvfølgelig - det var der jeg hadde navnet hans fra!

- På anbefaling fra statssekretariatet ... jeg forstår det slik at det var De som ordnet med billetter. - Hvorfor slikt hastverk?

- Fordi patriarken var død og Synoden ville begynne sitt arbeide med det

samme.

- Så De vet hvem jeg er?

Jeg hadde jo ikke sagt et ord til noen i San Antonio, og ikke tror jeg Andreas hadde gjort det heller, ikke engang til Rafael.

- Jada - De er den Palaiologos som det står om i avisen! Fra sekretariatet ble det lagt vekt på at Den Hellige Far anså Deres oppgave som viktig. De skulle være den trettende apostel og forene våre to kirker, siden De både er katolikk og Palaiologos! Deres oppgave er å hilse patriarken fra paven og i Deres egen person bringe ham budskap om nye tider for våre søsterkirker.

Balustrini pusset brillene med et lommetørkle mens han forklarte.

- Jeg har ventet på at De tok kontakt med meg ... la han til mens han satte brillene tilbake på plass.

- Jeg har hatt det svært travelt i denne ventetiden, Monsignore, skyndte jeg meg å legge til. Jeg turde ikke si som sant var at jeg ikke hadde festet meg ved navnet på brevet jeg fikk i Roma. Jeg burde ha tenkt så langt - men hvilken praktisk forskjell ville det ha gjort?

Jeg kunne ikke brenne inne med det viktigste spørsmålet i alt dette:

- Hvorfor her, Monsignore, i San Antonio?

_____ - Fordi De ikke kjenner terrenget, fordi jeg selv visste at jeg skulle her, og fordi noen fra Biblioteket nevnte at deres landsmenn skulle bo her under kongressen ved Universitetet.

Vi hadde ikke mye tid, for Andreas og jeg skulle snart begi oss over Galatabroen og opp til Den Blå Moské. Jeg pekte på avisen. Den inneholdt en setning som jeg hadde festet meg ved.

- Hva er det artikkelen henspiller på - et skjult historisk mønster? Jeg mener: var det noe tidspunkt da disse familiene sloss om keiserverdigheten - på samme tid?

- Ikke på den måten avisen antyder ... Han så ut i rommet.

- Hvordan da?

- Disse familiene har avstedkommet keisere og keiseremner, noen av dem har sogar vært tronrøvere - men det er ikke slik at de levde eller rivaliserte på samme tid. Jeg mener, det har ikke vært så mange tronpretendenter samtidig ... avisene gir oss et synoptisk tablå! De samler alt på ett brett - journalister kjenner ikke historien så godt.

Jeg var skjønt klar over dette.

For var ikke Alexis Komnenos blitt etterfulgt av Theodor Laskaris, og denne av sin bror? Et keiserlig vakuum var en utålelig tanke i Bysants. Men hvem ville etterfølge Theofilos?

Svaret hadde flere ledd, for å si det slik.

Jeg

Det jeg ønsket var en bekreftelse på at familien Kantacuzenos hadde vært tronrøvere på et eller annet tidspunkt i min families historie, noe jeg mente å huske fra undersøkelsene i Bergen og som Konstantin Dragas hadde vært inne på.

Så kom svaret.

Joda - Johannes VI Kantacuzenos var opprinnelig bare medkeiser, men hadde forstøtt sin yngre kollega, Johannes V, som var en Palaiologos!

- Med andre ord var han en paretet i min famliles historie?

- Vi kan si det slik.

En Kantacuzenos hadde ranet til seg tronen fra en Palaiologos som var yngre enn ham selv - det var nettopp dette jeg mente å huske og som Konstantin hadde hentydet til.

Han smilte med seg selv. Så så han direkte inn i ansiktet mitt og spurte:

- Hvorfor er De så opptatt av slike spekulasjoner - på grunn av disse dødsfallene som avisen omtaler som mysteriøse?

Jeg tenkte meg om før jeg svarte.

- Nei, egentlig ikke - det gjelder min egen identitet ...

- Som Palaiologos?

- Riktig.

Jeg satte meg på andre siden av arbeidsbordet.

- Får jeg lov å spørre, Monsignore: hvorfor var det så om å gjøre at jeg skulle treffe frater Andreas?

Han svarte uten å nøle:

- Vi kjenner ham ... vi stoler på ham ... vi vet han er verd vår tillit. - Hans navn er til og med blitt nevnt for Den Hellige Far. En keiser kan trenge litt beskyttelse, som De ser av oppslaget her, en slags livvakt. - Han pekte på avisen.

- Men jeg får av og til følelsen av at det er han som har tatt styringen?

- Alle som lever med frateren får visst den følelsen, sa han og smilte med øynene.

- Kjenner De ham, Monsignore?

- Nei, men min gode venn Emiliano - bibliotekaren - har nevnt ham i forbindelse med et sensasjonelt manuskriptfunn i Palestina - dessverre gikk manuskriptet tapt, men det var visst ikke fraterens feil.

Jeg takket for hjelpen og gikk for å finne Andreas. Han ventet utenfor med sin tykke bok i hånden.

Det som skjedde resten av dagen skal jeg forsøke å skildre så nøyaktig som mulig. Andreas har hjulpet hukommelsen min på et par punkter.

Vi møtte Konstantin Dragas utenfor Den Blå Moské, som avtalt. Like bak denne ligger restene av det gamle keiserpalasset. Her var det en hel liten labyrint av gallerier som løp rundt bygningsrestene, disse var verdensberømte for sine mosaikker.

Det var mange turister denne morgenen, grupper kom og gikk, guider forklarte på mange sprog, paraplyer ble brukt til å peke med. Like innenfor billettluken ble vi stående i kø før vi omsider kom inn og kunne se ned i utgravningsfeltet.

Jeg observerte uniformert politi her og der.

Vi sirkulerte fra utgangen ved å følge skilt med piler. Vandringen førte oss

fra værelse til værelse og tilbake til utgangen igjen. Overalt forsøkte folk å komme frem til rekkverket og se ned. Fotografering var strengt forbudt, sikkert for å beskytte mosaikkene. Et sted førte en trappe fra galleriet og ned til et av feltene, men et tau sperret for nedgangen.

Mosaikkene var praktfulle. Det var tydelig at vi befant oss i værelser av stor luksus. Her var naturscener, jaktscener, dyr og planter i alle farver. Jeg ble særlig fascinert av løvene og tigrene. De var sikkert blitt ofret på hippodromen under store festeligheter. En av løvene spilte opp gapet så livaktig at den formelig trakk tilskueren mot seg. Dette måtte Konstantin også ha latt merke til, for han forsøkte forsiktig å heve kameraet. Straks hørte vi rop fra en av vaktene:

- No photos, please!

I det samme var det en som dro meg i skjorteermet.

Frater Andreas pekte på et par herrer på galleriet vis á vis oss. En av dem lignet på Manuel Kantacuzenos. Det måtte være han, det kunne umulig være noen annen. Han var ikke alene og jakkelommen til den ene livvakten så altfor svulmende ut. De hadde nok kommet en stund før oss.

De hadde stanset opp, fortapt i det de så på bakken under seg. Manuel hadde etter min mening flere likhetstrekk med villdyrene der nede. De ble stående mens vi beveget oss videre. - Snart kom vi til å møtes.

Selvsagt ville det klokeste være å slå retrett, finne noe annet å se denne morgenen. Men jeg avviste fraterens forslag - jeg var ikke kommet til Konstantinopel for å flykte fra tronrøvere. Han sukket oppgitt og fortsatte å holde seg ved min side. Om jeg var fange eller fri var umulig å si.

Nå var Andreas der igjen - han pekte mot inngangen. Der kom flere grekere, men det var vanskelig å si om vi hadde møtt dem før. Det hadde derimot Konstantin Dragas:

- Der ser dere Kyrillos Dukas, han i midten ... med rødt lommeørkle i dresslommen! Han er også en av dem.

Han var en eldre mann, sikkert bestefar mange ganger, med tynt grått hår, med en smal og grå mustasje og med hvite hansker. Han så vennlig og ufarlig ut på avstand. Det gjorde ikke adjutantene hans, de kunne vært tatt rett ut fra filmen Gudfaren.

De to familieoverhodene lot ikke til å være klar over hverandres nærvær. Manuel lente seg ut over rekkverket mens hans inspiserte løvehodet under. Adjutantene slappet av, lot det til. Den ene fisket frem en mobiltelefon mens den andre så ut som han speidet etter et avtrede. Vi nærmet oss hele tiden, men strømmen av turister gikk svært langsomt på grunn av mosaikkene. Siden vi sirkulerte gjennom flere saler, forsvant Manuel venn av synet nå og da. Men hver gang vi dukket frem igjen, sto de der og beundret villdyrene på bakken.

Langsomt nærmet vi oss hverandre.

Nå sto Konstantin like ved Manuel, men på grunn av mørke solbriller var ikke fotografen vår gjenkjennelig. Kyrillos Dukas og følge var forsvunnet inn i værelsene nær inngangen og ville ikke dukke opp på en stund.

Andreas og jeg stanset ved rekkverket - til høyre for Manuel - uten at han hadde lagt merke til oss, han virket helt betatt av den naturtro mosaikkunsten. Konstantin sto like bakenfor, litt nærmere Manuel og vaktene som snakket i telefonen.

Så gjorde han noe dumt.

Han ville fotografere Manuel som lente seg ut over vekkverket - som halvt sto, halvt svevde i rommet.

Dette var uten tvil en morsom idé, men det mente ikke de tyrkiske vaktene.

For nå ble det roping og skriking. Noen forsøkte å komme seg bort til ham mens han knipset iherdig, men de møtte motstand fra turiststrømmen. Vaktene til Manuel var heller ikke på plass, den ene var sikkert på toalettet mens han med mobiltelefonen ble skjøvet avsted i feil retning. Manuel så forvirret opp, hva var det nå som var i ferd med å skje?

Noen politimenn hadde beveget seg fra inngangen for å se bedre.

- *No photo, Sir! No Photo!!* - Vaktene kom ikke til for folk, men ble stående og skrike og geistikulere et stykke lenger nede. Konstantin tok et bilde av dem også.

Andreas og jeg hadde flyttet oss på grunn av alt livet. Vi sto rett bak Manuel nå. Han gjenkjente oss ikke, men speidet etter livvakten som var blitt borte. Der sto han, hvor et skilt på veggen forkynte *Tuvalet*. Veggene var forøvrig dekket av funngjenstander fra det gamle palasset og kontrastene mellom gammelt og nytt var nesten ikke til å holde ut.

Med ett tok han med mobiltelefonen et krafttak for å komme seg løs fra turiststrømmen. Han var på vei mot oss - mot meg for å være helt presis.

- Johannes, pass deg! Det var Konstantin som ropte denne gangen.

Manuel snudde seg mot han som ropte, men ved synet av kameraet snudde han seg mot mosaikkene igjen.

Alt var et eneste røre.

Andreas sto og sperret veien for den av Manuels menn som var nærmest oss, noe Konstantin foreviget. Jeg sto som en ny slags livvakt for Manuel like bak ryggen på ham. Nå forsøkte en av museumsvaktene å rive kameraet fra Konstantin, men oppnådde bare å få det i ansiktet. Så begynte han å blø. Andreas stengte fortsatt for han med mobiltelefonen og sørget for at han ikke fikk brukt den i øyeblikket

Konstantin slo vilt om seg nå. Det gjorde også han som var på vei mot oss fra toalettet. Men siden han kom i feil retning, ble han stanset av museumsvaktene. Da han begynte å sette seg til motverge, ropte de på politiet. Den andre livvakten, han som Andreas hadde trengt opp i et hjørne, forsøkte å fiske frem en gjenstand fra innerlommen samtidig som han febrilsk forsøkte å bruke mobiltelefonen. Men han kom ingen vei, for frateren holdt armene hans låst i et enkelt grep.

Så smalt det. Det var politiet som hadde løsnet et skudd for å skremme han fra toalettet. Han ble overmannet i det samme.

Men skuddet utløste et pandemonium blant alle turistene.

Luften ble flerret av skingrende skrik fra kvinnestruper, tilrop fra sinte mannsrøster. Larmen ble øredøvende, ingen kunne høre hva de selv sa. Trengselen var stor, ingen tok hensyn til andre, hver søkte bare å redde seg ut. Pusten ble klemt ut av meg flere ganger. Flere banet seg frem med albue, noen slo bare om seg. Faren for at noen skulle falle og bli tråkket ihjel var overhengende. Tyskere, amerikanere, italienere - alle sprog var i luften samtidig i en redselsfull kakofoni.

Så smalt det på ny.

Dernest ble det helt stille.

For et lite øyeblikk hadde folk fått noen annet enn seg selv å tenke på - alle så mot mosaikkene under oss.

For der lå Manuel Kantacuzenos.

Hodet hans hadde havnet i kjeften på løven.

En blodfleck vokste til en hel liten dam mens vi sto og så på. Det så ut som om løven hadde fått keiserlig purpur om skuldrene sine. - Et vakkert syn, om jeg skal være helt ærlig.

Stillheten varte ved, det var noe ved synet som hadde gitt folk et støkk.

Jeg så meg rundt.

Andreas satt på offeret sitt. Vakten som blødde i ansiktet forsøkte å fange Konstantin, men uten hell.

Politiet nede ved toalettet drev og la den annen av Manuels menn i jern.

Litt etter hørtes sirener fra ambulanse og politibiler.

Folk hastet mot utgangen.

Jeg ble stående som en slags æresvakt ved stedet der Manuel hadde falt over rekkverket. Hva jeg ventet på vet jeg ikke, men vi kjenner alle disse øyeblikkene da vår natur handler intuitivt og sikkert, uten noen åpenbar grunn.

Noen så på meg, jeg fikk denne følelsen som ikke er til å ta feil av - noen stirret intenst mens jeg forgjeves søkte å finne ut hvem dette var. Der ... der sto

Kyrillos Dukas med følge! De var nettopp kommet rundt hjørnet.

Han så på Manuel som lå der i løvens gap - en tronrøver som var sendt i døden. Var det ikke tale om gjensyn med fortiden, med den store sammenhengen, som jeg liker å kalle det? En Kantacuzenos var blitt innhentet av historiens rettferdighet. Der han lå var han et definitivt bevis på at fortiden når som helst kan innhente nåtiden - at Konstantinopel er en sterkere historisk faktor enn Istanbul.

Kyrillos Dukas gjorde seg sikkert lignende tanker der han sto og beundret dette gåtefulle kunstverket.

Nå hevet han blikket til oss.

Han så på meg, jeg så på ham.

Var det et skjevt lite smil jeg så i munnviken hans?

Smilet så stivt ut, når jeg tenker etter, jeg kan ikke si at jeg likte det. Faktisk ga det meg meg en følelse av utrygghet, en visshet om at livvakter kanskje ikke var så dumt her nede. - Slik hadde det jo alltid vært i Konstantinopel, ikke sant?

Jeg lå og tenkte over dette som avisen hadde skrevet - om et gammelt historisk mønster - mens jeg dampet på pipen. Denne tanken likte jeg godt, svært godt, for den førte meg til saken kjerne. Det finnes alltid et skjult mønster der hvor historien er en aktiv faktor. En eneste uke i Konstantinopel hadde bekreftet dette til overmål. At Andreas og min fjerne slektning Dragas ikke så det slik, sa mer om dem enn om meg.

Og det skjulte mønsteret var så åpenbart at selv en avis hadde slått det opp.

Beviset lå helt opp i dagen: vi hadde sett det i Aya Sofya, jeg hadde sett det igjen i Pantokrator. For alt vi visste foregikk det hele tiden.

Mønsteret gikk i all enkelthet ut på dette: at hver gang en tronpretendent døde, gjorde de knefall for en ny, en som hadde tatt den gamles plass. Theodor Laskaris hadde helt sikkert overtatt etter Alexis Komnenos som lekte keiser da vi ankom Byen, det var den følelsen jeg hadde fått i Fanar, da vi viste den døde

patriarken vår siste ære, måten Manuel behandlet ham på - som en rival. Det var hevet over tvil at Teofilos hadde overtatt etter broren - og at Manuel hadde forsøkt å overta etter Teofilos. Det hadde vi fått erfare nede i sisternen.

Nå var altså turen kommet til Kyrillos Dukas.

Han var blitt borte i mengden da vi var på vei ut fra palassmuséet. Og skal jeg være ærlig var jeg glad for det.

For Kyrillos visste at det fantes en lys levende Palaiologog blant dem - og da ble hele leken deres overflødig og vel så det.

Under aftens hadde jeg fått Msgr. Balustrini for meg selv, vi satt ved priorens venstre side og karmelittene satt til høyre.

- De vet at Manuel Cantacuzenos er død?

Han så forskrekket på meg.

- Sa De død?

- Ja - han omkom i palassmuseet under tragiske omstendigheter. Jeg skisserte kort det jeg var blitt vitne til tidligere på dagen.

Han la fra seg skjeen som om den var farlig.

- Men dette skjønner jeg ikke, sa han. - Dette er den fjerde som dør under uforklarlige omstendigheter!

- Jeg vet ikke om det er så uforklarlig ... forsøkte jeg.

- Hva mener De med det?

- Jeg mener at disse familieoverhodene driver en farlig lek her nede - de strides om keiserens plass.

Så fortalte jeg kort om det jeg hadde sett i Aya Sofya og i Pantokrator, det som frater Andreas og Konstantin Dragas avviste som folkløse.

Balustrini lyttet svært oppmerksomt, suppen hans var i ferd med å bli kald.

- Farlig lek ...? Han gjentok ordene mine.

- Ja - for denne gangen er den ekte keiseren blant dem, noe de er blitt gjort oppmerksom på.

- De mener ...?

- Jeg mener - meg.

Så fortalte jeg likegodt om mordforsøkene i Pantokrator og i sisternen.

Han så skrekkslagen ut.

- Er det dette som har foregått mens Synoden arbeidet?

- Ja - et oppgjør i beste bysantinske ånd, som avisene kalte det. Først driver de og dreper hverandre - så forsøker de å kvitte seg med meg ...

- Men hvorfor - jeg mener, hvordan vet disse at De er her?

- Fordi jeg har fortalt dem hvem jeg er!

Han hadde skjøvet fra seg tallerkenen med suppe og tok en slurk av vinen.

- Dette skjønner jeg ikke ...

Så fortsatte han:

- Og hva har Andreas drevet med denne uken?

- Han har reddet livet mitt to ganger - først i Pantokrator og så i sisternen!

Han så på meg gjennom gullbrillene uten å si noe. Øynene var smale, de gransket meg dypt.

- Dette ante jeg ikke ...

Efter en liten pause fortsatte han:

- Jeg får ikke dette til å stemme ...

- Hvorfor det?

- Fordi ingen av dem leker keiser - Bysants eksisterer ikke mer.

Dette hadde jeg hørt noen ganger nå, og jeg kunne fortsatt ikke skjønne hvordan intelligente mennesker kunne si noe så dumt.

- Dersom De hadde sett det jeg så, ville De tenkt i andre baner. - Bysants eksisterer og navnet Palaiologos er like farlig som noensinne. Dette har en uke i Konstantinopel bekreftet til overmål.

Han konsentrete seg om brød og ost mens jeg utdypet mitt syn på saken.

Egentlig hadde jeg ikke mer å si.

Patriarken var den som ville få det neste ordet.

Priorens bjelle klang.

Gratias agimus tibi, Domine, pro omnibus beneficiis tuis - qui vivas et regnas per omnia secula saeculorum.

Efter takkebønnen trakk han frateren til side og de forsvant sammen.

Jeg gikk opp til meg selv.

Dagen hadde vært krevende. Men nå var min oppgave snart fullført.

Neste morgen skulle vi til Fanar, for siste gang.

16. pluss

I kveld fikk jeg være med - hingsten stanset like utenfor det åpnet vinduet og erkeengelen gjorde tegn til at jeg skulle stige på.

Natten var mørk. Stjernene og månen hadde sluknet, virket det som. Det eneste som lyste var glansen fra sverdet, men denne var sterk nok til at jeg kunne se Byen under oss. For der var alle lys slukket, de visste at han kom, de hadde visst det i flere dager.

Men denne natten skulle bli den siste - de som overlevde skulle kaste seg i havet i et forsøk på å komme bort - langt, langt bort, der hvor mine tropper ventet på dem.

Mikael og hans horder svedde over byen.

Minaretene var forstummet - for godt.

Var det en spe klang av kirkeklokker som stadig ble sterkere - eller var det lyden av herdet stål som traff sitt mål?

Røk steg opp fra Byen - eller var det en sky av røkelse?

Jeg steg ut av sengen og gikk til vinduet - jeg satte meg bak ham.

Så satte han sporene i dyret og vi forlot Galata. Han tok sikte på det gamle palasset. Han satte meg av der den første Konstantin hadde stått, på et gulv av mosaikker i alle farver. Den sterkeste av dem var en rødfarve som gikk over i purpur der den møtte manen på et stort løvehode.

FEMTE DEL

**hvor jeg jeg får erfare
at utakk er verdens lønn**

17. PATRIARKATET

Det var en strålende morgen. Solen smilte fra en skyfri himmel, sjøfuglene kvitterte med sang og dans. Fra Galata hastet vi - Andreas, pater Rafael, Monsignore Balustrini og jeg - til audiens i Fanar.

Jeg hadde kjøpt ny hatt for flere dager siden med tanke på dette øyeblikket. Jeg hadde også fått polert håndtaket på stokken, det så ut som gull, men var av messing. Frateren var i kutte og jeg tviler på at noen av grekerne våre ville ha kjent ham igjen, de husket ham nok med solbriller, illrød skjorte og sorte benklær, fremfor alt de ekstravagante skoene i sort og hvitt. Rafael bar også kutte og sandaler, Monsignore bar ordinære presteklær.

Først tok vi trikken ned til tunnellen, dernest fløybane ned til havnen.

Det var mange som skulle over til Stamboul fra Galata denne morgenen, og de aller færreste av dem hadde tid til å vise oss større oppmerksomhet. Noen blikk gikk naturlig nok i vår retning, men stort sett hadde folk nok med sitt eget. På andre siden av broen ventet skopusserne og jeg spanderte litt glans på Monsignore og meg selv. Munkene måtte finne seg i å vente.

Det var herlig å kunne sitte mens skopusseren arbeidet, foten verket etter alle anstrengelsene de siste dagene. Det ble ikke tid til å mate duer denne morgenen, skjønt her var nok av dem. Heller ikke hadde vi tid til å ta en kopp te i kafeen ved fuglemarkedet.

Så trasket vi langs sjømurene for å ta av mot Fanar. Men foten gjorde at vi ble nødt til å ta drosje for å komme frem i tide.

Patriarkatet var omgitt av politifolk og vi måtte vise dokumenter ved inngangen.

Ingen av de tyrkiske vaktene reagerte på navnet mitt, selvsagt ikke, og grekerne som ventet på oss innenfor spurte ikke etter annen identifisering enn billetten som var adgangstegn til privat mottagelse hos patriark Germanos V.

Så var det bare å stige på.

Vi ble vist til den store trappen som fører opp til selve residensen, og ved inngangen måtte vi vise billetten vår på ny. - Ikke rart at tyrkerne sammenlignet dette med et slags Vatikan.

Vel innenfor ble vi tatt hånd om av en geistlig med et enormt og kullsvart skjegg og et hodeplagg av samme format.

Flere trapper, et forværelse, flere besøkende - alt som i Roma.

På forværelset var det en ung klerk eller munk som plasserte oss etter den timeplanen som utgjorde dagsordenen. Vi ble plassert nederst, siden vi kom sist. Men han stusset ved rekkefølgen oss imellom.

Det endte med at han plasserte Monsignore øverst - nærmest døren - så Rafael, så Andreas - og meg nederst, fordi jeg var en sivilperson.

Jeg ble sittende og beundre arkitekturen og den religiøse kunsten her inne.

Værelset var som en lang korridor og munnet ut i to digre vindu ved enden, vinduer som kunne skjermes mot solen med store gobeliner. Midt i mot førte dørene inn til patriarkens kontor. Noen moderne ikoner av enormt format hang på veggen vis á vis sofaen der vi satt. De fremstilte St. Georg og St. Dimitrios, rikets høye beskyttere - etter erkeengelen, så klart.

Begge så de på meg - den siste Palaiologos.

Nå mens Manuel var død, sto jeg alene tilbake, med mindre Kyrillos Dukas ble hyllet av sine. Det spilte for så vidt ingen rolle, all den tid den eneste som kunne fylle denne rollen var en palaiolog. Uansett hvem som bøyde seg for hvem, ville jeg stå tilbake som keiser.

Jeg så opp på helgnene.

De var krigere, begge hadde forsvart seg selv og andre. Ingen av dem var blitt offer for moderne og sentimentale tanker om at helgener ikke måtte strides.

Hva hadde ikke keiserne selv gått igjennom i så henseende? Deres oppgave på jorden var nettopp å forsvare og beskytte, andre som seg selv. Den trettende apostel kunne aldri bli et offerlam lik Kristus. Han måtte sloss for kristendommen og kristenheten med alle tilgjengelige midler.

Andreas må ha lest tankene mine, for han sendte meg et blick som fikk meg til å huske pavens ord om Jesu inntog i Jerusalem. Men jeg var ikke Mesteren, jeg var

den trettende apostel, våre oppgaver var forskjellige.

Endelig ble det vår tur. Dobbeldøren åpnet seg og vi ble vist inn i et værelse med store vinduer der det hang portretter av patriarkene etter Byens fall.

Germanos V kom oss i møte fra sin stol ved skrivebordet.

Han hilste hjertelig på Balustrini, dernest på munkene. Alle presenterte seg på italiensk, et sprog denne lærde mannen kjente godt, han hadde studert i Roma fikk jeg vite av brødrene i San Antonio.

Nå kom han til meg.

- Johannes Mikael Palaiologos! Jeg rakte ham visittkortet med dobbeltørnen. Jeg sto ved reisens mål og gikk rett på sak, uten å se om han reagerte på det han hørte og så:

- Jeg er den rettmessige bysantinske keiser - den siste gjenlevende palaiologos - og er kommet for å bringe mine hyldest og på denne måten approbere valget av Deres Salighet til dette høye embedet. Samtidig bringer jeg hilsener fra paven.

Så bøyde jeg meg dypt idet jeg tok den utstrakte hånden.

Da jeg så opp igjen, var det bare et stort smil å se i ansiktet hans.

- Jeg har hørt om Dem, sa han vennlig mens han førte oss bort til noen stoler i et hjørne av det store rommet.

- Deres navn har vært på manges lepper de siste dagene.

Jeg så på Andreas, han snudde seg en annen vei.

Så ble vi budt på dadler og et glass te, eller kaffe for dem som måtte ønske dette. En ung klerk eller munk tok seg av alt dette. Han må ha skjønt italiensk han óg, for han gransket meg fra øyenkroken. Han hadde et spisst og ansikt, men ellers var han ikke så forskjellig fra denne familielikheten som dukket opp igjen og igjen.

Germanos hadde derimot forandret seg på de dagene som var gått siden vi så ham under mottagelsen på Universitetet. Han var selvsagt den samme å se til, bortsett fra ny og prangende dekor her og der. Likevel var han en annen. Ansvar og plikt sto skrevet i store bokstaver over det vennlige ansiktet, men også vennlighet. Han var uten tvil en meget intelligent og sikkert like ykmyk mann.

- Så De er den siste Palaiologos? Han rakte meg skålen med dadler, de så ferske og velsmakende ut. Det var ikke et spørsmål han kom med, helst en konstatering av fakta.

- Ja, den aller siste!

Han så meg inn i øynene mens han spurte videre, stemmen hadde ikke antydning til skepsis eller ironi.

- Har De visst dette bestandig - jeg mener, har familien Deres hett Palaiologos bestandig?

Jeg forsøkte å forklare så kort jeg kunne.

- Og De er katolikk? Han så fortsatt vennlig ut da han spurte.

- Ja ... akkurat som Konstantin XI!

Nå smilte han med øynene.

- Det er nok en forskjell, begynte han. De ser, Konstantin var ortodoks, men anerkjente pavens primat - mens De er katolikk og kun bysantinsk i kraft av Deres families historie. De er ikke ortodoks, slik vi forstår det.

Hvorfor begynte han på denne måten? Jeg holdt på å velte glasset mitt. Jeg satte det fra meg og begynte å kjærtegne håndtaket på stokken, det hjelper alltid når jeg er rådvill. Hva rolle kunne det vel spille om jeg var katolikk eller ortodoks så lenge jeg het Palaiologos?

- Men jeg tror gjerne at De har gammelt blod i årene, fortsatte han, jeg

skjønner at De er en lærd mann og ikke farer med usannheter.

Jeg visste ikke hva jeg skulle si.

Det var en en sympatisk mann jeg hadde foran meg, sikkert en hellig mann. Men sant å si hadde han gjort hele mitt ærende overflødig med en eneste kommentar. Jeg tok et fastere grep om håndtaket på stokken. Jeg stammet visst da jeg spurte:

- Mener Deres Salighet at jeg er kommet forgjeves til Konstantinopel?

- Nei, langt derifra! Vi setter stor pris på Deres hengivenhet og at De gir Oss Deres anerkjennelse. Jeg sier bare at De ikke er ortodoks, men katolikk. - Konstantin XI var ortodoks og anerkjente paven, av politiske grunner. Likheten ligger i navnet, det er alt.

Ordene ble hengende i luften mens jeg merket at blodet ble varmere.

Kunne jeg ha misforstått historien?

Nei, det var ikke mulig, Paven hadde jo sendt meg hit med sin velsignelse - og med livvater, og med Balustrini som følge.

- Men er det ikke viktig at vi alle blir både ortodokse og katolske?

Spørsmålet kom fra Balustrini.

- Ja, så avgjort, og det vet Den Hellige Far like godt som jeg. Germanos nippet til teen før han fortsatte:

- Men ...

Han drakk litt mer.

- De er et ikon på fremtiden og ikke på nåtiden, hvis De skjønner hva jeg mener.

Det begynte jeg langsomt å gjøre.

- Men er ikke en Palaiologos automatisk ortodoks?

- Nei, ikke automatisk - de siste gjenlevende i slekten flyktet jo til Roma og ble katolikker alle sammen ...

- Men kan jeg være den bysantinske keiser uten å være ortodoks?

Nå så han på meg med et vennlig, men bestemt uttrykk i øynene:

- Nei, det lar seg ikke kombinere.

Han sa det enkelt og rett frem, uten noen form for dramatikk.

Jeg forsynte meg med en av dadlene mens jeg merket at jeg ble rød i ansiktet. Så fulgte det spørsmålet jeg aldri skulle ha stillet:

- Mener Deres Salighet å si at jeg ikke er keiser selv om jeg er den siste gjenlevende Palaiologos?

- *Exactement* ... De er en Palaiologos uten land.

- Fordi jeg ikke er ortodoks?

- Riktig.

Jeg syntes i det samme at hele værelset begynte å gå rundt for mine øyne. Andreas måtte ha sett at jeg ble litt rar, og han la sin hånd på jakkeermet mitt, en hånd jeg for første gang opplevde som en styrke.

Nå gikk oppmerksomheten over til mine venner og jeg fikk tid til å komme meg igjen etter sjokket. De snakket om løst og fast, ting som hadde med moderne kirkeliv å gjøre.

Germanos må ha sett at jeg var forvirret, for noen minutter senere henvendte han seg til meg på ny:

- De ser, etter at Byen falt, var det ikke lenger et keiserdømme og heller ingen keiser. Den som overtok keiserens funksjon var i praksis patriarkene. Den greske kirke ble stedet der Bysants overlevde. Der henger de alle sammen! sa han og pekte mot rekken av portretter på veggen. Samtlige fortsetter der keiseren slapp - ved å være et enhetens tegn for alle ortodokse, en leder, et samlingspunkt. Mange av dem De ser er martyrer, drept av tyrkerne - alle martyrer er helgener!

Jeg satt og så ut i luften uten å si noe.

- De skjønner, fortsatte patrarken, den bysantinske keiseren - det er meg!

Han smilte og så opp fra glasset med te.

- Det er ingen andre kandidater!

Denne siste opplysningen ga meg fatningen - og talens bruk - tilbake. Uansett teorier om hvordan keiserdømmet skulle forstås ville jeg ikke brenne inne

med det som for meg var et avgjørende spørsmål:

- Og hvorfor driver disse familieoverhodene på slik de gjør, med æresbevisninger og rivaliseringer? Ja - hvorfor dreper de hverandre?

- Tenker De på avisskriveriene?

Jeg tenkte på det jeg hadde sett i Aya Sofia og i Pantokrator, og refererte kort til dette.

- Litt romantikk kan de vel unne seg, disse gamle slektene. Husk de hjalp oss å overleve i alle århundrene under tyrkerne!

Jeg protesterte så pent jeg kunne.

- Ikke før gjør de knefall for en av disse aristokratene, så går han hen og dør. Dernest gjør de knefall for en ny - og så dør han like etter. Det er et mønster i dette, Deres Salighet! Det må være noe reellt de sloss om - så mange dør ikke for ingenting!

Så kom jeg til å tenke på noe annet, og fortsatte før Germanos fikk anledning til å svare:

- Har de vært her og gjort Deres Salighet sin opvartning?

- Jada, alle sammen: komnener, laskarider, kantakuzener, dukaser, dragaser, og sikkert flere med.

Nå så han på de andre, de hadde sittet og hørt på alt dette uten å avbryte.

Andreas øynet en sjansen til å nevne avisenes oppslag om mafiabosser og indre oppgjør? Hva tenkte folk i Fanar om saken, den sto jo sentralt i nyhetsbilledet.

Patriarken så granskende på oss før han svarte:

- Nei - de forsikrer meg alle at det hele er et mysterium - de aner ikke hva som er skjedd, og de leter av alle krefter etter en forklaring på det hele. De føler seg simpelthen angrepet her nede!

Nå henvendte han seg direkte til frateren:

- Kanskje De kan finne ut av det?

- Jeg?!

- Ja, De ... jeg har latt meg fortelle at De ikke er uerfaren i slike saker?

Nå var det fraterens tur til å rødme. Pater Rafael så forskrekket på sin medbror - kjente de til ham, her også?

Andreas stappet en dadel i munnen før han svarte.

- Jeg har tenkt mye over dette, Deres Salighet, men er ennå ikke kommet til en løsning. Men jeg har en anelse av hva det hele kan dreie seg om.

Han så ned i gulvet da han sa dette siste.

- Dersom De finner ut av det, vil De informere Oss om hva løsningen er? patriarken så nesten bedende på frateren.

- Det lover jeg, mumlet han lavt.

Jeg sa ingenting. Jeg visste bedre. Men som det heter hjemme - den kloke gir seg.

En klerk forkynte i det samme at andre ventet og vi ble nødt til å avslutte.

Vi reiste oss for å ta farvel. Idet jeg skulle trykke patriarkens hånd, kom jeg til å tenke på en side ved saken som jeg ikke ville brenne inne med:

- Men dersom jeg blir ortodoks ... blir jeg keiser da?

- Det eneste keiserdømme som finnes, er den greske kirke, trøstet patriarken meg. Men det sømmer seg jo at en Palaiologos er ortodoks. Siden kan De dra til paven og forhandle om enhet mellom våre søsterkirker. Der kan De ha en stor misjon!

Så velsignet han oss alle fire og dobbeltdøren gikk opp.

Andreas hjalp meg ned trappene fra residensen. Rafael og Balustrini gikk foran oss.

Jeg husker ikke hvem vi møtte på veien ut. Her var mye folk som kom og gikk, men jeg hadde en følelse av at vi ble iakttatt. Heldigvis ventet en drosje på oss utenfor og vi kom oss hjem uten noen form for dramatiske avbrudd.

Jeg holdt sengen resten av dagen, med et lite avbrekk for aftens i refektoriet.

Noen banket på døren min flere ganger den kvelden, og jeg gjenkjente

bankingen, det var Andreas. En gang hørte jeg ham si:

- Lektor Helle - lukk opp!
- Forsvinn! brølte jeg av alle krefter.

Den natten kom han ikke.

Jeg lå med pipen og farfars dagbok på sengen og stirret ut i mørket. Fra havnen hørtes denne illevarslende ulingen, fra sjøfuglene kom en litt fattet aftensang, fra minareten veltet det ut de frykteligste bespottelser.

Det var nå jeg virkelig trengte ham - hvorfor kom han ikke?

Dér -!

Nei - det var et menneskelig ansikt jeg så mot den mørke bakgrunnen.

Først gikk ansiktet i ett med mørket, så steg det frem med svake konturer - så klarere og klarere, inntil jeg gjenkjente ham.

Kyrillos Dukas sto der ute og stirret på meg.

Smilet hans fikk meg til å fryse der jeg lå.

18.

DEN GYLDNE PORT

Den Gyldne Port er den største av alle portene i de gamle landmurene. Her dro mine forfedre inn i Byen da de tok den tilbake fra latinerne i 1261, siden ble den stående som en triumfport. Den vender mot Hellas og Europa og tilkjenner på denne måten hvor rikets arv og tyngdepunkt ligger.

Her ligger Konstantin XI begravet. For englene tok hans legeme og førte det hit - de omgjorde det til marmor på den skjebnesvangre maidagen i 1453. Tyrkerne frykter ham naturligvis, derfor har de murt porten igjen. I dag ligger den der som et stort sitadell, men besøkende slipper bare inn i en del av komplekset.

Selv tror jeg ikke på teorien om at Konstantin skal våkne på ny.

Jeg tror på en ny Palaiologos, en ny keiser fra denne slekten som aldri vil dø ut. Jeg tror at alle en dag vil anerkjenne ham, katolikker som ortodokse, pave som patriark. Selvsagt vil han være både katolikk og ortodoks, slik Germanos hadde forklart det, en ortodoks keiser i enhet med paven. Slik, og bare slik, vil det være berettiget å snakke om en udødelig og gjenoppvekket keiser. Bare slik vil det være sant å si at Konstantin er våknet til nytt liv.

Dette var nemlig vår siste dag i Konstantinopel, allerede neste morgen skulle jeg reise hjem til Norge; karmelittene ville bli et par dager til. Besøket ble derfor en pilegrimsferd, og jeg husker den så godt at jeg har kunnet rekonstruere den uten hjelp fra frateren. Jeg ville helt sikkert ikke få bruk for Andreas lenger, hans oppgave var helt og holdent knyttet til mitt første besøk i Byen.

Det var min idé at vi skulle møtes her. Hvorfor vet jeg ikke, men jeg tror det var fordi jeg søkte trøst og styrke hos den udødelige keiseren. Jeg trengte ham nå, etter det forferdelige sjokket jeg hadde fått under audiensen hos patriarken. Men jeg

følte meg allerede bedre, underlig nok, og merket at livsmotet og kamplysten var på topp, uten at jeg kunne forklare hvorfor.

Ved min side gikk Andreas, med nesen i boken sin. Han var sobert kledd denne morgenen, med sorte benklær og lette sommersko, ikke så prangende som vanlig. Ansiktsuttrykket var litt fjernt, syntes jeg, og det var jo ikke underlig, stedet og forholdene tatt i betraktning.

Vi gikk inn den veien som førte ut av Byen. Jeg snudde meg et øyeblikk og så meg tilbake. Her hadde Mikael VIII Palaiologos ridd inn i 1261, et triumfens øyeblikk for hele riket. Samtidig hadde han jaget latinerne bort, italienere og franskmenn. Min oppgave var større, forkom det meg - jeg var utpekt som et enhetens tegn. Jeg var nemlig innfallsporten til Byens fremtid, Mikael VIII symboliserte dens fortid.

Sannheten var at patriarken hadde åpnet mine øyne, skjønt det hadde tatt meg et døgn å innse dette.

Alt han sa var ikke sant. Det stemte ikke dette at han selv var keiserens stedfortreder. Ingen trodde at de gamle keiseremnene var utdødd - med unntak for oss, palaiologene, noe jeg til en viss grad hadde maktet å rette opp. Beviset var de seremoniene som jeg var blitt vitne til, de som Germanos hadde avvist som folklore og som Konstantin Dragas hadde kalt romantikk.

Selvsagt levde Riket i beste velgående - i alle greske hjerter.

Selvsagt levde keiseren - derfor sloss de om verdigheten.

Vi hadde satt oss på et par av de gamle kanonkulene som ligger i forgården og minner alle besøkende om Byens siste dag. Noen turister hadde innfunnet seg, ikke mange, men nok til at stedet fikk preg av å være museum og ikke helligdom. Jeg var fristet til å gå bort til dem og be dem være stille. Andreas må ha gjettet mine tanker, for han så opp fra boken og riktet på hodet, et tegn på at jeg skulle holde meg i ro.

Slik ble vi sittende en stund uten å si noe.

Andreas hadde jeg truffet under frokost. Han hadde sett spørrende opp på

meg og spurt: hvor skal vi gå i dag, Johannes?

Det lød som en ordre og ikke et spørsmål.

Jeg svarte med en befaling: Den Gyldne Port.

Og slik var vi havnet her, den siste dagen vi skulle tilbringe sammen i Konstantinopel. Jeg behøvde ikke gå i hælene på ham lenger, og han trengte ikke passe på meg mer.

Nå hadde han lagt boken fra seg og tatt på solbrillene, lyset var sterkt. Jeg hadde trukket den brede bremmen godt ned i ansiktet. Stedet åndet av historisk ro og av håp for Konstantinopels fremtid. Vi hadde ikke observert grekere hittil, kanskje lot de oss i fred denne morgenen. I all sannsynlighet hadde de ikke skygget oss av en aller annen grunn. Hva mente frateren forresten om det patriarken hadde sagt om alle disse dødsfallene - at de var et mysterium?

- At det ikke har vært noe oppgjør mellom disse gamle familiene - at de er blitt helt overrumplet her nede!

- Så du mener at avisene tok feil likevel?

- Ja ... avisene tok feil ...

Dette sa han med ettertrykk.

- Men ser du ikke mønsteret i det hele, fratello, et skjult mønster, et jeg oppdaget alt fra starten av?

- Jeg ser et mønster i det hele, Johannes - et uhyggelig mønster.

Jeg kunne si meg enig i det, men vi mente kanskje ikke det samme med ordene.

Før han svarte reiste han seg, tok av seg solbrillene og satte den ene foten på kanonkulen han hadde sittet på mens han så på meg. Det var ikke et norsk uttrykk han hadde i ansiktet denne gangen, men et resignert eller oppgitt.

- Jeg har fullstendig feilet denne gangen, kom det lavt.

Jeg rettet litt på hatten mens han fortsatte:

- Jeg har feilet min oppgave fra første stund - jeg har ikke passet på deg, Johannes, slik de ba meg om.

- Hvordan det?

- Jeg har ikke tatt deg på alvor! Nå så han bort et øyeblikk.

Dette skjønnte jeg ikke.

- Men du har hele tiden sagt at du trodde meg - det er de andre keiseremnene du ikke har trodd på.

- Ja, jeg har trodd deg, men ikke nok - jeg tok deg ikke helt på alvor.

Kunne han ikke si mer?

Omsider fortsatte han:

- Jeg har ikke skjønt hvor alvorlig du har tatt det hele!

Igjen fikk han dette resignerte uttrykket i ansiktet.

- Jeg kommer aldri mer til å akseptere noe oppdrag fra kirkelig hold.

Hva i all verden mente han med alt dette?

- Jeg så ikke mønsteret før det var for sent, Johannes.

Hvilket mønster da?

Hadde vi ikke sett episoden i Aya Sofya sammen? Hadde vi ikke sett mordet på badet sammen? Hadde jeg ikke mistenkt Theodor Laskaris for å overta hegemoniet? Hadde ikke hans bror forsøkt å myrde meg i Pantokrator? Hadde de ikke jaktet på oss på vei til Fanar? Hadde vi ikke sett et oppgjør mellom laskarider og kantakuzener i sisternen?

Det var dette siste han først tok fatt i.

- Du ser, Johannes, de holdt ikke noe mafiaoppgjør nede i sisternen, Johannes - de var simpelthen på jakt etter deg!

Dette hadde jeg hørt før.

- Fordi jeg er en Palaiologos?

- Nei - ikke derfor.

- Hvorfor da?

- Fordi du dukket opp hver gang noen ble myrdet - du var der hver gang!

- Sammen med deg - glem ikke det!

Jeg hadde reist meg nå og tok et fastere grep om stokken..

- Ja, sammen med meg - men jeg er ikke en Palaiologos!

Det var sant nok, han ante jo ikke hvem han var.

- De så et mønster som jeg ikke så - fordi jeg hele tiden var sammen med deg. Derfor var det jeg sviktet min oppgave denne gangen. Mønsteret du så er det ingen som tror på.

- Men vi har begge sett at de sloss om keiserverdigheten!

- Nei - de gjorde ikke det.

- Hva gjorde de da?

- De gjorde akkurat som Konstantin Dragas og patriarken forklarte: de var litt nostalgiske, litt romantiske. Det var alt.

Nå så jeg strengt på ham mens jeg fortsatte:

- Nøyaktig hva er det du antyder?

- At det var du som drepte dem alle sammen, Johannes - du, Johannes, Mikael Palaiologos.

Hvordan kunne han si noe slikt?

- Du har latt fantasien løpe av med deg, Johannes ... og det har kostet fire menneskers livet.

Han sa det på en helt udramatisk måte, han konstaterte bare.

Jeg skiftet feste for foten og vi ble stående og se på hverandre uten å si noe.

Så fulgte det uunngåelige spørsmålet:

- Kan du bevise dette?

- Nei, bevise det kan jeg ikke ... men det er den eneste muligheten.

Han fortrakk ikke en mine, han bare sto der og så på meg.

Så gjorde han tegn til at vi skulle sette oss igjen, og han begynte å gå gjennom det hele, på sin måte, som han kalte det.

- Først episoden på badet - du hadde rikelig anledning til å dytte Alexis Komnenos over rekkverket da du løp og lette etter massøren som du skyldte penger.

- Og hvordan kunne jeg vite at det var den samme vi hadde sett i Aya Sofia?

- Fordi du så at han manglet høyre hånd, så enkelt. Det du selvsagt ikke så,

var at grekerne tilstede skjønnte at det ikke dreide seg om en ulykke og at de må ha gitt seg tid til å observere alle tilstede - det var derfor de ikke kom ut med det samme. Men de ville ha gjenkjent oss ved senere anledninger.

Jeg lot ham fortsette.

- Så fulgte mordet på Theodor Laskaris på Universitetet.

- Har jeg myrdet ham óg?

- Ja, det har du. For du tok scepteret fra patriarkens kiste i Fanar. Jeg så deg ikke gjøre det, men det kan ikke ha vært noen annen enn du. For da jeg skulle gå ned til dere ved utgangen, kastet jeg et siste blick på kisten - og da var det ikke lenger der. Prestene hadde ikke vært i nærheten av båren, så det må ha vært deg. Grekerne sto fortsatt nede ved døren sammen med deg.

Jeg svarte ingen ting.

- Tredje gangen du myrdet, var i sisternen - der skjøt du Theofilos.

- Hør nå her - der nede skjøt de på hverandre!

- Nei, de var kommet for å ta deg. De hadde sett deg ved så mange anledninger etter hvert at de ikke lenger var i tvil om hvordan dette hang sammen. Husk, de hadde gjort to forgjeves forsøk tidligere, både i Pantokrator og i biljakten som fulgte. Du fikk våpenet ved en feiltagelse, fordi en av dem snublet i mørket.

- Men det var umulig å se noen der nede!

- Nettopp - du hadde hellet med deg, for å si det slik.

- Men de løsnet også skudd!?

- Ja - men ikke mot hverandre. Hadde ikke Konstantin og jeg grepet inn, kunne vi vært døde alle tre.

Jeg var betatt av denne munken. Han lekte Poirot, liten tvil om det, han fremførte en av disse sluttscenene som går igjen i alle romanene om den belgiske detektiven, der han oppsummerer saken.

Jeg var ikke så lite spent på fortsettelsen.

- Og i det gamle palasset?

- Der klarte du å dytte Manuel utfor kanten, akkurat som du hadde gjort med Alexis. Jeg sto rett bak deg og forhindret at en av vaktene hans skjøt deg. Jeg så

deg ikke gjøre det i alt oppstyret, men jeg vet at det var lett gjort.

Han hadde sagt sitt, nå var det min tur igjen.

- Og kan du bevise noe av alt dette, fratello?

Han så meg rett inn i øynene og svarte:

- Nei - ingenting.

Ingen av oss sa noe på en stund.

Stillheten ble bare brutt av noen barn som lekte i et hjørne av borggården, også alle sjøfuglene som jamret og skrek.

I skrivende stund husker jeg disse minuttene som om de var selve evigheten. Frater Andreas hade gått over til grekerne! Han hadde sviktet, ja, men ikke på den måten han selv trodde. Han hadde sviktet meg, så enkelt var det. Han visste at jeg var en ekte Palaiologos, og så sto han der og anklaget meg for ikke mindre enn fire mord. Hvorfor hadde han ikke forhindre alt sammen dersom han så tingene på denne måten? Det han hadde forhindre var at jeg skulle kvitte meg med ham også, da han tømte revolveren for patroner. Var det kanskje da han hadde innsett det avisen hadde kalt et skjult mønster, om enn på en feilaktig måte?

Han har til dags dato ikke villet innse at disse familiene strides om keiserverdigheten. Han tror på alt det tøvet som Konstantin Dragas fortalte ham. Han tror sikkert også det patriarken sa, at han selv var keiserens efterfølger.

Problemet med denne teorien er at i alle de århundrene hvor dette hadde vært tilfelle, var det ingen palaiolog. Nå har de fått en. Og det forandrer alt.

Men han er ikke ortodoks, fikk jeg vite - følgelig er han ikke keiser. Det med riket som ikke er mer, kommer helt i annen rekke. Det bysantinske riket er selvfølgelig der hvor grekere er! Så enkelt er det regnestykket - og derfor ville ikke patriarken høre tale om en ny keiser, en ny Konstantin.

Noe skjedde i det samme, noe jeg aldri kommer til å glemme.

Der jeg sto og så inn i det viljesterke ansiktet til frater Andreas, så jeg klart en mulighet for fremtiden. Det var faktisk han som ga meg idéen, bare ved å se på meg. Han dikterte meg, slik han hadde gjort hver dag. Jeg hadde bare å adlyde, slik jeg hadde gjort hele tiden.

Det hele var såre enkelt og helt selvvinnlysende.

Takk, kjære frater - takk, kjære kokk! Du har virkelig reddet meg denne gangen.

Sammen gikk vi ut og beveget oss i retning av Marmarasjøen. Jeg hadde tatt frateren under armen, lydig og ydmykt, slik Den Hellige Far hadde sagt at jeg skulle komme. Jeg røpet ikke mine følelser med en eneste mine. Tvert imot - lik mine forfedre inntok jeg Byen fra Den Gyldne Port.

Men jeg ble ikke hilst av jublende folkeskarer, bare av trafikkstøy på alle kanter. Kirkeklokkene feiret ikke begivenheten, derimot kom det støt fra annenhvert bilhorn bortover den brede avenyen. De som var ute og spaserte langs strandpromenaden, så ikke i min retning. Ingen militæreskorte fulgte oss, bare en flokk unger som pekte og ropte turist, turist!

Slik gikk vi langs Marmarasjøen uten å si noe. Murene på venstre hånd vitnet om at vi stadig befant oss i Konstantinopel. De så medtatte ut og trengte å repareres, likevel var de ikke døde, for å si det slik. For bastioner og skyteskår vitnet om sannheten bak alt det nye som var kommet til. Her var sogar rester av et palass å se, ja, av en kirke med. Synet var altså ikke så svært forskjellig fra det mine forfedre så den dagen de inntok Byen i 1261.

Av og til stanset vi og så ut over vannet. Det lå mange skip for anker, men ingen av dem hadde korstegn på flaggene sine. Trafikken dundret forbi oss. Stokken kom godt med, foten følte seg trett og måtte sikkert få tilsyn straks jeg var tilbake i Norge.

Først da vi kunne se konturene av Asia gjennom varmedisen, tok vi av til venstre, over en fotgjengerbro. Like etter befant vi oss ved inngangen til kirken viet helgnene Sergius og Bakkus. I øyeblikket var den degradert til moské, lik alle de andre.

Her var mange turister å se denne eftermiddagen. De besøkte verkstedene som fantes i det gamle muslimske klosteret som omga kirken. Her var alt fra kostbare

stener og halvedelstener til veverier, pottemakere og kalligrafer. Unge og elskverdige tyrkere viste rundt og forklarte.

Jeg ville til å gå inn i en pipefabrikk da Andreas dro meg i ermet:

- Kom, Johannes, vi ser kirken først.

Alltid måtte han bestemme, det var vel fordi han ikke visste hvem han var og heller ikke hadde etternavn.

Denne åttekantede kirken regnes for å være en slags forstudie til Aya Sofya, derfor kaller tyrkerne den gjerne for Lille Aya Sofya.

Vi gikk opp på galleriene for å se bedre.

Her var det samme elendigheten som møtte øyet - hvit kalk som sikkert skjulte de vidunderligste mosaikker, innskrifter og monogrammer som også var blitt kalket over, men som var fullt leselige. Vi gikk frem og tilbake, følte på gamle kapiteler og skriftegn mens blikket stadig gikk mot kuppelen over hodene våre. Den fungerte best som ciborium over keiserens person, slo det meg. For her har de vært alle sammen, fra Justinian og til Konstantin XI. De hadde neppe sittet her oppe hvor vi sto, de hadde nok hatt en æresplass nede i kirkeskipet. Men korpartiet i apsis var for øyeblikket omformet av muslimsk inventar og det var vanskelig å se hvordan en seremoni hadde fungert.

Nå skjedde det noe der nede. Det kom flere turister. Jeg gikk bort til kanten og kikket ned. - Synet som møtte meg var det siste jeg hadde ventet, det absolutt siste.

Gruppen fordelte seg med ett slik at en av dem ble stående i midten mens de andre bøyde seg dypt for ham! Og kirken var ikke større enn at jeg tydelig gjenkjente Kyrillos Dukas som herren i midten.

Hvor var Andreas?

Der - han sto ved min side. Nå tok han et sterkt tak rundt det venstre håndleddet mitt så jeg holdt på å miste hatten jeg bar på.

- Slipp meg! freste jeg.

- Hold deg i ro, Johannes! Og så la han til: Ellers tilkaller jeg hjelp ...

Der sto jeg maktesløs og så på at noen dyrket en Dukas, fanget av min egen

livvakt! Jeg forsøkte å rive meg løs, men til ingen nytte, Andreas var sterkere enn jeg hadde trodd. Høyre hånden var fri, og jeg hevet stokken, men frateren bare dyttet den ned igjen. Grepet om håndleddet føltes sterkere nå. Nok en gang forsøkte jeg å rive meg løs, med det ene resultat at hatten gled ut av venstre hånd og rullet neover galleriet i retning utgangen. Nå tok han stokken fra meg óg. Tilbake sto jeg ribbet og uten ære.

Tablået nede var slutt like plutselig som det fant sted.

Nå så de seg rundt. En av dem kikket i retning av oss. I det samme trakk frateren meg tilbake fra gallerikanten. Hadde de sett oss? Ville de komme opp? Vi sto helt inn til veggen og holdt pusten. Jeg kunne høre lyder nedenfra, men de nærmet seg ikke oss. Faren var over, lot det til, for frateren slapp taket i håndleddet mitt og gikk for å hente hatten.

Vi drakk te og spiste kjeks i en av disse butikkene utenfor. Her forsøkte jeg å åpne fraterens øyne for det han hadde sett. Men han ville ikke. Ingenting jeg sa maktet å åpne hans indre øye for det han hadde sett. Tvert imot mente han at vi begge skulle være glade for at Kyrillos ikke hadde sett oss. Han antydte med andre ord at han nok en gang hadde reddet livet mitt!

- Nå er turen kommet til dukasene - fordi Manuel er død! Kyrillos leker keiser - i mitt nærvær!

- Nonsense! Drikk teen din, Johannes.

- Du skjønner ingenting!

- Joda, de er litt romantiske av seg - men ikke så mye som du!

Jeg må ha sett bedende på de stramme ansiktstrekkene hans.

- Nei - ro deg ned ... og vær glad til at de er forsvunnet.

Jeg kjente at revolveren lå i innerlommen, slik den skulle. At den var helt ufarlig var det jo ingen som visste - bortsette fra Andreas, da.

Så slappet vi av, spiste kjeksene og drakk mer te. Et lokaltog hilste oss idet det strøk forbi på vei til en av forstedene.

Jeg kjøpte meg en ny pipe og frateren et silkeskjerf. Vi følte begge behov for litt forandring.

Men én ting husker jeg fra turen hjemover.

Andreas tok meg under armen, han førte meg - som om jeg var arrestert - langs hele Kennedy Kaddesi, like til vi sto ved Galatabroen. Der ville jeg spandere forfriskninger på oss, men fikk ikke lov. Vi fikk heller ikke ta tunnellbanen opp, men måtte gå - klatre er et bedre ord - hele veien. Jeg var svært trett da vi kom frem til San Antonio og foten verket.

Jeg tok farvel med karmelittene etter kvelds.

Vi hadde gått ut i haven og så fra Galata mot Stamboul - Byen, Konstantinopolis, stedet der så mye var skjedd de siste dagene. Alt passerte revy for mitt indre øye der jeg sto mellom de to karmelittene og så mot den eksotiske horisonten. Jeg prøvde ennå en gang å radere bort samtiden: jeg lukket øynene, knep dem igjen, erstattet moskéer med kirker, minareter med klokketårn. Det fungerte hver gang. Istanbul forsvant og Konstantinopel steg frem fra historiens gjørme. - Jeg gjentok eksperimentet flere ganger, med samme resultat.

Oppholdet hadde ikke vært forgjeves, til tross for skuffelser, motstand og vanære.

Tyngst hadde det selvsagt vært å bli fortalt av patriarken at jeg ikke var keiser likevel. At frateren så gikk hen og beskyldte meg for å ha myrdet fire greske mafiabosser fikk så være, det tok jeg lettere på. Dessuten kunne han jo ikke bevise noe av det hele, det hadde han selv innrømmet. Andreas hadde vært den største skuffelsen her nede, skulle jeg være helt ærlig.

Nei, oppholdet hadde vært en suksess, noe jeg vil fastholde til denne dag.

For det første visste alle hvem jeg var, også patriarken.

For det annet følte de seg utfordret - de hadde gjentatte ganger prøvd å kvitte seg med meg. Paven fikk rett - jeg hadde møtt motstand, jeg hadde måttet se konkurrenter i øynene.

For det tredje hadde jeg vunnet over dem alle, på en måte de ikke skjønnte. De visste seg slått, de ante av hvem, men de forsto ikke hvordan jeg hadde klart det. Hadde ikke Germanos kalt det et mysterium? Hadde ikke avisene talt om et skjult mønster?

På ny så jeg for meg disse scenene i Aya Sofya, i Pantokrator og i Sergius og Bakkus, hvor en ny greker hver gang tok min plass. Når skulle de bøye seg for meg alle sammen? Når fikk jeg gleden av at også frater Andreas skulle gi meg den anerkjennelse som tilkom meg? Vi så det samme syn, men opplevde det helt forskjellig. Vi så samme by - han så Istanbul, jeg Konstantinopel.

Over Byen hadde det senket seg en svart kuppel besatt med stjerner, utallige små lyskilder som bluket til oss - eller var det øyne som så på oss? Kanskje var det erkeengelen de speidet etter?

På brutalt vis ble jeg revet ut av disse betraktningene.

- Når går flyet ditt? ville Andreas vite.
- Grytidlig, svarte jeg uten så mye som se på ham.
- Jeg følger deg, Johannes!
- Nei - du blir her!
- Det er for din egen skyld!
- Jeg tror jeg overtar nå, fratello - du har gjort din jobb.
- Men det er ikke sikkert at vi er ferdige ennå?
- Ikke jeg, nei, men ditt oppdrag er over.
- Johannes - han så fortvilet på meg - du kan trenge meg i morgen for alt du

vet!

- Nei, Andreas, jeg tror ikke det - jeg vet det.

Pater Rafael så forundret på oss begge, han kunne umulig være blitt innviet i fraterens teorier. Han hadde vært på denne konferansen og hadde gått glipp av kampen om keiserverdigheten. Frateren ville sikkert betro ham alt sammen straks jeg var reist.

Andreas så såret heller enn sint ut.

En tanke slo meg: Hadde han trengt meg mer enn jeg trengte ham - fordi han manglet identitet?

Hans identitet hadde vært meg disse dagene, min identitet, min familie, mitt navn, mine historiske rettigheter. Jeg hadde i hvert fall for noen døgn i hans liv gitt ham en slags eksistensbrettigelse, retten til å være den han var - frater Andreas.

Samtidig syntes jeg inderlig synd på ham. Det var han som var mest tragisk av oss to, det sto skrevet i ansiktstrekken hans. De var sørgmodige å se til. Var det jeg som sviktet - var det han som ble sveket?

- Du blir hjemme i morgen, sa jeg bestemt.

Han viste tegn til uro. Den kunne umulig være for meg, men måtte være for ham selv. Hva skulle han nå ta seg til? Hvem skulle han nå være frater Andreas for?

- Du kan heller se til at pater Rafael kommer trygt hjem!

Slik ble vår avskjed, utakknemlig og brutal fra begges side.

Ja, for vi trengte egentlig hver andre. Jeg kunne ha vært hans far i alder - hadde jeg faktisk vært det i noen få lykksalige døgn i hans liv?

Nå sto han der med ryggen vendt mot Byen og så dypt ulykkelig ut, sønderknust var vel ordet.

Hvordan han ville forklare dette for pater Rafael vet jeg ikke, men jeg følte meg svært sikker på at pateren gledet seg til å overta rollen som far eller storebror for frateren. Det lå mer enn én antydning til sjalusi i blikket han gransket oss med. De sorte øynene hans talte om sterke og motstridende følelser.

Da jeg hadde tatt farvel med pater Damiano og var kommet opp på gjesteværelset mitt, ville jeg høre hvordan det sto til med mine to hjelpere hjemme, Dimitrios og Georgios.

Det skulle jeg ikke ha gjort.

For nå var jeg blitt efterlyst - alle ønsket å komme i kontakt med meg. Ingen av dem kunne si hva saken gjalt, bare dette at det var fryktelig viktig.

Jeg fortalte dem at oppdraget var fullført og at jeg ville vende nesene hjemover. Men - og det var den egentlige grunn til at jeg ringte - jeg skulle si fra senere om når jeg kom hjem. De vekslet om å snakke i telefonen, de spurte og grov så det var ikke lett å komme til saken.

- Hør hva jeg sier - slutt å spørre hele tiden!

...

- Jeg vet ikke, sier jeg jo! - Veien videre er ikke bestemt ennå.

...

- Nei, jeg liker ikke flyplasser!

...

- Det har du ingenting med!

...

- Ja takk, bare bra.

...

- Nei, jeg kan ikke være mer presis - skal ringe dere fra Kastrup.

...

- Joda - jeg må ta fly fra Kastrup.

...

- Ingen flere spørsmål - ringer dere som sagt fra København.

...

- Nei, jeg kjøper billett der og da.

...

- Ja, jeg venter at dere kommer og henter meg på Flesland.

...

- Nei, de kan vente hjemme.

...

- Sa du rennede øyne? Skyll dem med øyebadevann morgen og kveld så går det over.

...

- Hils begge fra meg

Neste morgen snek jeg meg ut før noen andre var stått opp. Jeg kom meg på en buss til Topkapi og derfra en til Saloniki. Ingen spurte etter dokumenter.

19. HJEMKOMST

Ved ankomsten til Flesland ble jeg møtt av Hektor og Nikolai, de hadde tatt med seg Tristan og Marke - mot ordre! - som begge ble ville av glede og vakte mye oppsikt.

Men det var flere som ventet på meg.

Et par sivilkleddede herrer presenterte seg som politi og ville gjerne ha et par med meg i enerom. Jeg lot studentene ta bagasjen så lenge.

De trengte meg på politistasjonen i forbindelse med efterforskningen av mordet på Ingolf Vatne. Det hastet med å få tatt mine fingeravtrykk, sa de.

Under bilturen innover mot sentrum hadde jeg god tid til å forklare dem om hvem jeg var og hvilket viktig oppdrag jeg nettopp hadde utført i Konstantinopel, i tråd med pavens ønske. De avbrøt meg ikke en eneste gang, men jeg kunne se i førerspeilet at de så på hverandre gjentatte ganger, av og til sendte de meg også et granskende blick.

Studentene og hundene fulgte like etter oss, og jeg snudde meg av og til for å vinke til dem. Jeg tror Marke gjenkjente meg, han elsker å sitte i forsetet.

De to bilene skilte lag utenfor politihuset.

Og det var det siste jeg så til de fire på en stund.

Da fingeravtrykkene var tatt, ble jeg bedt om å vente så lenge. Det varte og det rakk. Så kom noen nye offiserer til og tok meg inn i et annet værelse. Der fortalte de meg kort og greitt at mine fingeravtrykk var identiske med avtrykk som var blitt funnet på onkel Pitters gamle hagle, den som Ingolf Vatne var blitt skutt med. Andre avtrykk enn onkel Pitters og mine fantes ikke.

Ergo ble jeg der og da siktet for drapet, og de fortalte meg at jeg måtte bli i politiets varetekt inntil videre.

Jeg fikk lov til å ringe hjem og informere studentene.

De innfant seg neste dag, fikk jeg vite, men vi fikk ikke treffe hverandre.

Jeg ble dømt til lange år i fengsel, og det var forsvarerens skyld at jeg tapte saken. Gjentatte ganger måtte jeg avbryte hans fremstilling og forklare hvem jeg var og hvorfor jeg hadde gjort som jeg gjorde. Jeg skulle tro at alle i salen fikk seg en historielekse de sjelden kommer til å glemme. Men dommeren ga meg ikke tid til å fortelle fra Konstantinopel.

Jeg gjenkjente mange tilstede, kolleger og elever fra Katedralskolen, samt venner og kjente. Alle satt som forhekset og hørte på meg. Når andre fikk ordet, stakk de hodene sammen og hvisket seg imellom. Rettsaken fikk stor dekning i media, og jeg mente at

Andreas var i salen den dagen dommen falt.

Det som irriterte meg mest, var alt snakket om formildende omstendigheter. Forsvareren min fantaserte fritt om at et enebarn som både haltet og stammet kunne bli farlig overfor imaginære fiender. Videre tillot han seg å si noe om folk som lever med dyr.

Dommeren så svært utilpass ut der han satt. Han gjorde sitt ytterste for å holde saken på rett kjøll, men vi tapte likevel. Jeg fikk inntrykk av at han var den eneste som tok meg på alvor.

I fengslet på Sande har jeg hatt god tid til å skrive denne beretningen. Studentene har sendt meg alt utstyret jeg trenger, og arbeidet har fått det første året til å rase avsted.

Jeg er nesten ferdig nå, og har lest igjennom det hele for å få følelsen av hvordan fortellingen flyter. Litt mye detaljer ble det enkelte steder, men vi beveger oss jo på historisk grunn. Jeg har ikke forsøkt å dekke over fakta, heller ikke har

jeg prøvd å brette dem ut i altfor stor detalj. Jeg tror jeg kan si at meningen med det som skjedde kommer tydelig frem. Og det får holde.

For jeg har skrevet dette for meg selv - *Til meg selv* står det helt fremme.

Alle burde skrive bøker til seg selv, er jeg kommet til. Det er lærerikt - man lærer å ta seg selv mer på alvor.

Her og der har jeg måtte stanse opp fordi hukommelsen ikke ville lystre. Når den kom på gli igjen, var det gjerne fordi Andreas hadde vært på besøk og vi kunne diskutere tingene sammen. Men han er samtidig en distraksjon.

For han ser ikke sammenhengen i det som skjedde i Konstantinopel. Han er blind for hva familieidentitet kan gjøre med en. Han innrømmer dessuten ingen feil - fortsett fra dette at han sviktet når det gjalt å passe på meg. Han har skrevet til paven og bedt om unnskyldning, forklarte han.

Jeg får inderlig håpe at dette ble hans siste oppdrag.

20. PLUSS

I natt besøkte han meg igjen - for første gang i fengslet.

Jeg ventet ham ikke. Sant å si trodde jeg han hadde forlatt meg.

Det begynte da jeg skulle sovne.

Som vanlig lå jeg med farfars dagbok i fanget og pipen i høyre hånd.

Dagboken kunne jeg utenat nå, unntatt dette tillegget som beskriver farfars besøk hos presten. Dagboken bidro til å styrke min tro på min identitet og historiske rolle, derfor leste jeg i den hver dag. Likevel følte jeg meg maktesløs der jeg lå, innesperret og frarøvet enhver form for frihet.

Slik hadde jeg ligget alene og forlatt i over ett år. Men denne kvelden skulle gi meg nytt håp.

Først følte jeg at luften ble fortettet innenfor de fire celleveggene. Rommet begynte å leve, for å si det slik. Så merket jeg at brisken jeg lå på ble gjenstand for rykninger eller trekninger, den levde den óg.

For i solnedgangen strøk en kjent og kjær skikkelse forbi det lille vinduet øverst - han hadde ikke forlat meg likevel!

Først så jeg hingstens hvite man, dernest en rød kappefold, så brynjen, og endelig sverdet. Han stanset og så på meg, han hilste triumferende.

Så kom han inn.

Han ville at jeg skulle ta plass ved siden av ham. Men jeg klarte ikke å rikke meg fra sengen. Hvordan skulle jeg kunne klare å komme meg ut gjennom vinduet all den tid det var jerngitter på utsiden?

Nei, han ville at vi skulle ri ut gjennom døren. Men der ventet jo alltid en vakt, en som gikk runden sin hver time i døgnet.

Nå gjorde han tegn til at jeg skulle kalle på vakten, noe som var lett gjort. Jeg tok bare stokken og dunket på døren. Denne gangen lystret benene meg.

Så kom dette politifjeset til syne i luken, like dumt å se til som alle andre politifjes. I det samme mistet jeg balansen og falt.

Erkeengelen var straks ved min side og rakte meg stokken til hjelp. I hans hånd ble den forvandlet til et skarpt sverd, og metallstøtten ytterst ble til en sylskarp spiss. Da vakten hadde låst seg inn, viste engelen meg nøyaktig hva jeg skulle gjøre.

Egentlig var det han som utførte verket og kuttet strupen på dette farlige mennesket. Jeg lystret bare ordre, akkurat som da vi var sammen ved Bosporos.

Så steg jeg opp på hesten og vi forlot fengslet sammen, med farfars dagbok i jakkelommen og med mitt eget sverd i hånden.

EFTERORD

Endelig fikk jeg anledning til å lese gjennom resten av farfars dagbok.

Først hadde jeg dradd bort til onkel Pitters hytte - hvor skulle jeg ellers tilbringe denne første natten i frihet? Det var sent og ingen hadde sett meg. Jeg gjorde som sist og lirket opp en vindushempe i stuen. Et stearinlys ga meg nok lys til å lese.

Jeg satt i hans stol ved kakkelovnen, med hans gamle hagle ved siden. Av en eller annen grunn hadde ingen tenkt på å fjerne denne etter at rettsaken var over. Slik hadde han sittet mang en kveld i selskap med farens dagbok. Her hadde også Ingolf sittet, men bare for en kort stund.

Jeg aktet å dra videre til Bergen tidlig neste morgen. Derfra ville jeg kanskje besøke Andreas i Oslo. Dessuten hadde jeg et par ting jeg ville betro paven, kanskje ville jeg anbefale ham å skaffe seg en bedre detektiv, en med mer historisk empati.

Men først ville jeg lese igjennom dette efterskrivet som utgjorde de siste arkene i dagboken. Så langt var jeg aldri kommet, av en eller annen grunn, sannsynligvis fordi den umulig kunne gi meg nye opplysninger i saken.

Men det var ikke tilfellet.

For dette er hva jeg fant.

Jeg Ole Johan Hellehåjen har nettopp fått høre at vi har fått en ny prest på Sande.

Det var skolelæreren som omtalte ham som både ung og lærd. Jeg gikk derfor til messe i kirken en søndag for å høre ham. Han kom fra Bergen, det la han ikke skjul på, og han preket både lenge og vakkert. I tillegg kunne han synge.

Jeg satt hele tiden og undret meg over hvorfor han hadde søkt inn hit.
Ugift var han óg.

Dagen efter tok jeg mot til meg og gikk til prestegården for å vise ham den del av dagboken som jeg ikke helt skjønte selv, dette som tante Olga hadde sagt på dødsleiet, den gang jeg var ung, og som jeg hadde skrevet ned først av alt.

Prestegården var full av bøker, på mange sprog, selv i spisestuen sto det bokhyller. Her bodde han alene og det var en av gårdsguttene ved siden av som så til ham med det han trengte, så vidt jeg skjønte.

Han kunne umulig være førti år gammel, trolig i slutten av tredveårene.

Jeg la frem mitt ærende og la dagboken på et bord ved et av vinduene. Så bladde vi oss fremover mot det stedet der tante Olga sier noe jeg aldri har skjønt.

Presten ble raskt interessert. Han leste fort og innenat, av og til så han opp og sendte meg et lite blikk. Her og der måtte jeg forklare ord som var blitt borte i en plekkpøl. Så var vi kommet til det stedet jeg ville spørre ham om.

- Der!

- De mener disse stavelsene? Han pekte på linjene jeg hadde skrevet.

- Ja ... hva betyr det?

Nå bøydde han seg fremover og myste på skriften.

- *pa - le - o - lo - gos ...*

- Det er et utenlandsk navn, kom det omsider, gresk ...

Han gikk bort til en av bokhyllene og tok ned en tykk bok. Han bladde fort frem og tilbake mens han gjentok disse stavelsene for seg selv: *pa - le - o - lo - gos ...* dette har jeg hørt før ...

Han gikk tilbake til hyllen og fisket frem en annen tykk bok.

- Det ante meg ... Nå så han opp og vendte seg mot meg. Øynene hans vitnet om en vennlig og vakker sjel. Han var bare litt eldre enn jeg.

Så kom det:

- Din tante var gresk - Palaiologos! Hun nedstammet fra den siste familien som hersket i Konstantinopel - hun må ha vært den siste av dem alle ... det vil si, dere fortsetter jo slekten på sett og vis ...

Jeg klødde meg i hodet.

- Betyr det at vi har kongelig blod i årene?

- Det er fullt mulig ...

- Men er det noe jeg kan gjøre med det?

- Ingenting ... den historien er slutt forlengst.

Han så på meg gjennom sine vakre og kloke øyne.

- Mener presten at jeg ikke skal si noe til familien min?

- Ja, det mener jeg - ikke si noe til en sjel! De vet aldri hva opplysninger som disse kan gjøre med moderne mennesker ...

Vi hadde satt oss i en sofa i salongen med dagboken mellom oss. Selv så han ikke særlig norsk ut, denne bygutten, med sort og glatt hår, med fine ansiktstrekk, lange hender og en slank og velproporsjonert kropp. Øynene var mørke som jorden.

Hadde han peiling på hvor familien hans kom fra?

Han svarte uten å nøle:

- Vi er alle oppblandet og del av hverandre - det greske blodet i dine årer er bare en liten del av deg ... for alt jeg vet kan vi være i slekt med hverandre!

Jeg, Ole Johan Hellehåjen, har ventet med å skrive ned denne episoden til mine siste leveår, som et tillegg til dagboken. Hvorfor jeg har ventet så lenge, vet jeg egentlig ikke. Nå skal min sønn Pitter overta disse nedtegnelsene. Jeg stoler på at han tåler å lese dem.

mai 1889

20. PLUSS

I natt besøkte han meg igjen - for første gang i fengslet.

Jeg ventet ham ikke. Sant å si trodde jeg han hadde forlatt meg.

Det begynte da jeg skulle sovne.

Som vanlig lå jeg med farfars dagbok i fanget og pipen i høyre hånd.

Dagboken kunne jeg utenat nå, også dette tillegget som beskriver farfars besøk hos presten. Det hadde bare bidratt til å styrke min tro på min identitet og historiske rolle. Likevel følte jeg meg maktesløs der jeg lå, innesperret og frarøvet enhver form for frihet.

Slik hadde jeg ligget alene og forlatt i over ett år. Men denne kvelden skulle gi meg nytt håp.

Først følte jeg at luften ble fortettet innenfor de fire celleveggene. Rommet begynte å leve, for å si det slik. Så merket jeg at brisken jeg lå på ble gjenstand for rykninger eller trekninger, den levde den óg.

Først følte jeg at luften ble fortettet innenfor de fire celleveggene. Rommet begynte å leve, for å si det slik. Så merket jeg at brisken jeg lå på ble gjenstand for rykninger og trekninger, den levde den óg.

Endelig så jeg ham.

For i solnedgangen strøk en kjent og kjær skikkelse forbi det lille vinduet øverst - han hadde ikke forlatt meg likevel!

Straks så jeg jingstens hvite man, dernest den røde kappefolden, så brynjen, og endelig sverdet. Han stanset og så på meg, han hilste triumferende.

Så steg han inn.

Han ville at jeg skulle ta plass ved siden av ham. Men jeg klarte ikke å rikke meg fra sengen. Hvordan skulle jeg komme meg ut gjennom vinduet all den tid det

var jerngitter på utsiden?

Nei, han ville at vi skulle ri ut gjennom døren. Men der ventet jo alltid en vakt, en som gikk runden sin hver time i døgnet.

Nå gjorde han tegn til at jeg skulle kalle på vakten, noe som var lett gjort. Jeg tok bare stokken og dunket på døren. Denne gangen lystret benene meg.

Så kom dette politifjeset til syne i luken, like dumt å se til som alle andre politifjes. I det samme mistet jeg balansen og falt.

Erkeengelen var straks ved min side og rakte meg stokken til hjelp. I hans hånd ble den forvandlet til et skarpt sverd, og metallstøtten ytterst ble til en sylskarp spiss. Da vakten hadde låset seg inn, viste engelen meg nøyaktig hva jeg skulle gjøre.

Egentlig var det han som utførte verket og kuttet strupen på dette farlige mennesket. Jeg lystret bare ordre, akkurat som da vi var sammen ved Bosporos.

Så steg jeg opp på hesten, og vi forlot fengslet sammen, med farfars dagbok i jakkelommen og med mitt eget sverd i hånden.

**Vi to
- Hector og Nikolai -
mottok dette manuskriptet av lektor Helle
da han uventet dukket opp her i Forskjønnelsen på vei sydover. Det
er snart et år siden nå.**

**Vi har renskrevet det hele
og tenker på å sende det til brødrene i Gamlebyen.
Vi har bestemt oss for å bli boende her
og ta oss av hundene så lenge de lever,
Helle har stilt midler til rådighet.
Hundene har ikke på noen måte tilkjennegitt
at lektor Helle er død,
slikt vet dyrene alltid.
Kanskje ringer han en dag og kaller på oss?
Vi reiser gjerne.**

**PS.
For noen dager siden kom et postkort fra Hellas
- fra et av klostrene på Athos.
Det var adressert til Dimitrios og Georgios,
adressen var vår.
"Beste hilsener - alt vel" sto det bare.
I stedet for en signatur
var det tegnet et monogram:**